

Budapest,
1999. március 8.,
hétfő

19. szám

Ára: 630,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

44/1999. (III. 8.) Korm. r.	A Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között a szervezett bűnözés elleni harcban történő együttműködésről szóló, Kairóban, 1996. március 26-án aláírt Megállapodás kihirdetéséről	1250
10/1999. (III. 8.) KHVM r.	A közúti járművezetők képzéséről, vizsgáztatásáról és szakképesítéséről szóló 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelet módosításáról	1253
12/1999. (III. 8.) OM r.	A pedagógiai értékelés és a tantervfejlesztés szakirányú továbbképzési szakok képesítési követelményeiről	1265
13/1999. (III. 8.) OM r.	A Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet módosításáról ..	1267
12/1999. (III. 8.) OGY h.	Mentelmi jog fenntartásáról	1353
13/1999. (III. 8.) OGY h.	Mentelmi jog fenntartásáról	1353
14/1999. (III. 8.) OGY h.	Az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról, tisztségviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló 39/1998. (VI. 29.) OGY határozat módosításáról	1353
15/1999. (III. 8.) OGY h.	A politikusokról és más közéleti személyiségekről, valamint azok családtagjairól az előző parlamenti ciklusban folytatott törvénytelen és titkos adatgyűjtést vizsgáló bizottság tisztségviselőinek és tagjainak megválasztásáról	1353
16/1999. (III. 8.) OGY h.	A Választási Rendszer Reformját Előkészítő eseti bizottság létrehozásáról	1354
17/1999. (III. 8.) OGY h.	A Választási Rendszer Reformját Előkészítő eseti bizottság tisztségviselőinek és tagjainak megválasztásáról	1354
18/1999. (III. 8.) OGY h.	A Dunán való hajózás rendjének szabályozása tárgyában Belgrádban, 1948. évi augusztus hó 18. napján kelt Egyezmény Budapestben, 1998. évi március 26-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve és ennek Aláírási Jegyzőkönyve megerősítéséről	1355
19/1999. (III. 8.) OGY h.	A Magyar Nemzeti Bank 1997. évi tevékenységéről szóló beszámoló elfogadásáról	1355
	A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozata	1355
	A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozata	1358

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány rendeletei

A Kormány 44/1999. (III. 8.) Korm. rendelete

a Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között a szervezett bűnözés elleni harcban történő együttműködésről szóló, Kairóban, 1996. március 26-án aláírt Megállapodás kihirdetéséről

(A Megállapodás jóváhagyásáról szóló jegyzékváltás 1998. december 31. napján megtörtént.)

1. §

A Kormány a Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között a szervezett bűnözés elleni harcban történő együttműködésről szóló, Kairóban, 1996. március 26-án aláírt Megállapodást e rendelettel kihirdeti.

2. §

A Megállapodás magyar nyelvű szövege a következő:

„Megállapodás

a Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között a szervezett bűnözés elleni harcban történő együttműködésről

A Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya (a továbbiakban: Felek),

— attól a törekvéstől vezérelve, hogy ezzel hozzájáruljanak a kétoldalú kapcsolataik fejlődéséhez,

— abban a meggyőződésben, hogy az együttműködés a szervezett bűnözés — beleértve a nemzetközi terrorizmust —, különösen a kábítószerekkel folytatott bűnözés, az embercsempészség elleni harcban, és ezek hatásos megakadályozásában lényeges jelentőséggel bír, tekintettel:

— a New Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezményre, valamint az 1961-ben kelt Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló Genfben, 1972. március 25-én kelt jegyzőkönyvre,

— a pszichotrop anyagokról szóló, Bécsben, 1971. február 21-én aláírt egyezményre,

— az 1988. december 20-án, a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni Bécsben kötött egyezményre,

— aggodalommal a kábítószerekkel és pszichotrop anyagokkal folytatott visszaélések és azok meg nem engedett forgalmazásának világszerte tapasztalt növekedése miatt,

— meggyőződve arról, hogy az embercsempészség leküzdése, a légi utak tekintetében elsősorban az indulási és a tranzitrepülőtereken kell hogy történjék, mert ezeket a személyeket csak ott lehet hatásosan kizárni a légitársaságok utasforgalmából, továbbá abban a törekvésben, hogy hatásos intézkedéseket foganatosítsanak a hamis vagy hamisított, vagy visszaélésre szánt úti okmányok használatának korlátozására, valamint a bűnös embercsempész szervezetek leküzdésére,

figyelemmel:

— a légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekről és egyéb cselekményekről szóló, 1963. szeptember 14-én, Tokióban kötött egyezményre,

— a légi járművek jogellenes hatalomba kerítésének leküzdéséről Hágában, 1970. december 16-án kötött egyezményre,

— a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről Montrealban, 1971. szeptember 23-án kötött egyezményre,

— a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről, üldözéséről és büntetéséről szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXVIII. ülészakán 1973. december 14-én elfogadott egyezményre,

— az 1979. december 18-án, New Yorkban kötött, a túszszedés elleni nemzetközi egyezményre,

— a repülőtereken elkövetett erőszakos cselekmények leküzdésére az 1980. február 24-én aláírt jegyzőkönyvre, az alábbiakban állapodtak meg:

1. Cikk

1. A Felek, országaik jogrendjének rendelkezéseit figyelembe véve, együttműködnek a kábítószer tiltott forgalma és a szervezett bűnözés megakadályozásában, a bűnmegelőzésben és a bűnüldözésben.

2. A Felek különösen azokban az esetekben működnek együtt, amelyekben a bűncselekmények vagy azok előkészületei az egyik Fél országának felségterületén valósulnak meg, és adatok utalnak a másik Fél országának felségterületére.

2. Cikk

A Felek felhatalmazott szervei: a Magyar Köztársaság részéről a Belügyminisztérium, a Népjóléti Minisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság, a Vám- és Pénzügyőr-

ség Országos Parancsnoksága; a Határőrség Országos Parancsnoksága; az Egyiptomi Arab Köztársaság részéről a Belügyminisztérium saját hatáskörükben és illetékességi területükön e Megállapodásban foglaltak végrehajtása érdekében közvetlenül és operatív módon vagy diplomáciai úton együttműködnek.

3. Cikk

A Felek országaik jogrendjének figyelembevételével és ezen Megállapodás rendelkezéseinek megfelelően együttműködnek a kábítószeres és pszichotrop anyagok, valamint prekursorok tiltott termesztésének, kinyerésének, előállításának, behozatalának, kivitelének és átszállításának, továbbá jogellenes forgalmazásának megakadályozásában, különösen:

1. közlik egymással a kábítószer tiltott előállításában és kereskedelmében részt vevő személyek adatait, e személyek rejtkehelyeinek és szállítóeszközeinek adatait, elkövetési módszereit, a kábítószeres és pszichotrop anyagok származási és rendeltetési helyeit, valamint az ilyen bűncselekmények különleges részleteit;

2. közlik egymással a tiltott nemzetközi forgalmazás szokásos módszereiről szerzett és egyéb ide vonatkozó ismereteiket;

3. kicserélik a kábítószer-kereskedelemre és a kábítószerekkel való visszaélésre vonatkozó kriminalisztikai és kriminológiai kutatási eredményeiket és tanulmányokat;

4. a Felek országaik jogrendje által megengedett, összehangolt rendőri intézkedéseket foganatosítanak — beleértve az ellenőrzött szállítást — a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazásának megakadályozására.

4. Cikk

A Felek országaik jogszabályainak megfelelően együttműködnek a bűnözés, különösen a szervezett bűnözés felderítésében, megakadályozásában. Ennek során:

1. közlik egymással e Megállapodás tárgyát képező bűncselekmények elkövetésében résztvevők adatait, a tettesek kapcsolataira vonatkozó adatokat, a bűnöző szervezetek és bűnöző csoportok felépítéséről szóló ismereteiket, a típusos tettes- és csoportmagatartást, a tényállásokat, különösen az elkövetés idejét, helyét, módját, a megtámadott objektumokat, a különleges körülményeket, valamint a megsértett büntető jogszabályokat és a megtett intézkedéseket;

2. megkeresésre olyan rendőri intézkedéseket foganatosítanak, amelyeket a megkeresett Fél országának joga megenged;

3. a nyomozásnál együttműködnek — ezen Megállapodással és a jogrendjükkel összhangban, a Felek országai által kötött hatályban lévő kiadatási és bűnügyi jogsegélyegyezménynek megfelelően — egyeztetett rendőri intézkedésekkel személyi, tárgyi és szervezési támogatással;

4. adatokat és tapasztalatokat cserélnek a nemzetközi szervezett bűnözés elkövetési módszereiről, új formáiról;

5. kicserélik a kriminalisztikai és kriminológiai, valamint egyéb bűnügyi vonatkozású kutatási eredményeket, kölcsönösen tájékoztatják egymást a nyomozások gyakorlatáról, munkamódszereik és eszközeik alkalmazásáról, azok továbbfejlesztése céljából;

6. kérelemre egymás rendelkezésére bocsátanak ismereteket vagy mintákat azokról a tárgyakról, amelyek bűncselekményekből származnak, továbbá amelyekkel bűncselekményeket követtek el;

7. a szervezett bűnözés elleni harc elősegítése érdekében képzésre, továbbképzésre szakembereket küldenek egymás országaiba a magasabb szintű szakismeretek megszerzése, a bűnözéssel szemben alkalmazott eszközök és módszerek a krimináltechnika korszerű eredményeinek kölcsönös megismerése céljából.

5. Cikk

A Felek együttműködése kiterjed:

1. a Megállapodás tárgyát képező bűncselekményekkel kapcsolatos jogi szabályozással összefüggő információk cseréjére;

2. a bűncselekménnyel szerzett haszonnal kapcsolatos információk cseréjére;

3. a külföldiekre, illetőleg a migrációra vonatkozó jogi szabályozás és tapasztalatok cseréjére;

4. azon információk cseréjére, amelyek a másik Fél számára az embercsempészség, valamint a munkaerővel való tiltott kereskedelem elleni harchoz szükségesek.

6. Cikk

Az együttműködés során átadott, személyre vonatkozó adatok védelmére mindegyik Fél országa hatályos jogszabályainak figyelembevételével a következő feltételek érvényesek:

1. a fogadó Fél az adatokat csak az átadó Fél által megadott célra és az általa közölt feltételekkel használhatja fel;

2. az átadó Fél kérésére a fogadó Fél tájékoztatást nyújt az átadott adatok felhasználásáról és az ezáltal elért eredményekről;

3. a személyekre vonatkozó adatokat kizárólag a bűnöző hatóságoknak és a kábítószer és a szervezett bűnözés

elleni harcban illetékes szerveknek szabad átadni. Az adatok továbbadása más hatóságoknak csak az átadó hatóság előzetes engedélyével történhet;

4. az átadó Fél köteles az átadandó adatok helyességéről meggyőződni, valamint arról, hogy az átadás szükségyszerű-e, és arányban áll-e az átadás céljával. Emellett meg kell tartani a másik Fél nemzeti joga szerint meghatározott adatok átadásának korlátozására vonatkozó előírásokat. Ha bebizonyosodik, hogy téves vagy át nem adható adatok is átadásra kerültek, úgy erről a tényről a fogadó Felet haladéktalanul értesíteni kell. A fogadó Fél köteles a helyesbítés átvezetésére, a téves vagy át nem adható adat azonnali megsemmisítésére;

5. a jogosult személy számára, kérésére, felvilágosítást kell adni a személyéről meglévő adatokról és azok tervezett felhasználásáról. Ez a felvilágosítási kötelezettség nem áll fenn, ha az adott ország joga nem teszi kötelezővé. A személyi adatokról történő felvilágosítás adásánál annak a Félnek a nemzeti joga az irányadó, amely az adatokat átadja;

6. az átadó Fél az átadáskor közli a saját jogrendjében érvényes adattörlési határidőket. Ezekről függetlenül a közölt személyre vonatkozó adatokat a szükségesség megszűnésekor törölni kell. Az átvett adat törléséről, annak okáról az átadó Felet azzal egy időben értesíteni kell. Az átvett adatot a Megállapodás megszűnésekor törölni kell;

7. mindkét Fél köteles a személyre szóló adatok átadásáról, átvételéről és törléséről nyilvántartást vezetni;

8. a Felek kötelesek az átadott, személyre szóló adatokat hatáson védeni az illetéktelen hozzáférés, változtatás és nyilvánosságra hozatal ellen.

7. Cikk

1. A Felek biztosítják a bármelyik Fél által bizalmasnak minősített adatok titkosságát, amennyiben azok az átadó ország jogszabályai értelmében titkosnak minősülnek.

2. E Megállapodás értelmében átadott anyagok, adatok és technikai eszközök harmadik ország részére történő továbbadása csak az átadó Fél illetékes szervének hozzájárulásával lehetséges.

8. Cikk

1. A Felek e Megállapodásban szabályozott együttműködés elősegítésére és értékelésére vegyes bizottságot állítanak fel. A Felek a vegyes bizottság összetételéről diplomáciai úton tájékoztatják egymást.

2. A vegyes bizottság szükség esetén tartja üléseit. Az ülések megtartását bármely Fél kezdeményezheti. A bi-

zottság a Magyar Köztársaságban és az Egyiptomi Arab Köztársaságban felváltva tartja üléseit.

3. Az ülés költségeit az utazási költségek kivételével a fogadó Fél viseli.

9. Cikk

1. Bármelyik Fél a megkeresés teljesítését, támogatását, illetve az együttműködési intézkedést részben vagy egészben megtagadhatja, vagy azt bizonyos feltételektől függővé teheti, ha az saját nemzeti jogát korlátozza, a biztonságát avagy más lényeges érdekeit veszélyezteti, illetőleg nemzeti jogrendjét sérti.

2. E Megállapodás rendelkezései nem érintik a Magyar Köztársaság és az Egyiptomi Arab Köztársaság által kötött egyéb két- és többoldalú nemzetközi szerződéseket.

10. Cikk

1. Ez a Megállapodás azon a napon lép hatályba, amikor a Felek értesítik egymást arról, hogy eleget tettek az érvénybe lépéshez szükséges nemzeti előírásoknak.

2. A Felek ezt a Megállapodást határozatlan időre kötik. A Megállapodást bármelyik Fél diplomáciai úton felmondhatja. A felmondás attól az időponttól számított három hónap elteltével lép érvénybe, amikor az a másik Félhez megérkezett.

Készült Kairóban, az 1996. év március hónap 26. napján, két eredeti példányban, magyar, angol és arab nyelven, mindhárom nyelvű szöveg egyaránt hiteles. Eltérő értelmezés esetén az angol nyelvű szöveg az irányadó.

A Magyar Köztársaság
Kormánya nevében

Kuncze Gábor s. k.,
belügyminiszter

Az Egyiptomi Arab
Köztársaság Kormánya
nevében

Hassan El-Alfy s. k.,
belügyminiszter"

3. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban 1998. december 31. napjától kell alkalmazni.

(2) E rendelet végrehajtásáról a belügyminiszter, az egészségügyi miniszter, valamint a pénzügyminiszter gondoskodik.

Orbán Viktor s. k.,
miniszterelnök

A Kormány tagjainak rendeletei

A közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter 10/1999. (III. 8.) KHVM rendelete

a közúti járművezetők képzéséről, vizsgáztatásáról és szakképesítéséről szóló 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelet módosításáról

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény végrehajtására kiadott 30/1988. (IV. 21.) MT rendelet 12. §-ában, valamint a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 151/1994. (XI. 17.) Korm. rendelet 2. §-a (2) bekezdésének *b*) pontjában kapott felhatalmazás alapján — az érdekelt miniszterekkel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

(1) A közúti járművezetők képzéséről, vizsgáztatásáról és szakképesítéséről szóló — többször módosított — 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelet (a továbbiakban: R.) 2. §-ának (1)—(5) bekezdései helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A járművezető-képzés (a továbbiakban: képzés) a megyei (fővárosi) közlekedési felügyelet (a továbbiakban: felügyelet) engedélye alapján az „A”, „A korl.”, „B”, „C”, „D”, „Segédmotoros kerékpár”, „Mgv”, „Lassú jármű”, „Kerti traktor”, „Állati erővel vont jármű vezetői”, „Trolibusz” kategóriákban, valamint az „A1”, „C1”, „D1” alkategóriákban, továbbá a „B+ E”, „C+ E”, „C1+ E”, „D+ E”, „D1+ E” kombinált kategóriákban végezhető. Az engedélyezési eljárás során a kérelmező az érdekei képviselőjére felkérheti azt a szakmai érdekképviselőt, amelynek tagja.

(2) A képzési engedély — a 26. § hatálya alá eső kérelmező kivételével — nem tagadható meg attól, aki az e jogszabályban előírt személyi, valamint az 1. számú mellékletben meghatározott tárgyi feltételeknek megfelel, és a teljes képzési szolgáltatásra vonatkozó, a 6. számú mellékletben előírt, írásba foglalt vállalkozási feltételekben történő változásokat 8 napon belül meg kell küldenie a felügyeletnek.

(3) A képzési engedélyben fel kell tüntetni az iskolavezető nevét és az iskolavezetői igazolványának számát.

(4) A képzési engedély meghatározott kategóriára (alkategóriára, kombinált kategóriára), illetőleg időtartamra is adható.

(5) A képző szervnek az engedély szerinti kategóriára (alkategóriára, kombinált kategóriára) — a rendeletben

meghatározott elméleti és gyakorlati részből álló — a teljes képzési szolgáltatás feltételeit folyamatosan biztosítania kell.”

(2) Az R. 2. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki:

„(6) A teljes képzési szolgáltatásra jogosult képző szerv vállalkozói engedéllyel rendelkező szakoktatót is foglalkoztathat alvállalkozóként. Az alvállalkozó az oktatást csak személyesen végezheti, másra át nem ruházhatja. Az alvállalkozó felelős az oktatási előírások megtartásáért. A teljes képzési szolgáltatás felelőse a képzési engedéllyel rendelkező képző szerv.”

2. §

Az R. 3. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A járművezetői tanfolyamra való felvétel előtt a képző szervnek a tanulóval írásbeli szerződést kell kötnie. A teljes képzési szolgáltatásra irányuló írásbeli szerződés főbb tartalmi elemeit a 7. számú melléklet írja elő. A fiatalokéval kötött írásbeli szerződést a törvényes képviselőnek is alá kell írnia.”

3. §

Az R. 4. §-ának (1)—(3) bekezdései helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A járművezetőket tanfolyamon kell képezni. A tanulók számára a tantervi óraszámok szerinti tanórákon való részvétel, valamint az előírt feladatok igazolt teljesítése kötelező.

(2) Tanfolyamra az vehető fel, aki a megszerezni kívánt járművezetésre jogosító okmány kiadásához szükséges, a közúti közlekedés rendőrhatalósági igazgatásáról szóló 48/1997. (VIII. 26.) BM rendeletben (a továbbiakban: BM rendelet) meghatározott életkort betöltötte, vagy annál legfeljebb fél évvel fiatalabb, továbbá megfelel az elméleti vizsgára bocsátás feltételei közül a 9. § (1) bekezdés *b*)—*c*) pontjaiban, valamint a (2) bekezdésében foglaltaknak.

(3) A tanfolyam elméleti és gyakorlati oktatási, a vezetési gyakorlat alapoktatási és főoktatási részekből tevődik össze.”

4. §

Az R. 5. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A vezetési gyakorlat tantárgy alapoktatási részét valamennyi elméleti tárgyból tett sikeres vizsga után szabad megkezdeni. A vezetési gyakorlat tantárgy főoktatási része csak a sikeres járműkezelési, illetőleg rutin vizsga után kezdhető meg.”

5. §

(1) Az R. 8. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Aki a vizsgán valamely vizsgatárgyból nem felelt meg, az legkorábban három nap eltelte után tehet újabb vizsgát.”

(2) Az R. 8. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A járművezetésre jogosító okmány kiadásának feltételül a BM rendeletben meghatározott vizsgáztatási előírásoknak az a vizsgázó tett eleget, aki a 2. számú mellékletben foglalt kategóriákhoz (alkategóriákhoz, kombinált kategóriákhoz) előírt vizsgatárgyakból megfelelt, vagy azok teljesítése alól jogszabály alapján felmentést kapott.”

6. §

(1) Az R. 9. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Elméleti vizsgára csak az bocsátható, aki

a) a tanfolyam elméleti részét igazoltan elvégezte, vagy annak elvégzése alól felmentést kapott, valamint aki a „D25” alkategóriás vezetői engedélyét „D” kategóriára kívánja érvényesíttetni, továbbá aki a BM rendelet alapján tanfolyammentes vizsgát tehet,

b) megfelel a külön jogszabályokban* meghatározott egészségi és pályaalkalmassági, valamint a BM rendeletben meghatározott közlekedésbiztonsági feltételeknek,

c) legalább 8 általános — ha 1942. január 1-je előtt született, legalább 6, ha pedig 1930. január 1-je előtt született, legalább 4 általános (elemi) — iskolai végzettséget igazol azzal, hogy a jelentkezési lapon feltünteti az iskolai végzettséget igazoló okirat megnevezését és számát. A segédmotoros kerékpár, mezőgazdasági vontató, a lassú jármű, a kerti traktor és az állati erővel vont járművezetői vizsgához elegendő, ha a jelölt írni, olvasni tud,

d) a megszerezni kívánt járművezetésre jogosító okmány kiadásának feltételül a BM rendeletben előírt életkornál legfeljebb három hónappal fiatalabb, kivéve a kerti traktor és az állati erővel vont jármű vezetőjét.

* 13/1992. (VI. 26.) NM rendelet, valamint a 11/1988. (XII. 20.) KM—BM együttes rendelet.”

(2) Az R. 9. §-ának (2) bekezdése a következő *e)* és *f)* pontokkal egészül ki:

„*e)* „C1” alkategóriás vizsgához „B” kategóriára érvényes vezetői engedélye van (kivéve, ha a „B” kategóriában és a „C1” alkategóriában együtt vizsgázik);

f) „D1” alkategóriás vizsgához „B” kategóriára érvényes vezetői engedélye van.”

7. §

(1) Az R. 10. §-a (1) bekezdésének bevezető szövege, továbbá az *a)* és *d)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Járműkezelési, rutin, forgalmi, valamint biztonsági ellenőrzés és üzemeltetés vizsgára csak az bocsátható, aki *a)* a 9. § (1) bekezdésének *b)* és *c)* pontjában, valamint a (2) bekezdésében foglaltaknak megfelel, és”

„*d)* a tanfolyam vizsgatárgyhoz kapcsolódó gyakorlati részét igazoltan elvégezte, vagy annak elvégzése alól felmentést kapott, valamint aki a „D25” alkategóriás vezetői engedélyét „D” kategóriára kívánja érvényesíttetni, továbbá aki a BM rendelet alapján tanfolyammentes vizsgát tehet.”

(2) Az R. 10. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Forgalmi vizsga csak sikeres járműkezelési, illetőleg rutin vizsga után tehető.”

(3) Az R. 10. §-a (3) bekezdésének *c)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*c)* az 1984. január 1-je után szerzett, de legalább 2 éve meglévő lassú jármű vezetői igazolványát mezőgazdasági vontató vezetésére kívánja kiterjeszteni,”

(4) Az R. 10. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A 9. § (2) bekezdésének *a)* és *e)* pontjai szerinti forgalmi vizsgára abban az esetben bocsátható a járművezető, ha az előfeltételként meghatározott kategóriából már minden vizsgakötelezettségének sikeresen eleget tett.”

(5) Az R. 10. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) Aki a „B” kategóriára a járműkezelési vagy a forgalmi vizsgát automatikus működtetésű erőátviteli berendezéssel felszerelt gépkocsival teszi le, annak a vezetői engedélyébe a „B” kategóriára csak automata váltóval» korlátozást kell bejegyezni.”

8. §

Az R. 11. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A járműkezelési, a rutin és a forgalmi vizsga alatt a járművön csak a vizsgázó, a vizsgabiztos(ok), a szakoktató, a vizsgáztatást ellenőrző személy(ek) és a vizsgabiztos jelölt foglalhat helyet.”

9. §

Az R. 12. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„12. § (1) Az egyes kategóriákhoz (alkategóriákhoz, kombinált kategóriákhoz) tartozó vizsgákat — a (3) bekezdésben foglaltak kivételével — az első sikeres elméleti

vizsga időpontjától számított egy éven belül lehet letenni. Elméleti vizsga nélkül megszerezhető kategória esetén az egy évet az első gyakorlati vizsga időpontjától kell számítani.

(2) Az egyes kategóriákhoz (alkategóriákhoz, kombinált kategóriákhoz) tartozó elméleti vizsgák az első vizsgától számított egy éven belül tehetők le.

(3) A „B” és „C” kategóriás összevont, vagy a „B” kategóriás és „C1” alkategóriás összevont tanfolyamok, valamint az „Mgv” kategóriás tanfolyam esetén az adott kategóriákhoz előírt vizsgákat az első sikeres elméleti vizsga időpontjától számított két éven belül lehet letenni.

(4) Amennyiben a vizsgázó nem tette le sikeresen az egyes kategóriákhoz tartozó összes vizsgát az (1)—(3) bekezdésekben előírt határidőn belül, az adott kategóriához tartozó valamennyi sikeres vizsga érvényét veszti. Ezt követően a járművezetésre jogosító okmányok megszerzéséhez előírt vizsga csak a 9—10. §-okban meghatározott feltételek ismételt teljesítése után tehető.

(5) A rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálatához a külön jogszabályban előírt* gépjárművezetési gyakorlatból öt sikertelen vizsga számításánál a megelőző 2 éven belül, azonos kategóriában tett forgalmi vizsgákat kell figyelembe venni. Amennyiben a vizsgázó valamely kategóriában (alkategóriában, kombinált kategóriában) tett öt sikertelen forgalmi vizsgát követően a rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálaton „járművezetésre pszichológiailag alkalmas” minősítést szerzett, a továbbiakban járművezetői vizsgához kapcsolódóan rendkívüli pályaalkalmassági vizsgálatra nem kötelezhető.”

10. §

Az R. 13. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„13. § (1) A képző szervek tekintetében az elméleti, a járműkezelési, a rutin, a biztonsági ellenőrzés és üzemeltetés vizsgák helyét, valamint a vizsgahelyé minősített településeken forgalmi vizsgák kiindulási helyét a felügyelet jelöli ki.

(2) Járművezetői forgalmi vizsgát csak olyan vizsgahelyen lehet tartani, amelyet a KFF az e rendelet 3. számú mellékletében foglalt feltételek alapján vizsgahelynek jelöl ki. A kijelölés időkorlátozást is tartalmazhat.”

11. §

(1) Az R. 16. §-a (2) bekezdésének bevezető szövege helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A felügyelet szakoktatói névjegyzékbe veszi fel azt a szakoktatói vagy annak megfelelő végzettséggel [27. § e) pont] rendelkező jelentkezőt, aki”

(2) Az R. 16. §-a (4) bekezdésének bevezető szövege helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A szakoktatói névjegyzékből egy vagy több szakra vonatkozóan, meghatározott időre vagy véglegesen törölni kell azt:”

(3) Az R. 16. §-ának (4) bekezdése a következő *d*) ponttal egészül ki:

„*d*) aki a 16/A. §-ban foglalt, az oktatással eltöltött idővel kapcsolatos előírásokat megszegte.”

(4) Az R. 16. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A (4) bekezdés *b*) és *d*) pontjában meghatározott esetekben az illetékes szakmai érdekképviselő és az illetékes kamara is kezdeményezheti a szakoktatói névjegyzékből való törlést.”

12. §

Az R. a következő 16/A. §-sal egészül ki:

„16/A. § A szakoktatók oktatással eltöltött ideje egy naptári hónapban nem haladhatja meg a 220 oktatási órát. Az oktatással eltöltött idő naponta legfeljebb 10 oktatási óra lehet.”

13. §

Az R. 19. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A vizsgabiztosok képzése a KFF által szervezett felsőfokú szaktanfolyamon történik.”

14. §

(1) Az R. 20. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A vizsgabiztos köteles a KFF által szervezett továbbképzésen részt venni.”

(2) Az R. 20. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) Meghatározott időre vagy véglegesen törölni kell a vizsgabiztosi névjegyzékből azt,

a) aki a kötelező továbbképzésen nem vett részt, és azt három hónapon belül nem pótolta;

b) akinek a vizsgabiztosi tevékenységével kapcsolatban súlyos szakmai vagy etikai kifogások merültek fel;

c) akinek a vezetői engedélyét visszavonták, vagy akit járművezetéstől eltiltottak, illetőleg aki utánképzési kötelezettségének nem tett eleget.”

15. §

(1) Az R. 21. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A felügyelet iskolavezetői névjegyzékbe veszi fel azt az iskolavezetői végzettséggel rendelkező jelentkezőt, aki

- a) büntetlen előéletű;
- b) nem áll bármely felügyeletnél vezetett iskolavezetői névjegyzékből való törlés hatálya alatt;
- c) a külön jogszabályban* megállapított névjegyzékbe vételi díjat befizette.

* A 34/1998. (XII. 23.) KHVM rendelet.”

(2) Az R. 21. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A (4) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott esetekben az illetékes szakmai érdekképviselőt és az illetékes kamara is kezdeményezheti az iskolavezetői névjegyzékből való törlést.”

16. §

Az R. a következő 21/A. §-sal egészül ki:

„21/A. § (1) Az iskolavezetők képzése — a KFF által engedélyezett — felsőfokú szaktanfolyamon történik. A képzés megszerzéséhez szükséges követelményeket az 5. számú melléklet tartalmazza.

- (2) Iskolavezetői tanfolyamra az vehető fel, aki
 - a) legalább középiskolai érettségivel és szakoktatói vagy annak megfelelő képesítéssel rendelkezik;
 - b) középiskolai végzettség esetén öt, felsőfokú végzettség esetén két éves szakmai gyakorlattal rendelkezik;
 - c) büntetlen előéletű.

(3) A KFF az egyes tárgyak hallgatása alól — kérelemre — mentesíti a megfelelő szakirányú képesítéssel rendelkező hallgatót.

(4) Iskolavezetői vizsgára az bocsátható, aki az iskolavezetői tanfolyamot elvégezte.”

17. §

Az R. 22. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„22. § (1) Az egyes közúti közlekedési tevékenységek végzéséhez szükséges, illetőleg a külön jogszabályban kötelezően előírt szakképzés megszerzéséhez a KFF engedélye alapján szaktanfolyam szervezhető.

(2) Szaktanfolyam szervezésére képzési engedély annak a kérelmezőnek adható, akinél igazolt:

- a) a szaktanfolyami képzésben közreműködő személyek, valamint az engedélyért folyamodó szervezet megbízhatósága,
- b) az adott tanfolyam megtartásához a KFF által előírt és meghirdetett személyi és tárgyi feltételek megléte.

(3) A (2) bekezdés a) pontja szerinti megbízhatóság feltételeinek nem felel meg az a személy (szervezet),

- a) aki büntetett előéletű,
- b) aki (amely) a Gazdasági Versenyhivatal, a fogyasztóvédelmi felügyelőség vagy az illetékes kamara jogerős határozata, illetve a szakmai érdekképviselőt írásos nyilatkozata szerint a piaci magatartásnormákat megsértette,
- c) aki (amely) a szakmai, így különösen a járművezetői alap- vagy szaktanfolyami képzésre vonatkozó előírásokat súlyosan vagy ismételtén megsértette, és ezért az eljáró hatóságok jogerős határozattal szankcionálták, vagy
- d) aki (amely) valamely szaktanfolyam tartására való jogosultságát — a b) és c) pontokban foglaltak miatt — két éven belül elveszítette.

(4) A kiadott engedélyt vissza kell vonni attól, aki a (2) bekezdésben előírt feltételeket nem teljesíti.

(5) Szaktanfolyamra, illetőleg szakképesítő vizsgára az a személy jelentkezhet, aki a vonatkozó jogszabályban, valamint KFF szabályzatban előírt feltételeknek megfelel.

(6) A közlekedési szakembereket a szakképzést nyújtó vizsgákon a Szakmai Vizsgabizottság vizsgabiztosai vizsgáztatják. A vizsgák feltételeit és rendjét a KFF szabályzatban hirdeti meg. A vizsgát a KFF vagy az általa megbízott képző szerv (a továbbiakban: megbízott) szervezheti.

(7) Vizsgaszervezési megbízás csak az adott szaktanfolyami képzésre érvényes képzési engedéllyel rendelkező képző szervnek adható. Nem adható vizsgaszervezési megbízás, illetőleg a kiadott megbízást vissza kell vonni, ha a megbízott ellen a (2) bekezdésben előírtak nem teljesítése vagy a (3) bekezdésben foglaltak megvalósulása miatt hatósági eljárás folyik, vagy az eljárás elmarasztalással zárult.

(8) A szakképzést igazoló okmányokat — a sikeres vizsgát tett jelöltek részére — a KFF adja ki, és tartja nyilván.”

18. §

Az R. 23. §-a a következő (3)—(4) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A járművezetői vizsgákon közreműködő vizsgabiztos szakmai tevékenységét évente legalább nyolc órában szakfelügyelni kell.

(4) A járművezetői vizsgák munkáltatói ellenőrzése céljából a vizsgákon részt vehet a felügyelet vezetője, továbbá az általa megbízott, vizsgabiztosi képesítéssel rendelkező felügyeleti dolgozó.”

19. §

(1) Az R. 27. §-ának f) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„f) meghatározza a szakoktatói és az iskolavezetői felsőfokú szaktanfolyam, valamint a 22. § (1) bekezdése sze-

rinti szaktanfolyamok engedélyezésének feltételeit, a felvételi vizsga, a képzés, a vizsgák és a továbbképzések tartalmát és módszereit, az egyes tantárgyak hallgatása alóli felmentések alapjául szolgáló képesítések körét, valamint a szaktanfolyamokon oktató előadókkal szemben támasztott követelményeket;”

(2) Az R. 27. §-a a következő *l)* ponttal egészül ki:

„*l)* meghatározza a vizsgabiztosi felsőfokú szaktanfolyam tekintetében a felvételi vizsga, a képzés, a vizsgák és a továbbképzések tartalmát és módszereit, az egyes tantárgyak hallgatása alóli felmentések alapjául szolgáló képesítések körét, valamint a szaktanfolyamon oktató előadókkal szemben támasztott követelményeket.”

20. §

(1) Az R. a következő 27/A. §-sal egészül ki:

„27/A. § (1) Az e rendeletben meghatározott képzési tevékenység engedélyezéséért az engedélyező hatóság részére a külön jogszabályban előírt igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni.

(2) Az e rendeletben meghatározott vizsgák díját külön jogszabály írja elő.”

(2) Az R. a következő 27/B. §-sal egészül ki:

„27/B. § (1) E rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek, valamint azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az Európai Közösségi következő jogszabályával összeegyeztethető szabályozást tartalmaz: a Tanács 91/439/EGK irányelve a vezetői engedélyekről.

(2) A KFF által kiadandó szabályzatoknak meg kell felelniük a hivatkozott 91/439/EGK számú Tanács irányelve II. számú mellékletében foglaltaknak.

(3) A tanfolyami tantervekben az egyes tantárgyak tananyagát úgy kell meghatározni, hogy alapozzák meg az adott járműkategóriához tartozó vezetési ismeretek és képességek megszerzését. Készítsék fel a tanulókat a leggyakrabban előforduló közlekedési veszélyhelyzetek esetében szükséges helyes járművezetői magatartásra.”

21. §

(1) Az R. 28. §-ának *e)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*e)* teljes képzési szolgáltatás: jármű vezetésére jogosító okmány megszerzéséhez szükséges tanfolyam — e rendeletben foglaltak szerinti — teljes körű megtartása;”

(2) Az R. 28. §-ának *i)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*i)* „A korl.” kategória: a 25 kW teljesítményt és 0,16 kW/kg teljesítmény/sajáttömeg arányt meg nem haladó motorkerékpár;”

(3) Az R. 28. §-a a következő *j)—p)* ponttal egészül ki:

„*j)* alapoktatás: a vezetési gyakorlat tantárgy oktatásának azon része, amely a jármű technikai kezelésének, a manőverezési feladatoknak, valamint a jármű biztonsági ellenőrzésének oktatására irányul;

k) főoktatás: a vezetési gyakorlat tantárgy oktatásának azon része, amely a forgalmi feladatok oktatására irányul;

l) járműkezelési vizsga: a jármű technikai kezelésének, a manőverezési feladatok végrehajtásának, valamint a jármű biztonsági ellenőrzésének számonkérése az „A”, „A korl.”, „B” és a „Segédmotoros kerékpár” kategóriák, továbbá az „A1” alkategória esetében;

m) rutin vizsga: a jármű technikai kezelésének, valamint a manőverezési feladatok végrehajtásának számonkérése a „C”, „D”, „Mgv”, „Lassú jármű”, „Trolibusz” kategóriák, valamint a „C1”, „D1”, alkategóriák, továbbá a „B+E”, „C+E”, „C1+E”, „D+E”, „D1+E” kombinált kategóriák esetében;

n) „D12” alkategória: autóbusz, amelyben a vezetőülésen kívül legfeljebb 11 állandó ülés van;

o) „D25” alkategória: autóbusz, amelyben a vezetőülésen kívül legfeljebb 24 állandó ülés van;

p) abban az esetben, ha a rendelet „A1” alkategóriát határoz meg feltételként, az „A1” alkategóriát is el kell fogadni.”

22. §

(1) Az R. 1. számú melléklete helyébe e rendelet 1. számú melléklete lép.

(2) Az R. 2. számú melléklete helyébe e rendelet 2. számú melléklete lép.

(3) Az R. 3. számú melléklete e rendelet 3. számú mellékletének megfelelően módosul.

(4) Az R. az e rendelet 4. számú melléklete szerinti 6. számú melléklettel egészül ki.

(5) Az R. az e rendelet 5. számú melléklete szerinti 7. számú melléklettel egészül ki.

23. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 60. napon lép hatályba, rendelkezéseit a korábban kiadott képzési engedélyek tekintetében is alkalmazni kell.

(2) E rendeletben hivatkozott „C1”, „D1” alkategóriákra, valamint a „C1+E”, „D1+E” kombinált kategóriákra

vonatkozó rendelkezések 2000. január 1-jétől lépnek hatályba.

(3) Az R. 27/A. §-ának (1) bekezdése 2000. január 1-jétől lép hatályba.

(4) Az 1. számú melléklet 1. a), valamint a 2. a) pontjai a rendelet kihirdetésétől számított 90. napon lépnek hatályba.

(5) Az 1. számú melléklet g) pontja 2000. január 1-jén lép hatályba.

(6) Az 1. számú melléklet h) pontja 1999. december 31-én hatályát veszti.

(7) E rendelet hatálybalépése előtt kiadott — az R. 5. §-ában előírt — igazolással rendelkező két- vagy háromajtós „B” kategóriás oktatójárművek oktatásra (vizsgáztatásra) 1999. december 31-ig használhatók.

(8) E rendelet hatálybalépése előtt kiadott, az előírt méreteknél meg nem felelő „C” kategóriás oktatójárművek oktatásra jogosító engedélye 1999. december 31-én hatályát veszti.

(9) Az R. 5. §-a alapján kiadott igazolás 1999. december 31-én hatályát veszti, amennyiben a jármű műszaki jellemzői 2000. január 1-je után nem felelnek meg az 1. számú melléklet előírásainak.

(10) E rendelet 3. §-ának (2) bekezdésében a tanfolyamra való felvétel határidejére, valamint a 6. §-ának (1) bekezdésében a vizsgára bocsátás feltételeként meghatározott életkorra vonatkozó előírások nem érintik azokat a járművezető jelölteket, akik a rendelet hatálybalépéséig járművezető-képző tanfolyamra már beiratkoztak, és a képző szervvel írásban szerződést kötöttek.

(11) Az a vizsgázó, aki a vizsgáit e rendelet kihirdetése előtt megkezdte, az egyes kategóriákhoz tartozó vizsgáit az első elméleti vizsga időpontjától számított két éven belül teheti le.

(12) Az a vizsgázó, aki e rendelet hatálybalépéséig „C” kategóriás vizsgáit megkezdte, de 1999. december 31-ig nem tett sikeres forgalmi vizsgát, 2000. január 1-jét követően a sikeres eredményű forgalmi vizsgán használt oktató (vizsga) jármű sajátosságai (méretei) alapján jogosult a „C1” alkategória vagy a „C” kategória megszerzésére.

(13) Az a vizsgázó, aki 1999. december 31-ig sikeres „C” vagy „D” kategóriás forgalmi vizsgát tett, de vezetői engedélyét — jogszabályban előírt egyéb feltételek teljesülésének hiánya miatt — nem érvényesítették a kívánt kategóriára, 2000. január 1-je után — a hiányzó feltételek teljesítését követően „C”, illetőleg „D” kategória bejegyzésére jogosult.

(14) Az a vizsgázó, aki e rendelet hatálybalépéséig az „A”, „A korl.” és „B” kategóriák, továbbá az „A1” alkategória esetében a „Biztonsági ellenőrzés és üzemeltetés” vizsgatárgyból sikeres vizsgát tett, de a „Járműkezelési (rutin)” vizsgatárgyból még nincs sikeres vizsgája, a jármű-

kezelési vizsgáján csak a technikai kezelési és a manőverezési feladatokat köteles végrehajtani.

(15) Az a vizsgázó, aki e rendelet hatálybalépéséig az „A”, „A korl.” és „B” kategóriák, továbbá az „A1” alkategória esetében a „Járműkezelési (rutin)” vizsgatárgyból sikeres vizsgát tett, de a „Biztonsági ellenőrzés és üzemeltetés” vizsgatárgyból még nincs sikeres vizsgája, a járműkezelési vizsgán csak a biztonsági ellenőrzési feladatokat köteles végrehajtani.

(16) Az a vizsgázó, aki e rendelet hatálybalépéséig az „A korl.” kategóriában a járművezetői vizsgáit megkezdte, valamint aki a jogszabályban előírt egyéb feltételek teljesülése mellett 1999. június 30-ig sikeresen befejezi, a vezetői engedélye érvényesítésekor az „A kategória 25 kW vagy 0,16 kW/kg-ig korlátozva” bejegyzésre jogosult.

*Katona Kálmán s. k.,
közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter*

*1. számú melléklet
a 10/1999. (III. 8.) KHVM rendelethez*

*„1. számú melléklet
a 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelethez*

A képzés szakmai feltételei

1. A képző szervnek rendelkeznie kell

a) az ügyfélfogadás céljára ügyfélfogadó helyiséggel (minősítése a vonatkozó építésügyi, közegészségügyi stb. előírások alapján), amelynek felszereltsége biztosítja az ügyfelek kulturált fogadásának és kiszolgálásának feltételeit. A cégtáblán az ügyfélfogadás idejét fel kell tüntetni;

b) az egyes tantárgyak oktatásához alkalmas tanteremmel vagy egyéb oktatásra alkalmas helyiséggel (minősítése a vonatkozó építésügyi, közegészségügyi stb. előírások alapján);

c) az elméleti tantárgyak oktatásához:
— táblával vagy írásvetítő berendezéssel,
— diavetítő berendezéssel vagy videolejátszóval és televízió-készülékkel, továbbá az egyes tantárgyaknak megfelelő — a KFF által jóváhagyott — oktatóprogramokkal,
— falitablókkal;

d) a „Biztonsági ellenőrzés és üzemeltetés” tantárgy oktatására kialakított helyiséggel, melyben el kell helyezni legalább egy db, az oktatni kívánt kategóriának (alkategóriának, kombinált kategóriának) megfelelő típusú és üzemű üzemképes járművet, illetőleg tanalvázat, továbbá a KFF által meghatározott tantervi feladatok végrehajtásához szükséges szerszámokat és eszközöket;

e) a „Szerkezeti és üzemeltetési” ismeretek tantárgy oktatásához az „A”, „A korl.” és „B” kategóriák, valamint

az „A1” alkategória esetén az elméleti tanteremmel vagy külön helyiséggel, melyben el kell helyezni a világító- és jelzőberendezések működőképes modelljét;

f) az „A”, „A korl.”, „B”, „C”, „D”, „Segédmotoros kerékpár”, „Mgv”, „Lassú jármű”, „Trolibusz” kategóriás, valamint az „A1”, „C1”, „D1”, alkategóriás, továbbá a „B+E”, „C+E”, „C1+E”, „D+E”, „D1+E” kombinált kategóriás képzés esetén a tantervben részletesen meghatározott méretű és kialakítású gyakorlópályával.

Az előírt gyakorlópálya feltételei:

- forgalom elől elzárt terület,
- szilárd burkolat,
- legyen alkalmas — az egyidejűleg gyakorlást végzők figyelembevételével — az előírt gyakorlófeladatok biztonságos végrehajtására,
- kulturált szociális helyiség;

g) a vezetési gyakorlat oktatásához a képzési engedélyben szereplő kategóriába tartozó alábbi feltételeknek megfelelő járművekkel és felszerelésekkel:

„Segédmotoros kerékpár” kategória

- bármely kétkerekű segédmotoros kerékpár;

„A1” alkategória

- „A1” alkategóriába tartozó, legalább 75 cm³ hengerűrtartalmú, kétkerekű motorkerékpár;

„A korl.” kategória

- 125 cm³-t meghaladó hengerűrtartalmú, kétkerekű motorkerékpár, amely legalább 100 km/óra sebesség elérésére alkalmas, továbbá a teljesítménye a 25 kW-ot és a teljesítmény/sajáttömeg aránya a 0,16 kW/kg értéket nem haladja meg;

„A” kategória

- kétkerekű motorkerékpár, amely legalább 100 km/óra sebesség elérésére alkalmas, és teljesítménye legalább 35 kW;

„B” kategória

- legalább 5 személy befogadóképességű, négy- vagy ötajtós kivitelű személygépkocsi, amely legalább 100 km/óra sebesség elérésére alkalmas,

- a járműnek legalább négy ülését fejtámlával kell felszerelni, amennyiben azt a gyári kialakítás lehetővé teszi,

- kettős pedálrendszer, amely a járművezető melletti ülésből is biztosítja az üzemi pedálokkal elérhető szabályozást. A pót Pék hatásosságának el kell érnie az üzemi Pék hatásosságának legalább 90%-át,

- azokon a járműveken, amelyek műszerfalán gyárilag nincs elkülönítve a jobb- és a baloldali irányjelző visszajelző, olyan oldalhelyes irányjelző visszajelzőt kell elhelyezni, amely az oktatói és a hátsó ülésről is jól látható,

- három db visszapillantó tükör, amely a vezetőülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást [a 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet 78. § (1) és (2) bekezdése alapján],

- két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást

(a két jobb oldali külső visszapillantó tükör egy olyan kialakítású tükörrel is helyettesíthető, amely a vezető- és a vezető melletti ülésből is biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást);

„B” kategória a mozgáskorlátozottak képzéséhez

- bármely — a mozgáskorlátozott egészségi állapotának megfelelő — személygépkocsi, illetőleg a külön rendeletben meghatározott szakértői bizottság egyedi műszaki előírásainak megfelelően átalakított személygépkocsi,

- a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi Pékberendezésre ható pót Pékpedállal. A pót Pék hatásosságának el kell érnie az üzemi Pék hatásosságának legalább 90%-át,

- két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást;

„B+E” kombinált kategória

- a járművezetővel azonos légtérben legalább 3 személy befogadóképességű, „B” kategóriába tartozó járműből és egy legalább 1100 kg megengedett legnagyobb össztömegű pótkocsiból álló járműszerelvénnyel, amely legalább 7,5 m hosszú, és legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas, valamint amelynél a pótkocsi legalább 1,5 m magasságú és szélességű, de a vonójárműnél nem lehet alacsonyabb és keskenyebb, továbbá nem lehet különleges felépítményű [az 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet 20. § (2) bekezdése alapján],

- a pótkocsi megengedett legnagyobb össztömege nem haladhatja meg a gépkocsi saját tömegét. A járműszerelvénnyel megengedett legnagyobb együttes össztömegének a 3500 kg-ot meg kell haladnia,

- a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi Pékberendezésre ható pót Pékpedál. A pót Pék hatásosságának el kell érnie az üzemi Pék hatásosságának legalább 90%-át,

- két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

- a pótkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„C1” alkategória

- a járművezetővel azonos légtérben legalább 3 személy befogadóképességű, legalább 4000 kg megengedett legnagyobb össztömegű „C1” alkategóriába tartozó tehergépkocsi, amely legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas, és nem lehet különleges felépítményű,

- a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi Pékberendezésre ható pót Pékpedál. A pót Pék hatásosságának el kell érnie az üzemi Pék hatásosságának legalább 90%-át,

- két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

- a tehergépkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„C1+E” kombinált kategória

— „C1” alkategóriába tartozó oktatójárműből és egy legalább 2000 kg megengedett legnagyobb össztömegű pótkocsiból álló járműszerelvény, amely legalább 8 m hosszú, és legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas. A pótkocsi megengedett legnagyobb össztömege nem haladhatja meg a gépkocsi saját tömegét, és nem lehet különleges felépítményű,

— a tehergépkocsit és a pótkocsit a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„C” kategória

— a járművezetővel azonos légtérben legalább 3 személy befogadóképességű, legalább 10 000 kg megengedett legnagyobb össztömegű, legalább 7 m hosszú, „C” kategóriába tartozó tehergépkocsi, amely legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas, és nem lehet különleges felépítményű,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— a tehergépkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„C+E” kombinált kategória

I. Pótkocsis járműszerelvény esetén:

— „C” kategóriás oktatójárműből és egy legalább 4 m hosszú, nem különleges felépítményű pótkocsiból álló járműszerelvény, amelynek megengedett legnagyobb együttes össztömege legalább 18 000 kg, hossza legalább 12 m hosszú, és legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas,

— a tehergépkocsit és a pótkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

II. Félpótkocsis járműszerelvény esetén:

— a járművezetővel azonos légtérben legalább 3 személy befogadóképességű, legalább 18 000 kg megengedett legnagyobb együttes össztömegű, legalább 12 m hosszú és legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas félpótkocsis járműszerelvény, illetőleg csuklós járműszerelvény, amelyknél a pótkocsi nem lehet különleges felépítményű,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— a félpótkocsit — illetőleg a csuklós járműszerelvény esetén a tehergépkocsit is — legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„D1” alkategória

— „D1” alkategóriába tartozó jármű, amely legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál. A pótfék hatásosságának el kell érnie az üzemi fék hatásosságának legalább 90%-át,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást;

„D1+E” kombinált kategória

— „D1” alkategóriába tartozó oktatójárműből és egy legalább 1250 kg megengedett legnagyobb össztömegű pótkocsiból álló járműszerelvény, amely legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas. A pótkocsi megengedett legnagyobb össztömege nem haladhatja meg a gépkocsi saját tömegét, és nem lehet különleges felépítményű,

— a pótkocsit a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„D” kategória

— legalább 9 m hosszú, legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas „D” kategóriába tartozó jármű,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— visszatartó fék (pl. kipufogó fék), 2001. január 1. napjától az ENSZ EGB 13. sz. előírásban meghatározott követelményt kielégítő visszatartó fék;

„D+E” kombinált kategória

— „D” kategóriába tartozó oktatójárműből és egy legalább 1250 kg megengedett legnagyobb össztömegű pótkocsiból álló járműszerelvény, amely legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas, és a pótkocsi nem lehet különleges felépítményű,

— a pótkocsit a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„Mgv” kategória

— terhelhetőségének legalább a felével terhelt két (forgalmi vizsgán egy) pótkocsival összekapcsolt mezőgazdasági vontató, amelynél a pótkocsi nem lehet különleges felépítményű,

— oktatói, illetőleg vizsgabiztosi pótülés,

— két db pót visszapillantó tükör, amely az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható fékpédál;

„Lassú jármű” kategória

— terhelhetőségének legalább a felével terhelt egy pótkocsival összekapcsolt, típusbizonyítvánnyal rendelkező lassú jármű (a kerti traktor kivételével), amelynél a pótkocsi nem lehet különleges felépítményű,

— oktatói, illetőleg vizsgabiztosi pótülés,

— két db pót visszapillantó tükör, amely az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható fékpédál;

„Trolibusz” kategória

— az oktatásra és vizsgára kiírt járatra „Tanuló járat” felirat,

— vészkapcsoló,

— az oktató, illetőleg a vizsgabiztos részére két db póttükör,

— oktatói (vizsgabiztosi) pótfék, illetőleg az oktató (vizsgabiztos) által kezelhető üzemi fék;

h) 1999. december 31-ig a vezetési gyakorlat oktatásához a képzési engedélyben szereplő kategóriába tartozó alábbi feltételeknek megfelelő járművekkel és felszerelésekkel:

„Segédmotoros kerékpár” kategória

— bármely kétkerekű segédmotoros kerékpár;

„A1” alkategória

— 125 cm³-t meg nem haladó hengerűrtartalmú, kétkerekű motorkerékpár, amelynek teljesítménye a 11 kW-ot nem haladja meg;

„A korl.” kategória

— 125 cm³-t meghaladó hengerűrtartalmú, kétkerekű motorkerékpár, amely legalább 100 km/óra sebesség elérésére alkalmas, továbbá a teljesítménye a 25 kW-ot és a teljesítmény/sajáttömeg aránya a 0,16-kW/kg értéket nem haladja meg;

„A” kategória

— legalább 200 cm³ hengerűrtartalmú, kétkerekű motorkerékpár;

„A” kategória PÁV vizsgálatl

— kétkerekű motorkerékpár, amely legalább 100 km/óra sebesség elérésére alkalmas, és teljesítménye legalább 35 kW;

„B” kategória

— legalább 5 személy befogadóképességű, négy- vagy ötajtós kivitelű személygépkocsi, amely legalább 100 km/óra sebesség elérésére alkalmas (kivéve a mozgáskorlátozottak képzését),

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál. A pótfék hatásosságának el kell érnie az üzemi fék hatásosságának legalább 90%-át,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást [a 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet 78. § (1) és (2) bekezdése alapján];

„B+E” kombinált kategória

— a járművezetővel azonos légtérben legalább 3 személy befogadóképességű, „B” kategóriába tartozó járműből és egy legalább 1000 kg megengedett legnagyobb össztömegű pótkocsiból álló járműszerelvény, amely legalább 100 km/óra sebesség elérésére alkalmas. A pótkocsi megengedett legnagyobb össztömege nem haladhatja meg a gépkocsi saját tömegét. A járműszerelvény megengedett legnagyobb együttes össztömegének a 3500 kg-ot meg kell haladnia,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál; a pótfék hatásosságának el kell érnie az üzemi fék hatásosságának legalább 90%-át,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— a pótkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„C” kategória

— 5000 kg-ot meghaladó megengedett legnagyobb össztömegű, legalább 2,20 m szélességű és 6,50 m hosszúságú — nem különleges felépítményű [az 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet 20. §-ának (2) bekezdése alapján] — tehergépkocsi,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— a tehergépkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„C+E” kombinált kategória

I. Pótkocsis járműszerelvény esetén:

— „C” kategóriába tartozó oktatójárműből és egy legalább 2500 kg terhelhetőségű pótkocsiból álló járműszerelvény, amelynél a pótkocsi szélessége legfeljebb 0,10 méterrel térhet el a tehergépkocsi szélességétől,

— a tehergépkocsit és a pótkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

II. Nyergesvontató esetén:

— legalább 6000 kg terhelhetőségű félpótkocsival összekapcsolt nyergesvontató,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást,

— a félpótkocsit legalább a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„D” kategória

— legalább 30 személy befogadóképességű autóbusz,

— a járművezető melletti ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható pótfékpédál,

— két db pót visszapillantó tükör, amely a vezető melletti ülésből biztosítja a külön rendeletben előírt hátrálást;

„D+E” kombinált kategória

— „D” kategóriába tartozó oktatójárműből és egy legalább 1250 kg megengedett legnagyobb össztömegű pótkocsiból álló járműszerelvény, amely legalább 80 km/óra sebesség elérésére alkalmas,

— a pótkocsit a terhelhetősége feléig meg kell terhelni;

„Mgv” kategória

— terhelhetőségének legalább a felével terhelt két (forgalmi vizsgán egy) pótkocsival összekapcsolt mezőgazdasági vontató,

— oktatói, illetőleg vizsgabiztosi póttülés,

— két db pót visszapillantó tükör, amely az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből biztosítja a külön rendelkezésben előírt hátralátást,

— az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható fékpedál;

„Lassú jármű” kategória

— terhelhetőségének legalább a felével terhelt egypótkocsival összekapcsolt, típusbizonyítvánnyal rendelkező lassú jármű (a kerti traktor kivételével),

— oktatói, illetőleg vizsgabiztosi pótülés,

— két db pót visszapillantó tükör, amely az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből biztosítja a külön rendelkezésben előírt hátralátást,

— az oktatói, illetőleg a vizsgabiztosi ülésből működtethető, az üzemi fékberendezésre ható fékpedál;

„Trolibusz” kategória

— az oktatásra és vizsgára kiírt járatra „Tanuló járat” felirat,

— vészkapcsoló,

— az oktató, illetőleg a vizsgabiztos részére két db póttükör,

— oktatói (vizsgabiztosi) pótfék, illetőleg az oktató (vizsgabiztos) által kezelhető üzemi fék.

2. Egyéb előírások

a) Az 1. pontban felsorolt tárgyi feltételeknek a 2. § (5) bekezdése szerinti folyamatos és egyidejű biztosításán a képző szerv saját tulajdonában lévő vagy a tulajdonostól, illetőleg a kizárólagos joggal rendelkező kezelőtől közvetlen úton bérelt oktatásra használt helyiségeket, gyakorló-pályát és eszközöket kell érteni. A járművek tekintetében a feltételek a képző szerv által foglalkoztatott oktató tulajdonában lévő vagy az oktatónak a tulajdonostól közvetlen úton bérelt járművével is biztosítható. Az 1. pontban fel-

sorolt járművek teljesítmény- és sebességadatainál hatósági bizonyítvány hiányában a gyártó által kiadott „Kezelési Útmutató” is elfogadható.

b) Az „A1” alkategóriát, továbbá az „Smkp”, „A korl.” és „A” kategóriákat kivéve az oktatásra használt valamennyi járművet fel kell szerelni kék alapszínű, 20 cm magasságú, 3 cm vonalvastagságú — előlről és hátulról egyaránt — jól látható, nyomtatott fehér „T” betűt ábrázoló, 25×25 cm oldalélű táblával, valamint jól láthatóan fel kell tüntetni a képző szerv nevét és címét. A „B” kategória esetében ezen jelzéseket a jármű hossz tengelyére merőlegesen felszerelt tetőtáblán kell elhelyezni. A tetőtáblán lévő „T” betűt oktatáson kívül le kell takarni.

c) A járművezetési gyakorlat oktatása során — az „A1” alkategóriát, továbbá az „Smkp”, az „A korl.” és az „A” kategóriákat kivéve — egy oktató egy járművön egyidejűleg csak egy tanuló oktatását végezheti. A kétkerekű járművek vezetésének gyakorlása során egy oktató egyidejűleg — az alapoktatási feladatok oktatásánál maximum három főt, a főoktatásnál maximum két főt — oktathat.

d) Motorkerékpáron és segédmotoros kerékpáron a tanulóvezetők bukósisakot, továbbá elől-hátul „T” betűvel ellátott, eltérő színű vagy számozott tanulómellényt kötelesek viselni. A főoktatás alatt a tanuló és az oktató közötti kapcsolatot rádió adó-vevő készülékkel kell biztosítani.

e) Az elméleti tantárgyak tanfolyami tanóráinak időtartama: 45 perc.

f) A gyakorlati tantárgyak tanfolyami tanóráinak időtartama: 50 perc.

g) Az egyes tanórák között 10 perc szünetet kell tartani.”

2. számú melléklet a 10/1999. (III. 8.) KHVM rendelethez

„2. számú melléklet a 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelethez

Vizsgatárgyak és -idők (percben)

Kategória	Elméleti vizsgatárgyak				Gyakorlati vizsgatárgyak vizsgaideje				Megjegyzés
	K	Szü	F 1—2	M	Bü	Jk	R	F	
Smkp	X	—	—	—	—	10	—	20	
A1	X	—	—	—	—	15	—	40	
A korl.	—	—	—	—	—	15	—	40	A1—el
A korl.	X	—	—	—	—	15	—	40	
A	—	—	—	—	—	15	—	40	A korl.+2 év gyak.
A	—	—	—	—	—	15	—	40	A1 + 2 év gyak.
A	X	—	—	—	—	15	—	40	21 év + PÁV
A	—	—	—	—	—	15	—	40	*
B	X	—	—	—	—	15	—	40	

Kategória	Elméleti vizsgatárgyak				Gyakorlati vizsgatárgyak vizsgaideje				Megjegyzés
	K	Szü	F 1—2	M	Bü	Jk	R	F	
B+E	X	X	—	X	10		10	40	
C1	X	X	—	X	15		10	40	2000. január 1-jétől
C	X	X	—	X	15		10	40	
C1+E	X	X	—	—	10		10	40	2000. január 1-jétől
C+E	X	X	—	—	10		10	40	
D1	X	—	—	—	10		10	40	2000. január 1-jétől
D	X	—	—	—	10		10	40	
D1+E	X	X	—	—	10		10	40	2000. január 1-jétől
D+E	X	X	—	—	10		10	40	
Mgv	X	—	—	X	15		10	25	
Lassú jármű	X	—	—	X	15		10	25	
Kerti traktor	X	—	—	—	—		—	—	
Hajtó	X	—	—	—	—		—	—	
Trolibusz	X	X	X	X	10		10	40	

Hajtói = Állati erővel vont jármű hajtója.

K = Közlekedési alapismeretek. Tartalmaz járművezetés elméleti, valamint az A, A korl., B, Mgv, Lassú jármű kategóriáknál, továbbá az A1 alkategóriánál szerkezeti és üzemeltetési kérdéseket is.

Szü = Szerkezeti és üzemeltetési ismeretek.

Bü = Biztonsági ellenőrzés és üzemeltetés.

Jk = Járműkezelési vizsga.

R = Rutin vizsga.

F = Forgalmi vizsga.

M = Munkavédelem, tűzvédelem, szállítás.

F 1—2 = F 1—2 számú trolibusz jelzési és forgalmi utasítás.

* = 2 év gyakorlatnál kevesebb A1-el vagy A korl.-al, 21 életév betöltése+ PÁV alkalmas minősítés.

A táblázat szerinti időértékek a Bü, a Jk és az R vizsgák esetén a feladatok végrehajtására biztosított maximális időt jelentik, az F vizsgánál megadott időértékek pedig az ún. „tisztá” vizsgaidőket. A megadott időértékek nem foglalják magukba a vizsgabiztosnak a vizsga menetéről, valamint értékeléséről szóló tájékoztatását.”

3. számú melléklet

a 10/1999. (III. 8.) KHVM rendelethez

„3. számú melléklet

a 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelethez

A járművezetői vizsgahelyé nyilvánítás feltételei

Az R. 3. számú melléklete az alábbiak szerint módosul:

Az R. 3. számú mellékletének a járművezetői vizsgahelyé nyilvánítás feltételeire vonatkozó előírás bevezető szövege az alábbiak szerint módosul:

„Általános előírások:

Minden gyakorlati vizsgahelyen és a forgalmi vizsgák kiindulási helyén biztosítani kell a vizsgabiztosok részére vizsgabiztosi szobát, a vizsgázók és a szakoktatók részére

várakozó helyiséget, továbbá kulturált szociális helyiségeket. A helyiségek fűtését fűtési idényben biztosítani kell.

Járművezetői vizsgahelyé az „A”, „A korl.”, „B”, „C”, „D” kategóriás, az „A1”, „C1”, „D1” alkategóriás, továbbá a „B+E”, „C+E”, „C1+E”, „D+E” és „D1+E” kombinált kategóriás forgalmi vizsgák lebonyolításához csak olyan helyszín minősíthető, amely a forgalmi vizsga kiindulási helyét is figyelembe véve, megfelel az alábbi követelményeknek:”

Az R. 3. számú mellékletének a Segédmotoros kerékpár vezetői forgalmi vizsgához járművezetői vizsgahelyé nyilvánítás feltételeire vonatkozó előírása a következő mondatdal egészül ki:

„Városi rangú település a b) pontban előírt feltételek teljesülésének hiányában is kijelölhető vizsgahelyé.”

Az R. 3. számú mellékletének a járműkezelési vizsgahelyek követelményeire vonatkozó előírása helyébe a következő rendelkezés lép:

„A járműkezelési és a rutin vizsgahelyek követelményei:

- a) forgalom elől elzárt területen kell kialakítani;
- b) szilárd burkolatú legyen;
- c) az előírt technikai kezelési és manőverezési feladatok biztonságos végrehajtására legyen alkalmas;
- d) az „A”, „A korl.”, „B” és a „Segédmotoros kerék-pár” kategóriák, továbbá az „A1” alkategória esetében a járműkezelési vizsga kiindulási helyén olyan — az adott jármű elhelyezésére és a biztonsági ellenőrzési feladatok végrehajtására alkalmas — tetővel ellátott létesítményt kell kialakítani, amely legalább a csapadék ellen védelmet nyújt.”

4. számú melléklet

a 10/1999. (III. 8.) KHVM rendelethez

„6. számú melléklet a 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelethez

A vállalkozási feltételek előírt tartalmi elemei

1. A képző szerv megnevezése, címe és telefonszáma (teljes név, valamint, ha van, fantázianév is).
2. A cég formája (kft, bt, egyéni vállalkozó stb.).
3. A cégbírószági bejegyzés száma (vagy vállalkozói engedély száma).
4. A kamarai regisztráció száma.
5. A képzési engedély száma.
6. Az iskolavezető neve és az iskolavezetői igazolványának száma.
7. Az iskolavezetői tevékenységének jogcíme: tag vagy alkalmazott.
8. Az ügyfélfogadó címe, telefonszáma, az ügyfélfogadás időpontjai.
9. A telephelyek címe, telefonszáma.
10. Az írásos tájékoztató, melynek tartalmaznia kell:
 - az ügyfélfogadás rendjét,
 - a tanfolyamra való felvétel módját,
 - az előírt alkalmassági vizsgákat kategóriánként (egészségi alkalmasság, PÁV),
 - az elsősegélynyújtási ismeretek megszerzésének módját,
 - a tanfolyamra történő felvétel és a vizsgára bocsátás feltételeit kategóriánként,
 - a járművezetői tanfolyamok tantárgyait, azok kötelező minimális, valamint a képző szerv által tartott óraszámát, az elméleti tanórák időtartamát,
 - a járműhasználatot: a választható típusokat, tanuló által biztosított jármű esetén a használat feltételeit,
 - a hiányzás pótlását és annak költségét,
 - a tandíjat:
 - = az elméleti rész díját,

- = a gyakorlati oktatás óradíját, ezen belül az alapidítól való eltérést [alapotklatási óra, főoktatási óra (városi, országúti, éjszakai, hegyvidéki vezetés), pótóra, biztonsági ellenőrzés és üzemeltetési óra],
- az egyes tantárgyak hallgatása és vizsgája alóli mentesítés feltételeit,
- a tanuló jogait és kötelezettségeit,
- a tanuló áthelyezés és a teljesített oktatásról szóló igazolás kiadásának módját,
- a képző szerv jogait és kötelezettségeit,
- oktatási helyszínek címét,
- a vizsgadíjakat és azok megfizetésének módját,
- a képzés felügyeletét ellátó megyei (fővárosi) közlekedési felügyelet címét és telefonszámát.

Az írásos tájékoztatót a képző szervek készítik el, és végzik a szükséges módosításokat. Az írásos tájékoztató egy példányát a képző szerv köteles a tanfolyamra történő jelentkezéssel egyidejűleg a jelentkezőnek átadni, és a tanfolyamra jelentkezők jobb tájékoztatása érdekében az ügyfélfogadásra szolgáló helyiségben jól látható helyen kifüggeszteni.”

5. számú melléklet

a 10/1999. (III. 8.) KHVM rendelethez

„7. számú melléklet

a 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelethez

Az írásbeli szerződés főbb tartalmi elemei

- A felek azonosító adatai.
 - A tanuló nyilatkozata arról, hogy hozzájárul a Jelentkezési lapon és annak mellékleteit képező okmányokon szereplő személyes és különleges adatainak kezeléséhez.
 - A tanuló nyilatkozata a szerződés mellékletét képező — a teljes képzési szolgáltatásra vonatkozó, a 20/1992. (VII. 21.) KHVM rendelet mellékletében meghatározott tartalmú — tájékoztató átvételéről, megismeréséről, elfogadásáról.
 - A tanfolyam száma és a kategória megnevezése.
 - A képzés helyszínei (elméleti oktatás, Biztonsági ellenőrzés és üzemeltetési tanterem, gyakorlópálya, formai oktatás váltási helye).
 - Az elméleti rész kezdési időpontja, helye és várható befejezése (oktatási napok).
 - A tandíjfizetés módja.
 - Esetleges szerződésbontás feltételei.
 - A szerződéskötés helyszíne, időpontja, mindkét fél aláírása [fiatalkorú (18. életévét be nem töltött) szerződését a törvényes képviselőnek is alá kell írnia].
 - A tanulótól átvett dokumentumok jegyzéke.
- A szerződés egy példánya a tanulót illeti meg, egy példányát a képző szerv 5 évig köteles megőrizni.”

Az oktatási miniszter 12/1999. (III. 8.) OM rendelete

a pedagógiai értékelés és a tantervfejlesztés szakirányú továbbképzési szakok képesítési követelményeiről

A felsőoktatásról szóló — többször módosított — 1993. évi LXXX. törvény 74. §-a (1) bekezdésének e) pontjában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

(1) E rendelet *1. számú melléklete* a pedagógiai értékelés, a *2. számú melléklete* a tantervfejlesztés szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeit tartalmazza.

(2) Pedagógiai értékelési szakértő, illetve tantervi szakértő szakképzettség csak szakirányú továbbképzésben szerzhető.

2. §

(1) A pedagógiai értékelési szakértő, illetve tantervi szakértő szakképzettség egyenértékű a közoktatásról szóló — többször módosított — 1993. évi LXXIX. törvény 17. §-ának (5) bekezdésében szabályozott pedagógus-szakvizsgálással.

(2) Az e rendelet hatálybalépését megelőző időszakban a szakosító továbbképzésről szóló 7/1987. (VI. 29.) MM rendelet alapján a pedagógiai szakértői továbbképzésben az értékelési szakirányon, illetve a tantervfejlesztési szakirányon megszerzett szakképzettség — a fentiek sorrendjében — egyenértékű az e rendelet 1. számú mellékletében meghatározott pedagógiai értékelés, illetve a 2. számú mellékletében meghatározott tantervfejlesztés szakirányú továbbképzési szakon szerzhető szakképzettséggel.

3. §

A pedagógiai értékelés, illetve a tantervfejlesztés szakirányú továbbképzési szakon oklevéllel rendelkezőknek a másik szakon történő újabb oklevelet nyújtó képzésében a képzési idő — a képző intézményeknek a közös követelmények elfogadásáról szóló megállapodása alapján, a beszámítható teljesítés arányában — 1 vagy 2 félévvel csökkenthető.

4. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Pokorni Zoltán s. k.,
oktatási miniszter

1. számú melléklet *a 12/1999. (III. 8.) OM rendelethez*

A pedagógiai értékelés szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményei

1. A képzési cél

A közoktatási és szakképzési rendszerben az értékeléssel összefüggő, különleges szakértelmet igénylő feladatok ellátására alkalmas szakemberek felkészítése, akik — az alapképzés valamely pedagógus szakján szerzett, valamint a közoktatási és szakképzési rendszer szabályozásával és működésével kapcsolatos alapismereteik birtokában — képesek a tudásszintmérés feladatainak ellátására, feladatlapok, tesztek készítésére és értékelésére, vizsgarendszerek tervezésére és vizsgák lebonyolítására, helyi felmérések kivitelezésére, intézmények, képzési programok értékelésére, országos és nemzetközi vizsgálatokba való bekapcsolódásra, a magyar közoktatási és szakképzési rendszerben felmerülő értékelési feladatoknak a nemzetközi tendenciákkal összefüggésben való szemléletére, más országok hasonló képzettségű szakértőivel való kommunikációra, széles körű tájékozódásra, a kutatási eredmények értelmezésére és szaktudásuk gyakorlati alkalmazására.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése Pedagógiai értékelési szakértő.

3. A képzésben való részvétel előfeltétele

Valamely pedagógusi (óvodapedagógusi, tanítói, gyógy-pedagógusi, tanári) alapképzési szakon szerzett végzettség és szakképzettség.

4. A képzési idő

4 félév, legalább 350 tanóra.

Meghatározások:

A képzési idő magában foglalja a kötelező, kötelezően választandó és a szabadon választható tantárgyak elméleti és gyakorlati óráit. Tanóra: oktató vezetésével és közreműködésével lezajló elméleti vagy gyakorlati óra, foglalkozás.

5. A képzés főbb tanulmányi területei és arányai

a) *Informatikai és számítógépes ismeretek, matematikai és kutatás-módszertani alapok:* a személyi számítógépek használata, szövegszerkesztés, adatbázisok kezelése, adatfeldolgozás és statisztikai adatelemzés, számítógépes hálózatok használata, információk keresése; a pedagógiai adatgyűjtés és adatelemzés matematikai alapjai, a halmazelmélet, a matematikai logika, a valószínűségszámítás és a matematikai statisztika alapismeretei, a szakirodalmi tájékozódás, az adatgyűjtés és az adatok elemzésének módszerei és eszközei; a képzési idő 15—20%-ában.

b) *Pszichológiai ismeretek:* a pedagógiai pszichológia alapjai, a megismerés pszichológiája, a nyelv, az értelem és a személyiség fejlődése, a tanulással, a gondolkodással és a tudás szerveződésével és alkalmazásával kapcsolatos témakörök; a képzési idő 5—10%-ában.

c) *Oktatás-rendszertani ismeretek:* a közoktatás és szakképzés szabályozása, kapcsolódása az oktatást befolyásoló

más jogszabályokhoz, környezeti feltételekhez; a közoktatási rendszer működése, a fenntartók és az oktatási-nevelési intézmények jogai és kötelezettségei, az intézmények finanszírozása; az oktatás-nevelés tartalmának szabályozása, társadalmi-gazdasági meghatározottsága, a pedagógiai programok, a nevelési programok, a tantervek fogalma, tartalma; a képzési idő 20—25%-ában.

d) *Értékelésmélelet*: az értékelemzés fogalma, módozatai, a pedagógiai értékelés formái, funkciói, programok és intézmények értékelése, minősítés, szelekció, osztályzatok, bizonyítványok, vizsgák, vizsgarendszerek, vizsgatípusok; a képzési idő 15—25%-ában.

e) *Testelmélet*: a klasszikus és a valószínűségi testelméletek, tesztek készítése, feladatírás, tesztszerkesztés, tesztanalízis és testfejlesztés, mérés és tesztelés a gyakorlatban; a képzési idő 15—25%-ában.

f) *Kötelezően választandó és szabadon választható témakörök*: speciálkollégiumok, szakdolgozati szemináriumok, egyénileg végzett értékelő-eszköz készítő, testfejlesztő munka; a képzési idő 10—20%-ában.

6. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az ellenőrzési rendszer az intézményi tantervben az e mellékletben foglaltak figyelembevételével előírt — részben egymásra épülő, részben egymástól független — aláírások, gyakorlati jegyek megszerzéséből, kollokviumokból, az egyénileg önállóan megoldandó feladatok teljesítéséből, szigorlatokból, szakdolgozat elkészítéséből és a záróvizsgából tevődik össze.

A kötelező kollokviumok száma: legalább 10; a gyakorlati jegyek száma: legalább 4.

a) Kötelező szigorlat:

Kötelezően 2 komplex szigorlatot kell tenni.

Tárgyai: az 5. a)—c) pont témaköreiből kialakított alapozó ismeretek, valamint az 5. d)—e) pont témaköreiből kialakított szakismeretek.

b) Szakdolgozat:

A szakdolgozat olyan empirikus vizsgálaton, szintetizáló elméleti elemzésen vagy innovatív alkotómunkán alapuló szakmai feladat megoldása, amellyel a hallgató tanúsítja, hogy tájékozott témájának szakirodalmában és hazai gyakorlatában, önállóan képes a szakon tanult ismeretek szintetizálására és alkotó alkalmazására.

c) A záróvizsgára bocsátás feltételei:

— az intézményi tantervben előírt követelmények teljesítése, valamint

— szakdolgozat benyújtása és az opponens általi elfogadása.

d) A záróvizsga részei:

— szakdolgozat megvédése,

— komplex szóbeli vizsga.

A szóbeli vizsga tételei a főbb tanulmányi területek tárgyaiból, elsősorban az 5. d)—e) pont témaköreiből alakítandók ki, különös tekintettel a tanultak gyakorlati alkalmazási lehetőségeire.

e) A záróvizsga eredménye:

A szakdolgozat és védése alapján kialakított érdemjegyből, valamint a szóbeli vizsga érdemjegyből számított egyszerű átlag, egész számra kerekítve.

2. számú melléklet

a 12/1999. (III. 8.) OM rendelethez

A tantervfejlesztés szakirányú továbbképzési szak képzési követelményei

1. A képzési cél

A közoktatási és szakképzési rendszerben a tantervek fejlesztésével összefüggő, különleges szakértelmet igénylő feladatok ellátására alkalmas szakemberek felkészítése, akik — az alapképzés valamely pedagógus szakján szerzett, valamint a közoktatási és szakképzési rendszer szabályozásával és működésével kapcsolatos alapismereteik birtokában — képesek az oktatás céljainak szakszerű leírására, a tanítás tartalmának kiválasztására, elrendezésére, helyi tantervek készítésére, országos tantervfejlesztő munkákba való bekapcsolódásra, a gyakorlatban használatos tantervek, taneszközök elemzésére, hatékonyságuk vizsgálatára, a magyar közoktatási és szakképzési rendszerben felmerülő tantervfejlesztési feladatoknak a nemzetközi tendenciákkal összefüggésben való szemléletére, más országok hasonló képzettségű szakértőivel való kommunikációra, széles körű tájékozódásra, a kutatási eredmények értelmezésére és szakterületük ismereteinek gyakorlati alkalmazására.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Tantervi szakértő.

3. A képzésben való részvétel előfeltétele

Valamely pedagógusi (óvodapedagógusi, tanítói, gyógy-pedagógusi, tanári) alapképzési szakon szerzett végzettség és szakképzettség.

4. A képzési idő

4 félév, legalább 350 tanóra.

Meghatározások:

A képzési idő magában foglalja a kötelező, kötelezően választandó és a szabadon választható tantárgyak elméleti és gyakorlati óráit. Tanóra: oktató vezetésével és közreműködésével lezajló elméleti vagy gyakorlati óra, foglalkozás.

5. A képzés főbb tanulmányi területei és arányai

a) *Informatikai és számítógépes ismeretek, matematikai és kutatás-módszertani alapok*: a személyi számítógépek használata, szövegszerkesztés, adatbázisok kezelése, adatfeldolgozás és statisztikai adatelemzés, számítógépes hálózatok használata, információk keresése; a pedagógiai adatgyűjtés és adatelemzés matematikai alapjai, a halmazelmélet, a matematikai logika, a valószínűségszámítás és a matematikai statisztika alapismeretei, a szakirodalmi tájékozódás, az adatgyűjtés és az adatok elemzésének módszerei és eszközei; a képzési idő 15—20%-ában.

b) *Pszichológiai ismeretek*: a pedagógiai pszichológia alapjai, a megismerés pszichológiája, a nyelv, az értelem és a személyiség fejlődése, a tanulással, a gondolkodással és a tudás szerveződésével és alkalmazásával kapcsolatos témakörök; a képzési idő 5—10%-ában.

c) *Oktatás-rendszertani ismeretek*: a közoktatás és szakképzés szabályozása, kapcsolódása az oktatást befolyásoló más jogszabályokhoz, környezeti feltételekhez; a közoktatási rendszer működése, a fenntartók és az oktatási-nevelési intézmények jogai és kötelezettségei, az intézmények finanszírozása; az oktatás-nevelés tartalmának szabályozása, társadalmi-gazdasági meghatározottsága, a pedagógiai programok, a nevelési programok, a tantervek kapcsolatai; a képzési idő 20—25%-ában.

d) *Tudáselmélet és tananyagelemzés*: a tudás típusai, a tananyagokban, tantervekben, taneszközökben megjelenő tudás leírására szolgáló fogalmak, a tananyag elemzésének eszközei és módszerei; a képzési idő 15—25%-ában.

e) *Tantervelmélet*: a tantervek típusai, a tantervfejlesztés irányzatai, a tananyag elrendezésének fő típusai, a tanulói tevékenység és az eszközrendszer tervezése, a tantervek és képzési programok implementációja és értékelése, az európai és a magyarországi tantervek fejlődésének fő tendenciái; a képzési idő 15—25%-ában.

f) *Kötelezően választandó és szabadon választható témakörök*: speciálkollégiumok, szakdolgozati szemináriumok, egyénileg végzett tantervfejlesztő munka; a képzési idő 10—20%-ában.

6. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az ellenőrzési rendszer az intézményi tantervben az e mellékletben foglaltak figyelembevételével előírt — részben egymásra épülő, részben egymástól független — aláírások, gyakorlati jegyek megszerzéséből, kollokviumokból, az egyénileg önállóan megoldandó feladatok teljesítéséből, szigorlatokból, szakdolgozat elkészítéséből és a záróvizsgából tevődik össze.

A kötelező kollokviumok száma: legalább 10; a gyakorlati jegyek száma: legalább 4.

a) Kötelező szigorlat:

Kötelezően 2 komplex szigorlatot kell tenni.

Tárgyai: az 5. a)—c) pont témaköreiből kialakított alapozó ismeretek, valamint az 5. d)—e) pont témaköreiből kialakított szakismeretek.

b) Szakdolgozat:

A szakdolgozat olyan empirikus vizsgálaton, szintetizáló elméleti elemzésen vagy innovatív alkotómunkán alapuló szakmai feladat megoldása, amellyel a hallgató tanúsítja, hogy tájékozott témájának szakirodalmában és hazai gyakorlatában, önállóan képes a szakon tanult ismeretek szintetizálására és alkotó alkalmazására.

c) A záróvizsgára bocsátás feltételei:

— az intézményi tantervben előírt követelmények teljesítése, valamint

— szakdolgozat benyújtása és az opponens általi elfogadása.

d) A záróvizsga részei:

— szakdolgozat megvédése,

— komplex szóbeli vizsga.

A szóbeli vizsga tételei a főbb tanulmányi területek tárgyaiból, elsősorban az 5. d)—e) pont témaköreiből alakítandók ki, különös tekintettel a tanultak gyakorlati alkalmazási lehetőségeire.

e) A záróvizsga eredménye:

A szakdolgozat és védése alapján kialakított érdemjegyből, valamint a szóbeli vizsga érdemjegyéből számított egyszerű átlag, egész számra kerekítve.

Az oktatási miniszter 13/1999. (III. 8.) OM rendelete

a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet módosításáról

A közoktatásról szóló — többször módosított — 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló — módosított — 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet (a továbbiakban: R.) 2. számú mellékletének III. Része — az „F” fejezetet követően — az e rendelet mellékleteként kiadott „G” fejezettel egészül ki.

2. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) A rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az R. 2. számú melléklete I. Rész „A kisebbségi oktatás formái” alcím 1. pontjának d) alpontjában, továbbá „A cigányfelzárkóztató oktatás” alcím 1—2. pontjában a „cigányfelzárkóztató oktatás” szövegrész, valamint annak ragozott formája és a „A cigányfelzárkóztató oktatás” alcím helyébe „a cigány kisebbségi oktatás” szövegrész, illetve annak ragozott formája, és a „A cigány kisebbségi oktatás” alcím lép.

Pokorni Zoltán s. k.,
oktatási miniszter

Melléklet a 13/1999. (III. 8.) OM rendelethez

[III. RÉSZ
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK KISEBBSÉGENKÉNT]

G)
SRПСКА МАЊИСКА НАСТАВА
SZERB KISEBBSÉGI OKTATÁS

1.1. Захтеви из српског језика и књижевности за школе са српским наставним језиком и за двојезичне школе

Детаљни захтеви на крају 4. разреда

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
КОМУНИКАЦИЈА		
<p>Усмено изражавање Артикулација Гласови који се у завичајном говору и у мађарском језику артикулишу другачије него у књижевном језику. (ч, њ, ц, ђ, љ, слоготворно р). Глас х на почетку и на крају речи.</p> <p>Сакупљање речи које означавају радњу, лице, предмет и својину.</p> <p>Лакши текстови за читање, слике и дијафилмови.</p> <p>Причање по плану, по низу слика и слободно. Извештавање.</p>	<p>Вежбе у правилном изговору. Правилна артикулација.</p> <p>Вежбе речима и реченицама. Одговарање на питања и постављање питања.</p> <p>Препричавање садржаја текстова, слика, гледаних дијафилмова, познатим речима.</p> <p>Мелодичност речи и слога гласа према садржини текста. Одговарајућа инто-нација у реченици.</p>	<p>Чист изговор гласова српског језика.</p> <p>Разумевање питања и одговор на питања.</p> <p>Кратак и једноставан садржај прочитаног текста (слике и дијафилма).</p> <p>Причање догађаја на основу слика. Одговарајућа интонација.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Краћи усмени извештаји.</p> <p>Описивање. Основна правила описивања људи, предмета, простора. Пејзаж.</p> <p>Причање догађаја и доживљаја.</p> <p>Дијалози и драматизација.</p>	<p>Потпуна реченица о извршеном задатку. Кратак извештај о личним подацима.</p> <p>Опис бића. Спољашњи изглед. Опис предмета. Смештај предмета у простору. Однос између предмета. Опис на темељу проматрања и по сећању.</p> <p>Временски редослед догађаја, слободно причање.</p> <p>Дијалози о темама из свакодневног живота ученика. Драматизација прочитаног текста и прикладних текстова.</p>	<p>Извештај о догађају у породици од сакупљених речи у кратким реченицама.</p> <p>Опис људи, животиња и најближе околине. Именовање боје, облика, величине, укуса, мириса.</p> <p>Причање догађаја према постављеним питањима.</p> <p>Препричавање кратког текста у дијалозима.</p>
<p>Препричавање садржаја прочитаних текстова и одломака текстова.</p> <p>Разговор о различитим животним ситуацијама.</p> <p>Причање.</p> <p>Изговор, реченична интонација, акценат.</p>	<p>Препричавање штива са одређеним задатком (по плану, проширивање и продуживање по машти).</p> <p>Слободан разговор о темама које су блиске ученицима.</p> <p>Стварање приче инспирисане сликом, филмом или другом причом.</p> <p>Правилан изговор гласова, одговарајућа интонација и нагласак.</p> <p>Уклањање утицаја мађарског језика.</p>	<p>Реферисање о догађајима у прочитаном тексту.</p> <p>Оспособљавање ученика за слободан разговор вежбама.</p> <p>Причање на основу слике или низа слика.</p> <p>Одговарајући изговор гласова, одговарајућа интонација и осећање промене нагласка у речима.</p> <p>Избегавање мешања српских и мађарских речи.</p>
<p>Писмено изражавање Усвајање првог и другог писма (ћирилице и латинице).</p>	<p>Писање умереним темпом (оба писма).</p>	<p>Писање ћирилице правилним вођењем линија и правилним повезивањем. Писање латиницом без мешања ћирилице.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Преписивање.</p> <p>Диктати.</p> <p>Извештавање.</p> <p>Дописивање. Писмо, честитка. Адреса.</p> <p>Описивање.</p>	<p>Преписивање ћириличног текста на латиницу и обратно.</p> <p>Диктати-вежбање правописа. Извештавање као у усменом изражавању.</p> <p>Писање краћег писма, дописнице, честитке. Описивање на темељу проматрања. Пејзаж.</p>	<p>Преписивање штампаног ћириличног и латиничког текста.</p> <p>Диктати ћирилицом.</p> <p>Писање честитке (за Божић, Нову годину, рођендан) и дописнице. Описивање родног места, завичаја.</p>
<p>Језик</p> <p>Реченица, реч, глас, слово. Реченице по значењу (изјавне, упитне, узвичне).</p> <p>Непроширена и проширена реченица.</p> <p>Управни и неуправни говор.</p> <p>Именице.</p> <p>Глаголи.</p> <p>Заменице.</p> <p>Придеви.</p> <p>Бројеви.</p> <p>Најчешћи предлози.</p>	<p>Самостално препознавање језичких појмова: реченица, реч, слогови у речима, глас, слово. Самогласник и сугласник, р као самогласник.</p> <p>Примена реченица по значењу у говору.</p> <p>Разликовање управног и неуправног говора.</p> <p>Конкретне именице, властито име и заједничка именица. Облици три граматичка рода, једнине и множине.</p> <p>Три основна глаголска времена. Примена у говору.</p> <p>Лице и род личних заменица.</p> <p>Препознавање описних и присвојних придева.</p> <p>Препознавање основног и редног броја.</p> <p>Предлози уз именице. Рекција.</p>	<p>Распознавање и примена наведених језичких појмова.</p> <p>Разликовање реченица по значењу.</p> <p>Именице. Препознавање у тексту. Разликовање рода, једнине и множине.</p> <p>Радња, стање и збивање. Садашњост, прошлост и будућност изречена глаголима.</p> <p>Личне заменице уз глаголе у говору.</p> <p>Кориштење придева у усменом и писменом изражавању.</p> <p>Бројеви. Препознавање, разликовање.</p> <p>Предлози у говору (у, на, из, од, до, због).</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Правопис Велико слово. Одступање од мађарског правописа.</p> <p>Растављање речи на слоге.</p> <p>Писање енклитика.</p> <p>Писање проблематичних гласова (ч, њ, џ, љ и х на почетку и на крају речи. Презимена на -ић, -чић. Писање присвојних придева изведених од именица (Миланов).</p> <p>Писање основних и редних бројева словима и бројкама.</p> <p>Интерпункција.</p>	<p>Правилно писање имена људи, градова, села, улица (примери из завичаја). Велико слово на почетку реченице.</p> <p>Правилно растављање и преношење дела речи у нови ред.</p> <p>Одвојено писање енклитика.</p> <p>Правилно писање “проблематичних” слова. Уклањање утицаја мађарског правописа. Велико слово присвојних придева.</p> <p>Правилно писање датума. Одступање од мађарског правописа.</p> <p>Тачка на крају реченице, запета у набрајању.</p>	<p>Правилно писање великог слова на почетку реченице и код властитих именица. Транскрипција мађарских имена.</p> <p>Преписивање краћег текста без грешака.</p> <p>Растављање речи у диктатима.</p> <p>Осећање писања слова ч, њ, џ, љ. Велико слово присвојних придева изведених од личних имена.</p> <p>Писање датума.</p> <p>Означавање краја прости реченице тачком.</p>
ЧИТАЊЕ И КЊИЖЕВНОСТ		
<p>Читање наглас и у себи. Упознавање с књигом и школском библиотеком.</p> <p>Приче, бајке, басне и песме из народне и уметничке књижевности.</p> <p>Пословице и загонетке.</p> <p>Приповетке из дечијег живота и света.</p>	<p>Увођење у течно, а касније изражајно читање на оба писма. Развијање интереса за читање.</p> <p>Интерпретација текстова. Разумевање прочитаног текста.</p> <p>Схваћање логике и временске повезаности текста.</p> <p>Једноставна карактеризација ликова.</p>	<p>Течно читање ћирилице и латинице. Упознавање појмова: писац, наслов, руковање књигом.</p> <p>Разумевање садржаја реченице.</p> <p>Запажање редоследа збивања.</p> <p>Запажање ликова и њихових поступака, места и времена радње.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
Песме с мотивима из дечијег живота, из природе.	Препознавање стиха и прозе. Битне разлике. Запажање основног расположења или основне слике у лирској песми.	Уочавање разлике између стиха и прозе.
Популарно-научни текстови.	Препричавање битног у тексту.	Препричавање текста у неколико реченица.
Дела класика српске и светске литературе приступачна узрасту.	Једноставно изражавање доживљаја.	Препричавање дела у неколико реченица.
Казивање напамет.	Изражајно читање из прозног дела. Напамет од пет до шест песама.	Изражајно читање, пет песама напамет.

ЛЕКТИРА И ДЕЛА ЗА ОБРАДУ

Сликовнице

Избор из народне књижевности (бројанице, брзалице, басне, шаливе приче, загонетке, успаванке, бајке)

Приче из Библије

Песме за децу и о деци

Јован Јовановић Змај – избор песама за децу

Бранко Радичевић: Рибарчета сан

Мира Алечковић: Поезија за децу – избор

Добрица Ерић: Поезија и проза за децу – избор

Гвидо Тартаља: Поезија за децу – избор

Десанка Максимовић: Песме и приче за децу

Драган Лукић: Песме и приче за децу

Душан Радовић: Поезија и проза за децу – избор

Предраг Степановић: Приче о малом зецу – избор

Избор из народне поезије

Доситеј Обрадовић: Пас и његова сенка, Врабац и ласте, Две козе

Александер Пушкин: Бајка о рибару и рибици

Браћа Грим: Три брата, Трнова ружица

Лав Н. Толстој: Врабац и ласте, Два друга

Ханс Кристијанс Андерсен: Бајке – избор

Оскар Вајд: Себични цин

Марк Твен: Треба се само снаћи

Луис Керол: Алиса у земљи чуда

Светосавске рецитације напамет

Детаљни захтеви на крају 6. разреда

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
КОМУНИКАЦИЈА		
<p>Усмено изражавање Читање прозе и стиха (оба писма).</p> <p>Препричавање штива.</p> <p>Причање догађаја и доживљаја.</p> <p>Извештавање. Кратак извештај о празнику, слави, школској приредби, излету, посети позоришту и сл.</p>	<p>Развијање изражајног читања правилном дикцијом, јачином гласа, темпом, паузом, интонацијом и бојом гласа.</p> <p>Повезано препричавање повезаних текстова.</p> <p>Повезано препричавање стварних и замишљених догађаја на основи задане теме.</p> <p>Одговарајуће везе међу реченицама. Кориштење речи и израза одређене теме без тешкоћа.</p>	<p>Течно читање текстова у прози и стиху одговарајућом интонацијом, паузама према садржају.</p> <p>Препричавање штива према плану и питањима.</p> <p>Вођење дијалога у оквиру одређених тема.</p> <p>Исправан редослед догађаја у самосталном излагању.</p>
<p>Описивање. Проширивање знања. Опис предмета, појава и збивања. Портрет. Опис пејзажа.</p> <p>Изговор, артикулација, интонација и нагласак.</p>	<p>Самосталан опис (нпр. изглед предмета, смештај предмета у простору, функција предмета, лични однос према предметима).</p> <p>Опис човечјег лика у појединостима. Описивање пејзажа и др. уз употребу глагола и придева сличног и супротног значења.</p> <p>Правилан изговор гласова, интонација и нагласак који одговара стандардном говору. Настојање за правилним изразом књижевног језика без употребе мађарских речи.</p>	<p>Описивање по задатом плану и на основу визуелности (слике, филмови, оригинални предмети, пејзаж и др.).</p> <p>Приказивање познате особе. Богаћење речничког блага синонимима и придевима супротног значења.</p> <p>Одговарајућа реченична интонација и нагласак који је близак стандардном. Избегавање и уклањање мађарских речи.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ		
<p>Диктати на оба писма.</p> <p>Састави као описивање, догађаји, извештавање, писање писама.</p> <p>Писмени састав о теми и садржају прочитаног књижевног текста.</p>	<p>Примена учених правописних правила.</p> <p>Општа правила о опису, препричавању, извештавању и писму. Освежавање писмених састава синонимима, упоређењима, придевима истоветног и супротног значења.</p> <p>Примена речи и израза прочитаног књижевног текста. Вежбање једноставне анализе текста. Именовање теме, изношење битнијих података.</p>	<p>Лепо, читко и чисто писање уз одговарајући правопис у оквиру ученог.</p> <p>Самостално састављање реченица са одређеним жанровским, језичким и правописним појмовима. Једноставни писмени састави на основи слика, филма, догађаја, доживљаја.</p> <p>Једноставни, краћи састави о прочитаном тексту.</p>
<p>Језик</p> <p>Реченица проста, сложена (појам).</p> <p>Променљивост и непроменљивост речи.</p> <p>Именица – врсте.</p> <p>Деклинација именица.</p>	<p>Препознавање, именовање и примењивање простих и сложених реченица.</p> <p>Запажање на тексту.</p> <p>Разликовање властитих и заједничких именица.</p> <p>Препознавање падежа и гласовних промена при деклинацији и њихово примењивање.</p>	<p>Разликовање просте и сложене реченице, запажање границе просте реченице у сложеној реченици.</p> <p>Појам о променљивости и непроменљивости речи.</p> <p>Појам о значењу именица.</p> <p>Запажање падежа и гласовних промена у појединим падежним облицима.</p>
<p>Придеви. Значење придева. Врсте.</p> <p>Компарација придева. Творба суперлатива.</p> <p>Разликовање придева и прилога.</p>	<p>Сравњивање придева са именицом. Конгруенција.</p> <p>Гласовне промене при компарацији. Запажање.</p> <p>Запажање и примењивање.</p>	<p>Примењивање придевног броја и падежа уз именицу.</p> <p>Придеви у поређивању. Компаратив.</p> <p>Запажање у тексту.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Заменице и врсте заменица.</p> <p>Предлози.</p> <p>Главни и основни бројеви.</p>	<p>Разликовање заменица. Правилна употреба дугих и краћих облика личних заменица.</p> <p>Падежи уз предлоге. Правилна употреба.</p> <p>Правилна употреба и рекција бројева. Појам о бројним именицама.</p>	<p>Појам о значењу заменица. Уочавање дужег и краћег облика личних заменица.</p> <p>Примена најосновнијих предлога и њихова рекција.</p> <p>Препознавање основних и редних бројева, основни појам о бројним именицама. Примењивање у говору.</p>
<p>Глаголи.</p> <p>Коњугација. Глаголска времена. Презент, перфект, футур.</p>	<p>Разликовање глагола по значењу. Глаголски вид. Свршени и несвршени глаголи.</p> <p>Инфинитив. Основни појам. Примењивање глаголских времена у говору и писању.</p>	<p>Разликовање радње, стања и збивања. Развијање осећања за употребу глаголског вида.</p> <p>Разликовање глаголских времена и одговарајућа употреба.</p>
<p>Правопис</p> <p>Велико слово. Правилно писање општих и властитих именица, имена, назива и наслова. Велико слово присвојног придева.</p> <p>Интерпункција.</p> <p>Правилно писање енклиптичког облика помоћног глагола и осталих енклиптика.</p> <p>Правилно писање бројева.</p>	<p>Правилна употреба великог слова. Разликовање од мађарског правописа.</p> <p>Запета у реченици: уз вокатив, уз узвик. Употреба запете у сложеним реченицама.</p> <p>Примена правила.</p> <p>Правописне норме римских бројева. Датум. Одступање од мађарског.</p>	<p>Правилно писање великог слова у случају именица.</p> <p>Запета у набрајању и између реченица.</p> <p>Запажање на тексту и примењивање.</p> <p>Правилно писање основних и редних бројева словима и бројкама.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Компаратив и суперлатив придева.</p> <p>Писање глаголских радних придева.</p> <p>Писање облика у деклинацији, компарацији и коњугацији.</p> <p>Гласови и слова.</p> <p>Познавање и употреба школског издања Правописа.</p>	<p>Удвостручавање слова ј у појединим облицима суперлатива.</p> <p>Писање без ј (био, носио).</p> <p>Примењивање правописних правила у гласовним променама које се јављају у деклинацији и коњугацији.</p> <p>Правилна употреба слова ч, ћ, ђ, џ, љ.</p>	<p>Правилно писање облика као, био, носио.</p> <p>Уочавање правописних правила у промени именица, придева и глагола. Навикавање на правилну употребу свих облика.</p> <p>Правилна употреба слова чији се изговор разликује од мађарског.</p>
ЧИТАЊЕ И КЊИЖЕВНОСТ		
<p>Читање текстова из области књижевности у прози. Одабрани текстови са живом и драматичном нарацијом.</p> <p>Хумористички текстови.</p> <p>Одабрани тетстови из српске и светске литературе са тематиком детињства.</p> <p>Лирске песме с мотивима из дечијег живота, с родољубивим и пејзажним мотивима.</p> <p>Одабрани прозни текстови (цртице, одломци из приповедака и романа, из новије српске књижевности).</p>	<p>Приступ књижевном делу. Читање текстова различитих књижевних жанрова.</p> <p>Основна информисаност у књижевним врстама.</p> <p>Повезано реферисање о садржају књижевног текста.</p> <p>Запажање осећаја, расположења и доживљаја у лирским песмама.</p> <p>Запажање теме, садржаја, ликова, карактеризација.</p>	<p>Течно читање и разумевање ћириличног и латиничког књижевног текста са правилним изговором.</p> <p>Разликовање стиха и прозе.</p> <p>Доказивање разумевања текста одговорима на питања која се односе на текст.</p> <p>Именовање аутора, теме и књижевне врсте дела.</p> <p>Препричавање садржаја.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
Народне песме и народне приповетке (бајке, басне, реалистичке приповетке).	Основне одлике усмене (народне) књижевности.	Разликовање усмене и писмене књижевности.
Текстови из дела српских књижевника у Мађарској.	Имена најпознатијих аутора и неколико њихових дела.	Основна информисаност о књижевном стваралаштву на српском језику у Мађарској.
Фрагменти из научно-популарних текстова приступачних узрасту.	Разликовање битног и споредног у научнопопуларним текстовима.	Читање и разумевање неколико научно-популарних дела, односно фрагмената.
Једноставна анализа епског и лирског дела: Тема, садржај, увод, заплет, врхунац, расплет.	Формирање осећаја за естетски и етички доживљај.	Навикавање на читање.
Основно расположење, емоција и најосновније стилске фигуре у лирским песмама.	Запажање осећаја, доживљаја, расположења и песничких слика.	Појам о најосновнијим стилским фигурама.
Строфа, стих, ритам и рима.	Елементарна песничка средства књижевног приказивања: епитет, поређење, персонификација, десетерац.	Запажање ритма, препознавање риме.
Казивање напамет, рецитовање.	Напамет од седам до осам песама, цитати, пословице, изреке. Рецитовање.	Памћење цитата, пословица, изрека, 4-5 песама напамет.

ЛЕКТИРА И ДЕЛА ЗА ОБРАДУ

Избор народних песама, бајки, басни и шаљивих приповедака

Текстови из Вуковог живота

Избор и дела српских књижевника у Мађарској

Доситеј Обрадовић: Лисица и јарац

Вук Стефановић Караџић: Житије Хајдук – Вељка Петровића

Ненад Дивљан: Из детињства Николе Тесле

Свети Саво – народна песма

Јаков Игњатовић: Васа Решпект (одломак)

Бранислав Нушић: Аутобиографија (избор)

Иво Андрић: Аска и вук, Књига
 Бранко В. Радичевић: Песма о мајци
 Свети Сава и правда – народна приповетка
 Милован Глишић: Прва бразда
 Избор лирских песама – Бранко Радичевић, Јован Јовановић Змај, Душан
 Радовић, Мирослав Антић, Десанка Максимовић, Драган Лукић, Гвидо Тартаља и
 други
 Бранко Миљковић: Песма о цвету
 Избор научно-популарних текстова
 Чарлс Дикенс: Оливер Твист – одломак
 Џек Лондон: Бели очњак
 Антон П. Чехов: Коњско презиме
 Данијел Дефо: Робинзон Крузо (одломак)
 Марк Твен: Том Сојер (одломак)
 Радјард Киплинг: Књига о џунгли (одломак)
 Ј. Свифт: Гуливерова путовања

Детаљни захтеви на крају 8. разреда

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
КОМУНИКАЦИЈА		
Усмено изражавање Разговор. Учесће у свакодневним приватним разговорима и јавним дискусијама.	Способност сналажења у разним комуникацијским ситуацијама.	Информисаност и оријентисаност о разним комуникацијским ситуацијама, основна способност учешћа у расправама у дијалошкој форми.
Расправљање. Дискусија.	Способност вођења дискусије са саговорником, заузимање става.	Основна знања о дискусији, елементарно разликовање разних комуникацијских жанрова.
Извештавање о пригодним догађајима, о раду разредне заједнице, о отварању изложбе, светосавској прослави, школским приредбама и сл.	Самосталан извештај о наведеним темама.	Извештавање по плану.
Говорне вежбе о сложенијим темама.	Свесно усавршавање исправног и лепог говора на матерњем језику.	Усавршавање достигнутог нивоа усменог изражавања у претходним разредима.

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Препричавање књижевних текстова и текстова из разних области.</p> <p>Исправност у говору на српском језику.</p>	<p>Употреба речи и израза усвојених читањем књижевних дела. Знање нових речи и израза из друштвеног, привредног и политичког живота.</p> <p>Правилан говор на српском језику без мешања мађарских елемената. Правилна интонација и одговарајућа акцентуација.</p>	<p>Уочавање језичко-стилских средстава књижевних дела и кориштење у описивању, извештавању, портретисању.</p> <p>Коректно изражавање на матерњем језику без мешања мађарског, и одговарајући изговор.</p>
<p>Писмено изражавање Писмено излагање о одређеној теми.</p> <p>Писмено реферисање о прочитаном књижевном делу.</p>	<p>Описивање сложеног предмета и сложенијег радног поступка. Портретисање.</p> <p>Тема, садржај, основна мисао, портретисање ликова.</p>	<p>Писање састава о темама које су блиске ученицима: из школског живота, из свакодневног живота, о пригодним догађајима.</p> <p>Писмени састави по упутству наставника о књижевним делима.</p>
<p>Синтактичко стилистичке и лексичке вежбе.</p> <p>Писање писма, молбе, записника, подсетника, репортаже.</p>	<p>Анализа реченице. Анализа текста, развијање осећаја за бирано писмено изражавање и леп стил.</p> <p>Разликовање и умеће у састављању. Писање чланка у СНН.</p>	<p>Богаћење речника и изражајних способности кориштењем речи и израза из прочитаног књижевног дела.</p> <p>Појам о молби, записнику и др. Попуњавање формулара.</p>
ЈЕЗИК		
<p>Знање из синтаксе. Независно и зависно сложене реченице. Ред реченица у зависно сложеној реченици. Реченични делови. Врсте зависно сложених реченица.</p> <p>Творба речи, основа, префикс, суфикс, гласовне промене у творби речи.</p>	<p>Препознавање и правилна употреба сложених реченица. Везници. Умеће у анализи реченице. Правилна употреба управног и неуправног говора.</p> <p>Просте и сложене речи, изведене речи - функционално. Правилна употреба гласовних промена при творби речи.</p>	<p>Разликовање независно и зависно сложених реченица. Препознавање реченичних делова.</p> <p>Препознавање простих и изведених речи.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Знање из семантике.</p> <p>Језик и говор. Разлике и сродност међу језицима.</p> <p>Индоевропски и угро-фински језици. Словенски језици. Јужнословенски језици. Српски језик.</p> <p>Појам о матерњем језику и о домовинском језику. Двојезичност.</p>	<p>Фразеолошки ирази, изреке, синоними и хомоними у говору и писму.</p> <p>Основна знања о језику.</p> <p>Запажање на примерима српског и мађарског језика.</p> <p>Развијање свести о потреби неговања матерњег језика и поштовања језика других народа. Једноставни преводи.</p>	<p>Запажање фразеолошких појава у тексту. Њихова основна употреба.</p> <p>Основна информисаност о разликама и сродности међу језицима.</p> <p>Навикавање на доследан говор на матерњем језику и на поштовање језика.</p>
<p>Рад Вука Караџића на реформи српског језика и правописа.</p> <p>Рефлекси јата. Екавски и ијекавски говор.</p>	<p>Познавање значаја Вукове реформе.</p> <p>Свесно елиминисање мешања екавског и ијекавског говора.</p>	<p>Упућеност у рад Вука Караџића на реформи српског језика и правописа.</p> <p>Говор без мешања екавске и ијекавске варијанте.</p>
<p>Правопис Интерпункција. Писање скраћеница. Правописни знаци.</p> <p>Транскрипција страних речи и имена.</p> <p>Акцентатски знаци.</p>	<p>Запета између сложених реченица. Разлика у односу на мађарски правопис.</p> <p>Познавање и правилна употреба правописних правила у писму, молби, записнику. Правописни знаци.</p> <p>Сигурност у преписивању страних речи, имена и назива на српски.</p> <p>Препознавање.</p>	<p>Упућеност у правилну употребу запете између сложених реченица. Уочавање разлике између мађарског и српског правописа. Основна правописна правила у писању писма, записника и др.</p> <p>Преписивање мађарских имена и назива (наслова) на српски.</p> <p>Разликовање.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
Правописни речник.	Самоконтрола и перманентно прелиставање правописног речника.	Писање диктата, преписивање и сналажење у правописном речнику.
КЊИЖЕВНОСТ		
<p>Проширивање знања из књижевности.</p> <p>Увод у разумно читање и анализу књижевних дела. Улога лепе књижевности у човековом животу.</p> <p>Настанак и развој српске књижевности. Место српске књижевности у светској литератури.</p>	<p>Читање књижевних дела из различитих епоха и родова српске књижевности.</p> <p>Самостална анализа краћег прозног и песничког дела.</p> <p>Преглед српске књижевности на основи по једног до два репрезентивна дела по епохама и књижевним врстама.</p>	<p>Изражајно читање прозног и песничког дела.</p> <p>Стицање појма о књижевности као уметности.</p> <p>Читање дела српских класика, народне књижевности и савремене књижевности.</p>
<p>Паралела српске и мађарске књижевности.</p> <p>Српско-мађарске књижевне везе.</p> <p>Основне књижевне врсте.</p> <p>Опште одлике књижевног језика.</p> <p>Учење напамет и креативне вежбе.</p> <p>Изражајно рецитоване песничког и казивање прозног дела.</p>	<p>Информисаност о узајамним српско-мађарским књижевним везама на конкретним примерима.</p> <p>Познавање књижевних врста.</p> <p>Смисао за лепоту књижевног језика.</p> <p>Казивање песама, прозе (фрагмената) извођење драмских или драматизованих текстова. Рецитоване. Напамет отприлике 10 песама. Репрезентативни фрагменти и цитати из дела светске литературе.</p>	<p>Информисаност о српско-мађарским књижевним везама.</p> <p>Разликовање књижевних врста.</p> <p>Знање цитата отприлике 5-6 песама, фрагмената из прозних дела.</p> <p>Афоризми из дела светске књижевности.</p>

ЛЕКТИРА И ДЕЛА ЗА ОБРАДУ

Из средњовековне књижевности нпр.: Теодосије: Живот Светог Саве
(16. поглавље са угарским мотивима)

Народне лирске и епске песме, приповетке – избор

Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија – избор

Вук Караџић: Филип Вишњић

Бранко Радичевић: Код млидијах умрети

Коло из Ђачког растанка

Ђура Јакшић: На Липару

Јован Јовановић Змај: Ђулићи и Ђулићи увеоци (избор)

Петар Петровић Његош: Горски вијенац (фрагменти)

Петар Прерадовић: Роду о језику

Радоје Домановић: Мртво море

Милован Глишић: Шило за огњило

Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква (одломци)

Јован Дучић: Подне, Морска врба, Залазак Сунца

Алекса Шантић: Остајте овдје, Једна суза, Прољеће

Петар Кочић: Јаблан

Борисав Станковић: Увела ружа

Иво Андрић: На Дрини ћуприја

Меша Селимовић: Скелеџија

Милан Дединац: Ђурђевска песма

Пеђа Милосављевић: Потера за пејзажом

Мирослав Антић: Плави чуперак

Десанка Максимовић: Крвава бајка

Иван Гундулић: Осман (одломак из 1. певања)

Иван Мажуранић: Смрт Смаил-аге Ченгића

Бранислав Петковић Дис: Међу својима

Александар Пушкин: Капетанова кћи

А. Павлов Чехов: Чиновникова смрт

Жил Верн: Петнаестогодишњи капетан

Иван Горан Ковачић: Јама

Сергеј Јесењин: Песма о керуши

Ернст Хемингвеј: Старац и море

А. С. Егзупери: Мали принц

Избор из новије савремене поезије и прозе.

Избор из дела српских књижевника у Мађарској.

Избор из превода, односно препева Петефијевих песама Јована Јовановића Змаја

Детаљни захтеви на крају 10. разреда

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
КОМУНИКАЦИЈА		
<p>Усмено изражавање Знања из комуникације у јавном животу у различитим ситуацијама.</p> <p>Стилистичко решавање комуникацијских задатака.</p> <p>Анализе из области семантике и стилистике.</p> <p>Критички приказ уметничког дела.</p> <p>Читање штампе на матерњем језику.</p>	<p>Расправљање о различитим актуелним темама, сналажење у тежим комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Одговарајући стил и у непознатим комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Способност за излагање мишљења, аргументисање, демантовање у свакодневним темама. Култура говорног понашања и дијалога.</p> <p>Анализа књиге, филма, изношење сопственог става, аргументовање.</p> <p>Редовно праћење и коментарисање листова и часописа на матерњем језику.</p> <p>У свим говорним ситуацијама солидна интонација а акцендовање.</p>	<p>Одговарајући тон и стил у познатим комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Излагање мишљења, способност учешћа у дискусији. Спонтано, једноставно и исправно изражавање мисли.</p> <p>Приказивање књиге, филма с исказивањем мишљења.</p> <p>Сналажење у новинама и познавање неколико часописа. Способност за разговор о прочитаним чланцима.</p> <p>Отклањање ванстандардне интонације и акцентуације.</p>
<p>Писмено изражавање Стилско решавање задатака из различитих области комуникације.</p> <p>Писмена анализа књижевних текстова.</p>	<p>Јасно, правилно и прецизно формулисање састава из различитих жанрова.</p> <p>Планирање и композиција састава. Самосталне белешке, наглашавање главне мисли или елемен-</p>	<p>Лексичке, стилистичке и композицијске вежбе.</p> <p>Писање састава који одговара задатку датом у наслову. Разликовање битног и споредног.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
<p>Вежбе за формулисање текстова: приватна и пословна писма, упитник, формулар, молба, извештај о филму, позоришном комаду и др.</p> <p>Превођење. Преводи са српског на мађарски и обрнуто.</p>	<p>та, критички приказ дела. Познавање правила, писања текстова, приватног и званичног карактера.</p> <p>Превођење и тумачење текстова са свакодневном темом. Употреба двојезичног и једнојезичног речника.</p>	<p>Способност писања разноврсних текстова имајући у виду адресанта и тему.</p> <p>Превођење једноставних текстова уз помоћ речника.</p>
ЈЕЗИК		
<p>Језик и говор. Књижевни (стандардни) језик и разговорни језик.</p> <p>Индоевропски језици</p> <p>Савремени српски књижевни језик.</p> <p>Дијалекти.</p> <p>Систематизација и проширивање граматичког знања.</p> <p>Српски и мађарски језик. Основне разлике. Флектација и аглутинација.</p>	<p>Познавање основних обележја српског књижевног језика и настојање за коришћење књижевног језика у говору.</p> <p>Продубљивање знања о језицима.</p> <p>Развој, особености.</p> <p>Проучавање локалног говора.</p> <p>Примењивање научених граматичких правила у говору и анализи текстова.</p> <p>Способност за компаративни и контрастивни приступ проучавању језика.</p>	<p>Разликовање књижевног језика од локалног говора, усвајање стандардног говора.</p> <p>Информисаност о месту српског језика међу другим језицима.</p> <p>Информисаност о пореклу и развоју језика.</p> <p>Сакупљање речи и израза из локалног говора.</p> <p>Примењивање граматичког знања у говору.</p> <p>Основа обележја српског и мађарског језика.</p>
<p>Правопис Основни принцип правописа српског језика.</p> <p>Промене у српском правопису.</p>	<p>Перманентне вежбе и усавршавање правописа.</p> <p>Свесно разликовање српског и мађарског правописа.</p>	<p>Вежбање диктатима и преписивањем.</p> <p>Уклањање негативног утицаја мађарског правописа.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
Правописи, правописни приручници и једнојезични речници.	Начин коришћења разних правописних помагала.	Познавање и коришћење правописног речника.
КЊИЖЕВНОСТ		
<p>Елементи ширег контекста прочитаних књижевних дела: епохе, животни пут писаца и песника на основу дела.</p> <p>Проширивање знања из књижевности новим мотивима. Постепено проширивање лектире из старе, новије и најновије српске књижевности и из књижевности других народа.</p> <p>Читање и обрада приповедака, романа, песама и драмских дела у целини и појединим фрагментима.</p>	<p>Стицање прегледа развоја српске књижевности.</p> <p>Интерпретација и анализа текстова једно до два репрезентативна дела из појединих епоха и књижевних радова.</p> <p>Детаљнија анализа теме, друштвеног контекста дела, психологије ликова и композиција.</p> <p>Анализа лирске песме са цитатима.</p>	<p>Оријентација у развоју српске књижевности.</p> <p>Приказ књижевног дела и аутора.</p> <p>Обавештеност о најосновнијим мотивима књижевног дела.</p>
<p>Оријентисаност у светској књижевности . Место српске књижевности у светској литератури.</p> <p>Класични и модерни прозни израз.</p> <p>По један портрет српских књижевника по епохама и књижевним родовима.</p> <p>Карактеризација уметничких, односно стилских смерова на основу анализе текста.</p>	<p>Уз интерпретацију текстова истакнутих представника српске књижевности основна обавештеност о репрезентативним делима свестке књижевности.</p> <p>Уочавање разлике у стилу, изражајна средства.</p> <p>Књижевник и његово дело. Комплексни приказ.</p> <p>Уочавање развоја уметничких смерова .</p>	<p>Развој српске књижевности у оквирима светске књижевности-информативно.</p> <p>Појам о изражајним средствима у развоју књижевности.</p> <p>Објективно приказивање живота и једног дела најзначајнијих књижевника.</p> <p>Познавање књижевних родова и врста. Њихова главна обележја.</p>

Наставно градиво	Развијање способности	Минимални захтеви
Версификација и метрика	Специфичност версификације српске народне и писане књижевности.	Десетерац. Словенска антитеза.
Оријентација у европској књижевности. Књижевност других континената. Српско-мађарске књижевне везе од старе књижевности до данас. Најновија српска књижевност у Мађарској.	Читање и познавање најзначајнијих дела светске књижевности на српском језику. Цитати из најзначајнијих дела напамет. Проширивање знања о књижевним везама. Улога Угарске и Пеште у развоју српске књижевности. Праћење нових едиција, читање дела наших књижевника, или фрагмената из њихових дела.	Читање репрезентативних дела светске књижевности, познавање имена аутора и наслова дела на српском језику. Обавештеност о значају књижевних веза. Читање најновијих остварења српске књижевности у Мађарској у новинама.
Учење напамет и креативне вежбе.	Казивање песама, прозе, цитата. Учествовање у извођењу драмских дела.	Афоризми, песме, фрагменти из прозних дела.

ЛЕКТИРА И ДЕЛА ЗА ОБРАДУ

Избор из народне књижевности
 Доментијан: Живот Светог Саве (одломак)
 Јефимија: Похвала кнезу Лазару
 Захарија Офелин: Плач Србији
 Доситеј Обрадовић: Писмо Харалампију
 Лукијан Мушицки: Глас народољупца
 Вук Караџић: Предговор Рјечнику, Писмо кнезу Милошу
 Јован Стерија Поповић: Лажа и паралажа
 Петар Петровић Његош: Горски вијенац (одломци)
 Бранко Радичевић: Девојка на студенцу, Ђачки растанак
 Јован Јовановић Змај: Светли гробови, Песма о песми, Билдунг
 Ђура Јакшић: Вече, Поноћ, Ноћ на Горњаку
 Лаза Костић: Santa Maria della Salute
 Јаков Игњатовић: Вечити младожења (одломци)
 Лаза Лазаревић: Први пут с оцем на јутрење
 Симо Матавуљ: Поварета или Пилипенда
 Војислав Илић: У позну јесен, Зимска идила
 Бранислав Нушић: Народни посланик
 Радоје Домановић: Данга

Алекса Шантић: Избор песама
Јован Дучић: Избор песама
Милан Ракић: На Гази-Местану, избор из љубавне поезије
Сима Пандуровић: Потрес, Светковина
Владислав Петковић Дис: Нирвана, Можда спава
Борисав Станковић: Нечиста крв
Петар Кочић: Јазавац пред судом
Вељко Петровић: Мишка ерегбирош
Милош Црњански: Сеобе (одломак), Лемент над Београдом
Иво Андрић: Проклета авлија, Приповетка по избору
Десанка Максимовић: Избор песама
Добрица Ћосић: Корени (одломак)
Владан Десница: Зимско летовање (одломак)
Меша Селимовић: Дервиш и смрт
Миодраг Булатовић: Приповетка по избору
Данило Киш: Из Енциклопедије мртвих
Бранислав Шћепановић: Уста пуна земље
Драгослав Михајловић: Кад су цветале тикве
Предраг Степановић: Преполовљени
Васко Попа: Очију твојих да није, Свети Сава, Косово поље
Бранко Миљковић: Прелид, Бол и сунце
По једна до две песме српских песника у Мађарској
Андраш Давид: Мостови узајамности (приручник за проучавање књижевних веза)
Библија: Одломци из Старог и Новог завета
Хомер: Одисеја
Софокле: Антигона
Данте: Божанствена комедија (одломак из Пакла)
Петрарка: Канцонијер (избор сонета)
Марин Држић: Дундо Мароје (одломци)
В. Шекспир: Ромео и Јулија (одломци)
Иван Гундулић: Осман (одломак из 8. певања)
Молијер: Тврдица (одломак)
Џорџ Бајрон: Чарл Харолд или Дон Жуан (одломак)
А. С. Пушкин: Евгеније Оњегин (одломак)
Виктор Иго: Јадници
Франце Прешерн: Сонетни венац (одломци)
Петар Прерадовић: Језик рода мога
Оноре де Балзак: Чича Горио
Н. В. Гогољ: Ревизор
Л. Н. Толстој: Ана Карењина, Крајцорова соната
Шарл Бодлер: Албатрос
Аутур Рембо: Офелија
Томас Ман: Смрт у Венецији
Мирослав Крлежа: Господа Глембајеви
Тин Ујевић: Свакидашња јадиковка
Франц Кафка: Процес (одломак)
М. А. Шолохов: Човекова судбина
Г. Маркез: Сто година самоће (одломак)

1.2. Захтеви за школе са наставом српског језика и за проширену српску наставу

Детаљни захтеви на крају 4. разреда

Наставно градиво	Развијање способности
Усмено изражавање	
<p>А) Говор и разумевање говора Поздрави према добу дана и прилици. Изрази који се најчешће користе у вођењу наставног часа. Представљање.</p> <p>Речи из свакодневног живота, кратке реченице на основу сликовнице. Речи у контексту.</p> <p>Драматизација дијалога лекције. Препричавање уз помоћ плана и слободније вођење разговора о познатим темама.</p> <p>Обогаћивање дечјег речника и усвајање битних нових речи.</p> <p>Описивање људи (родитељи, браћа и сестре, наставник, разредни другови). Описивање предмета. Описивање пејзажа уже околине ученика.</p>	<p>Навикавање на фонетску структуру српског језика, његов ритам и интонацију путем слушања и репродукције, уз помоћ аудитивних и визуелних средстава.</p> <p>Дијалози у ситуацијама које стварају мотивацију за говор и садрже језичке структуре.</p> <p>Постепено усвајање правилне реченичне интонације и артикулације гласова. Одговарање на питања наставника или самих ученика на бази слике или без визуелних помагала.</p> <p>Сакупљање речи и израза који се односе на поједине области стечених знања и њихово груписање по граматичким категоријама (именице, придеви, глаголи).</p> <p>Слободно приказивање садржаја текста са употребом речи и израза упознатих у текстовима. Кратко препричавање садржаја с истицањем битног у прочитаним текстовима.</p> <p>Реферисање о догађајима, збивањима и радњи. Хронолошко казивање догађаја. Извештавање о себи (кратка аутобиографија).</p>

Наставно градиво	Развијање способности
<p>Причање доживљаја, разликовање битних и споредних елемената. Слободан разговор о одређеним темама.</p>	<p>Увежбавање правилног изговора гласова српског језика (с посебном пажњом на гласове који се разликују од мађарских). Изговарање речи са три или четири сугласника, као: стриц, ждрал, здравље, Ускрс, крст, прст и др.</p>
<p>Б) Читање Гласови српског језика. Штампана велика и мала слова ћирилице.</p> <p>Читање речи, кратких реченица.</p> <p>Интерпункција при читању.</p> <p>Преглед повезаних фраза и мирно читање без прекидања.</p> <p>Читање песама у складу са њиховим смислом.</p> <p>Читање у себи према мисаоним целинама.</p> <p>Слова латинице. Усвајање слова која се разликују од мађарске латинице. Читање текстова писаних латиницом.</p>	<p>Системске вежбе у разликовању и правилном артикулисању гласова.</p> <p>Постепени прелаз на течно читање нормалним темпом текста с познатом саджином и увежбаним текстовима.</p> <p>Промена ритма и интонације текста у складу са садржајем текста.</p> <p>Самостално утврђивање мисаоне јединице неколико добро рашчлањених штива једноставне конструкције. Казивање садржаја штива коришћењем скица.</p> <p>Правилан изговор свих гласова с посебним обраћањем пажње на гласове чија се артикулација разликује од мађарских. Одговарајућа интонација реченице. Увежбавање правилног акцентовања.</p>
Писмено изражавање	
<p>А) Писање Писање малим и великим словима ћирилице. Правилно повезивање слова. Мала и велика азбука.</p>	<p>Вежбање обликовања малих и великих слова и повезивања према словним групама. Вежбање правилног обликовања слова и њиховог повезивања писањем текста:</p> <ul style="list-style-type: none"> • преписивање са писаног текста, • преписивање са штампаног текста, • писање по диктату, • писање по сећању.

Наставно градиво	Развијање способности
Писање латиницом.	Упознавање са латиницом уз упоређивања слова ћирилице и мађарске абецеде. <ul style="list-style-type: none"> • преписивање са ћирилице, • писање по диктату, • писање по сећању.
Б) Писмене вежбе Састављање реченица, њихово повезивање. Приповедни састави. Тројно рашчлањавање. Писање честитке, дописнице, разгледнице, краћег писма. Описни састав. Једноставна карактеризација.	Сређивање мисли у задатку приповедног карактера. Временски редослед. Писмене вежбе са синонимима ради лепог изражавања. Упознавање са формом писма: ословљавање, поздрав и потпис. Датирање. Правилно писање адресе на коверти и дописници. Описивање спољашњости, карактеристичних предмета, биљака, домаћих животиња. Описивање познатих личности.
Примена граматичких знања	
А) Граматика Реченица и реч. Глас и слово. Реченице по значењу (изјавне, упитне и узвичне). Непроширена и проширена реченица. Субјекат и предикат. Именице. Глаголи са личним заменицама.	Самостално препознавање језичких појмова: реченица, реч, слогови у речима, глас, слово. Самогласник и сугласник, p као самогласник. Проширивање простих реченица на основу питања. Правилан ред речи. Конкретне именице, заједничке и властите именице. Једнина и множина именица. Род именица (на примерима природног рода, нпр. властита имена личности и имена домаћих животиња уз помоћ показних заменица.). Три основна глаголска времена. Личне заменице уз глаголе у говору.

Наставно градиво	Развијање способности
<p>Придеви.</p> <p>Бројеви.</p> <p>Најчешћи предлози.</p>	<p>Препознавање описних и једноставнијих присвојних придева. Компарација придева у поређењима.</p> <p>Правилан изговор и правилно писање основних бројева. Редни бројеви и њихова правилна употреба.</p> <p>Најчешћи предлози и њихова рекција (у, на, из, до, с, са, због).</p>
<p>Б) Правопис Велика почетна слова.</p> <p>Растављање речи на слоге.</p> <p>Писање енклитика.</p> <p>Писање проблематичних гласова (<i>љ, ч, ћ, ђ, џ</i> и <i>х</i>)</p> <p>Интерпункција.</p>	<p>Писање имена познатих личности, животиња, географских имена, наслова и празника.</p> <p>Правилно растављање и преношење дела речи у нов ред.</p> <p>Одвојено писање енклитичких облика помоћних глагола. Правилна употреба речце <i>ли</i> у упитним реченицама.</p> <p>Правилно писање слова и осећање писања <i>ч, ћ, џ, љ</i> и <i>х</i> слова.</p> <p>Употреба запете у набрајању. Употреба упитника и узвичника. Запета испред вокатива.</p>

МИНИМАЛНИ ЗАХТЕВИ

Усмено изражавање

- ◆ Разумевање питања, одговори на питања. Постављање питања.
- ◆ Разумевање реченица и кратких текстова, одговори на питања постављена у вези са садржајем текста.
- ◆ Причање према низу слика, према једној слици која представља целовит догађај.
- ◆ Самостално формирање кратких реченица у оквиру тема за разговор и на основу доживљаја и запажања.
- ◆ Коришћење речи и израза из прочитаних текстова. Избегавање сувишног понављања, некњижевних израза и мађарских речи.

- ◆ Самостално препричавање прочитане приче. Вођење једноставних разговора (дијалога) о познатим темама у оквиру усвојеног градива.
- ◆ Препричавање догађаја хронолошким редом уз примену глаголских времена. Сачињавање једноставних описа уз правилно повезивање именица и придева.
- ◆ Извештавање о обављеном задатку, кратко реферисање о познатим догађајима, једноставно причање доживљаја.
- ◆ Саопштавање различитих вести, посматрање и описивање природе и слика, причање кратких прича и шала, загонетање и одгонетање.

Чишање

- ◆ Сигурно познавање свих слова азбуке.
- ◆ Препознавање слова другог писма: латинице без мешања са ћирилицом и мађарском латиницом.
- ◆ Читање умереним темпом једноставних текстова штампаних ћирилицом без застајкивања и без понављања слогова и речи.
- ◆ Читање текстова у себи. Разумевање прочитаног у себи (отпр. 25 редова)
- ◆ Читање латиничних текстова без запињања, без замењивања слова.
- ◆ Савлађивање правилне интонације реченице с обзиром на интерпункцију (тачка, запета, упитник, узвичник).
- ◆ Постепено увежбавање акцента српског језика.
- ◆ Способност кратког одговарања на питања у вези са текстом.
- ◆ Састављање реченица на основу читаних текстова, користећи научене речи и изразе.
- ◆ Повезано препричавање садржаја штива.
- ◆ Разликовање стиха и прозе.
- ◆ Препознавање нестварних елемената у народним приповеткама.
- ◆ Основна информисаност о великим историјским догађајима, о српским празницима и обичајима.
- ◆ Напамет око 150 редова: пословица, загонетака и краћих песама.
- ◆ У сваком разреду по 2–3 светосавске рецитације.

Писмено изражавање

А) Писање

- ◆ Сигурно познавање малих и великих слова ћирилице.
- ◆ Правилно вођење линија и исправно повезивање слова.
- ◆ Придржавајући се размере слова и размака међу речима правилно преписивање речи и кратких реченица са писаног и штампаног текста умереним темпом.
- ◆ Писање диктата спорим темпом.
- ◆ Писање латиницом. Правилно вођење линија и исправно повезивање слова. Писање умереним темпом без мешања слова ћирилице, латинице и мађарског писма.
- ◆ Чист, читак рукопис.

Б) Писмени задаци

- ◆ Приказивање догађаја у хронолошком реду.
- ◆ Реченице у правилној садржајној међусобној повезаности.
- ◆ Рашчлањивање на три дела.
- ◆ Честитке, једноставно кратко писмо познавање правила форме адресирања.
- ◆ Описивање уз употребу придева, придева супротног значења, синонима, поређења.

Грамајшка

Распознавање и примењивање следећих језичких појава (без дефиниције):

- реченица и реч,
- слогови у речима,
- глас и слово,
- самогласници и сугласници,
- **р** као сугласник и као самогласник.

Самостално препознавање и коришћење следећих језичких категорија:

- конкретна именица у изворном облику (властито име и заједничка именица, облици једнине и множине, три граматичка рода),
- глаголи и три основна глаголска времена уз употребу личних заменица, основни и редни бројеви и рекција бројева,
- придеви (у компаративу и суперлативу),
- информисаност о присвојним придевима (мамин, Зорин, Јованов),
- врсте простих реченица према њиховој садржини.

Правопис

- Преписивање текста без грешака.
- Тачка на крају реченице.
- Одређивање границе реченице, запета у набрајању.
- Правилно растављање речи на крају реда.
- Правилно писање великог слова.
- Правилна употреба слова **љ, ч, ћ, ђ, џ**.
- Одвојено писање облика помоћних глагола.
- Правопис слова **х**: орах, хладан итд.
- Правилно писање глаголског облика прошлог времена без **ј**.
- Интерпункцијски знаци.

Теме за разговор, читање и писање

Призори из породичног живота.

Породица: родитељи и деца, дедови и баке, браће и сестре.

Родбина: тетка и тетак, ујак и ујна, стриц и стрина, снаха и зет.

Кумство: кум и кума.

Пријатељи и суседи.

Породични дом. Родна кућа. Стан. Просторије и намештај. Место становања.

Насеље: село, град.

Родни завичај: домовина, држава.

Призори из школског живота.

Живот у школи. Распоред предмета. Просторије у школи, разне активности. Школски доживљаји.

Призори из живота на јавним местима.

Куповање, улица, дечје игралиште, пошта итд.

Свакодневни живот: типичне ситуације из свакодневног живота, нека занимања и радна места. Одмор, спорт, шетња, дечје игре.

Призори из саобраћаја.

Улице и саобраћај. Саобраћање пешака и возила. Саобраћај у граду: трамвај, аутобус, метро, тролејбус.

Воз и железничка станица.

Призори из природе.

Годишња доба. Радови карактеристични за годишња доба. Време. Излети. Зимске, летње радости.

Месеци, дани у недељи, најобичније природне појаве.

Домаће и шумске животиње.

Призори из здравља.

Човечје тело и одевање. Здравље и болест. Лекар, амбуланта, болница. Хигијена.

Језик

Матерњи језик. Српски језик. Ко је био Вук Караџић?

Државни (службени) језик. Језик околине, двојезичност.

Празници.

Бадњи дан и Божић, Цвети, Ускрс, крсна слава, црквена или храмовна слава, Нова година, Ивањдан, Видовдан, Духови, Свети Сава.

Обреди и обичаји.

Божићна слама, божићни колач, здравље, резање колача.

Славска и крстовданска водица. Резање славског колача.

Фарбање ускршњих јаја.

Култ мртвих: Ружичало, задушнице, парастоси (кољиво, читуља).

Породични догађаји.

Рођење, знамење, крштење. Веридба и венчање.

Смрт, опело, сахрана.

Из историје Срба

Србија пре Косовске битке. Свети Сава, први просветитељ. Косово и косовски јунаци. Сеоба Срба.

Срби у Мађарској.

Стара српска имена.

Српска насеља, школе и цркве.

Срби као национална мањина. Самоуправа Срба у Мађарској.

Уметност

Манастири на основу слика.

Уметничко стваралаштво Срба у Мађарској. Српске цркве.

Знаменитости Сентандреје. Српски сликари.

Паја Јовановић: Сеоба Срба (1895).

Српско музичко предање. Мелос, фолклор.

Српско позориште.

ШКОЛСКА И ДОМАЋА ЛЕКТИРА

Брзалице, бројанице, загонетке, пословице, поређења избор
Поезија

Светосавске рецитације

Милован Данојлић: Мамина дужност

Десанка Максимовић: Сестре без брата (игроказ)

Јован Јовановић Змај: Стара бака, Дед и унук

Мирослав Антић: Шта је највеће

Драган Лукић: Шта је отац, Које су дужности једне баке

Душан Радовић: Вукова азбука

Драган Лукић: Словарица

Јован Јовановић Змај: Патак и жабе

Стеван Раичковић: Недеља у школи

Војислав Станојчић: Домаћи задатак

Десанка Максимовић: Лутке рачунају

Ранко Симовић: Тачка

Тома Славковић: Наш учитељ

Душан Костић: Септембар

Десанка Максимовић: Честитка за Нову годину

Војислав Илић: Први снег

Драган Лукић: Шалјиви дан

Бранко Миљковић: Песма о цвету

Драган Кулићан: Априлске шале

Гвидо Тартаља: Јеж и јабука, Сом, Јелен

Јеленче (народна песма)

Душан Радовић: Зубобоља (игроказ)

Бранко Ћопић: Болесник на три спрата

Јован Јовановић Змај: Пера као доктор

Јован Јовановић Змај: Дете и лептир (игроказ)

Мајка Јову ружи родила (народна песма)

Вишњица род родила (народна песма)

Бранко Радичевић: Циц

У Будиму граду (народна песма)

Пала роса око Сегедина (народна песма)

Марко Краљевић и орао (народна песма фрагменти)

Проза

Јован Јовановић Змај: Кривац Кифла

Голуб и пчела (народна приповетка)

Деда и репа (народна приповетка)

Коњ и магарац (народна приповетка)

Добрица Ерић: Дечак с плавом котарицом

Душан Радовић: Прича о незахвалном мишу

Љубивоје Ршумовић: Тандара мандара

Вук Караџић: Филип Вишњић

Зоран Поповић: Музика

Десанка Максимовић: Бајка о лабуду

Аждаја и царев син (народна приповетка)

Чардак ни на небу ни на земљи (народна приповетка)

Бранко В. Радичевић: Бајка о облаку и ветру

Воја Царић: Јунак Хајдук Вељко

Свети Сава и ђаво (народна приповетка)

Иво Андрић: Лили лалауна

Детаљни захтеви на крају 6. разреда

Наставно градиво	Развијање способности
Усмено изражавање	
<p>А) Говор и разумевање говора Разговор о летњим доживљајима, путовању, излету. Причање са коришћењем елемената композиционе форме (увод, ток радње, завршетак).</p> <p>Извештавање. Вест стварна или измишљена (село, школа) према питањима ко, шта, када, где, како и зашто.</p> <p>Дијалози о темама из свакодневног живота.</p> <p>Опис пејзажа. Портрет.</p>	<p>Причање о догађајима (ток радње по хронолошком реду казивања) по плану сачињеном заједнички и самостално. Описивање једноставног радног поступка (чишћење ципела, кување чаја); спољашњег простора (моја соба, наша учионица); појединости у природи (воћка у пролеће, парк у јесен, село под снегом); животиње у покрету (јато птица, пас).</p> <p>Вежбе у правилно акцентованом говору. Богаћење речника, уочавање и бележење синтагми (у делима обавезне и слободне лектире) и њихова примена у говору.</p> <p>Кратки разговори међу ученицима, између наставника и ученика.</p> <p>Портретисање личности из непосредне средине (члан породице, пријатељ, школски друг).</p>
<p>Б) Читање Читање текстова из области књижевности у прози.</p> <p>Лирске песме с мотивима из дечјег живота.</p> <p>Одабрани текстови са живом и драматичном нарацијом.</p> <p>Хумористички текстови.</p> <p>Народне песме и народне приповетке (бајке, басне, реалистичке приповетке).</p>	<p>Посебно проучавање текста ради изражајног читања (ритам, темпо, паузирање, јачина и боја гласа, реченична интонација).</p> <p>Увежбавање изражајног читања и рецитовања.</p> <p>Читање и казивање по улогама.</p> <p>Увежбавање читања у себи с прецизним, унапред постављеним задацима (дијалога у карактеризацији ликова, налажење правописних знакова, речи).</p> <p>Запажање редоследа збивања. Запажање ликова и њихових поступака, места и времена радње.</p>

Наставно градиво	Развијање способности
Писмено изражавање	
<p>А) Писање Правилно формирање слова и њихово повезивање. Писање по диктату и на основу сећања.</p>	<p>Преписивање ћириличног текста на латиницу и обратно. Диктати- вежбање правописа на оба писма. Током писања правилна употреба наученог правописа.</p>
<p>Б) Писмене вежбе Опис људи, животиња и најближе околине. Кратак извештај о школској акцији (сакупљање папира, уређење разреда и сл.). Дописивање, писмо.</p>	<p>Писмени одговори у вези с обрађеним текстом, са догађајима и доживљајима из свакодневног и савременог живота. Описивање спољњег и унутрашњег простора (село зими, моја учионица) и појединости у природи (врт у пролеће, ливада) по датом плану. Даљи рад на увежбавању технике у изради писменог састава (тежиште теме, избор у распореду грађе, основни елементи композиције). Писање приватног писма. Општа правила о писму као саставу и облику саопштења.</p>
Примена граматичких знања	
<p>А) Граматика Реченица и реч. Врсте реченица. Субјекат и предикат. Примена глагола. Значење придева. Употреба бројева. Препознавање врсте речи. Предлози.</p>	<p>Правилан ред речи. Препознавање, именовање и примењивање простих реченица. Увежбавање правилне употребе глаголског вида. Три глаголска времена (презент, перфект, футур) и заповедни начин. Препознавање описних и присвојних придева. Сакупљање именица, глагола и придева који су у вези са животом деце и школе, затим од сакупљених речи саставити реченице. Препознавање основних и редних бројева. Састављање простих реченица користећи се сродним глаголима и придевима. Примена најосновнијих предлога и њихова рекција.</p>

Наставно градиво	Развијање способности
<p>Б) Правопис Употреба великог слова.</p> <p>Писање присвојних придева.</p> <p>Писање глаголских радних придева и осталих енклитика.</p> <p>Интерпункција.</p>	<p>Писање великог слова у писању имена планина, вода (примери из завичаја, транскрипција мађарских имена и назива).</p> <p>Увежбавање писања присвојних придева са наставцима -ски, -чки, -ов, -ев, -ин.</p> <p>Писање глаголских облика (глаголски придев радни, футур).</p> <p>Запета у реченици и уз узвик.</p>

МИНИМАЛНИ ЗАХТЕВИ

Усмено изражавање

- ◆ Савладавање правилног изговора.
- ◆ Спонтани разговори у складу са обрађеном језичком и тематском грађом.
- ◆ Причање личних доживљаја и догађаја из непосредне средине. Одговори на питање и постављање питања у вези са задатим реченицама.
- ◆ Кратко обавештење, извештавање.
- ◆ Драматизација прикладних садржаја, извођење малих сцена из свакодневних ситуација.
- ◆ Самостално препричавање прочитане приче.

Чишање

- ◆ Оспособљавање ученика за самостално читање текстова.
- ◆ Правилно и гласно читање у мирном темпу са правилним изговором и с одговарајућом интонацијом.
- ◆ Правилна артикулација самогласника и сугласника.
- ◆ Развијање способности читања текстова у себи.
- ◆ Разумевање текста доказати утврђивањем главних догађаја и личности.
- ◆ Препричавање садржина разних целина.
- ◆ Напамет неколико пословица, песама и прозних текстова.

Писмено изражавање

А) Писање

- ◆ Преписивање краћег текста без грешака. (Оба писма)
- ◆ Писање диктата (оба писма) без грубих правописних грешака.
- ◆ Током писања правилно примењивање правописних знања.

Б) Писмени задаци

- ◆ Писање састава на задату и слободно одабрану тему.
- ◆ Састављање краћег писма.
- ◆ Описивање спољашњег и унутрашњег простора и појединости у природи.
- ◆ Примена технике у изради писменог састава.
- ◆ Рашчлањавање на три дела.

Грамаїшка

Распознавање следећих језичких појава:

- реченица и реч,
- проста реченица,
- субјекат и предикат,
- сложена реченица.

Самостално препознавање:

- врсте речи у тексту,
- именске речи (род и број)
- глаголи (презент, перфект, футур) и заповедни начин,
- описни и присвојни придеви,
- основни и редни бројеви.

Правойис

Велико слово. Писање властитих имена.

Растављање речи.

Правилно писање присвојних придева са наставцима **-ски, -чки, -ов, -ев, -ин**.

Правилно писање радног глаголског придева и футура.

Интерпункцијски знаци.

Теме за разгвор, чиїање и йисање

Призори из породичног живота.

Породица: породични живот, чланови породице.

Родбина: преци прадеда, прабаба, таст и ташта (пунац и пуница).

Породична кућа. Породични круг. Место рођења.

Крштење. Прослава рођендана, припреме за дочек гостију.

Насеље: село, град. Главни град.

Делови града (улице, булевари, тргови, центар, паркови.

Родни завичај: држава, држављанство.

Призори из школског живота.

Школски ред, предмети, распоред часова, одмор итд.

Доживљаји из свакодневног школског живота.

Призори из живота на јавним местима.

Куповање, робна кућа, биоскоп, позориште, пошта.

Свакодневни живот: типичне ситуације из свакодневног живота, у самопослузи, цртани филм итд.

Спорт и разонода.

Призори из саобраћаја.

На железничкој, аутобуској станици, градски саобраћај, путовање у веће место.

Призори из природе.

Пољопривредни радови (жетва, берба кукуруза итд.).

У воћњаку (воћке у пролеће, берба јабука итд.).

Летовање, зимовање.

Заштита природне средине.

Призори из здравља.

Органи људског тела и њихове функције.

Хигијена, заштита здравља.

Амбуланта, апотека.

Језик. Матерњи језик.

Књижевни језик и народни говор (дијалекти).

Празници.

Календарски (верски, црквени) празници и породични круг (празници шире породице).

Обреди и обичаји.

Божихни колач, здравље, чесница.

Плетење венца, кољиво.

Из историје Срба.

Држава матичног народа. Стара постојбина.

Сеобе и миграције.

Срби у Мађарској.

Српска насеља.

Суседне земље и народи.

Срби у свету и суседним земљама.

Уметност

Народна уметност: текстил (тканине, ношње),

дрво (оруђе, употребни предмети, инструменти),

керамика (грнчарство, лончарство),

слама (плетење).

Ликовне уметности: сликарство, вајарство.

Српске цркве у Мађарској.

Српско музичко предање. Предање у Мађарској. Народна музика. (мелос, фолклор).

ШКОЛСКА И ДОМАЋА ЛЕКТИРА

Вук Стефановић Караџић: Крсно име

Воја Царић: Морнар

Јован Ј. Змај: Стара бака

Врећа и закрпа (прича)

Бранислав Нушић: Аутобиографија (одломци), Прва љубав, Географија

Бранко Ћопић: Мачак отишао у хајдуке

Коста Трифковић: Избирачица (одломак из комедије)

Стеван Раичковић: Бајка о белом коњу

Бранислав Црнчевић: Босоноги и небо

Десанка Максимовић: Сребрне плесачице

Војислав Илић: Зимско јутро

Љубивоје Ршумовић: Дете

Добрица Ерић: Мак у житу

Драган Лукић: Шта је отац

Душан Радовић: Шта је учитељица сањала

Алекса Поповић: Два писма (игроказ)

Пастир из Тршића (из детињства Вука Караџића)

Светозар Ђоровић: Свети Сава благосиља Српчад

Свети Сава и ђаци (народна прича)

Златоруни ован (бајка)
 Девојка цара надмудрила (народна приповетка)
 Вук и јагњад (народна басна)
 Еро и Турчин (народна приповетка)
 Орање Краљевића Марка (народна песма)
 У Милице дуге трепавице (народна лирска песма)
 Брзалице, бројалице, загонетке, пословице избор

Детаљни захтеви на крају 8. разреда

Наставно градиво	Развијање способности
Усмено изражавање	
<p>А) Говор Савладавање правилног изговора.</p> <p>Извештај о прочитаном делу, приредби, излету и сл.</p> <p>Причање догађаја и доживљаја.</p> <p>Вођење дијалога у оквиру одређених тема.</p> <p>Проширивање знања. Описивање.</p> <p>Говорне вежбе о сложенијим темама.</p>	<p>Оспособљавање за говорно изражавање у дијалошкој форми са повећаним захтевима, у односу на захтеве у претходним разредима (дијалог са измењеним репликама, са допунским питањима, са заданим речима, синтагмама) у складу са обрађеном језичком и тематском грађом.</p> <p>Оспособљавање за самостално излагање у вези са обрађеном темом на визуелни подстицај (слика, низ слика) и без њега.</p> <p>Причање о стварном или измишљеном догађају с описима и дијалозима (тематска усмереност, динамичност).</p> <p>Анализа одабраних текстова у којима преовлађује говор ликова ради бољег схватања дијалога. Препричавање управног говора у неуправни.</p> <p>Описивање сложеног радног поступка (рад у биолошком кабинету); екстеријера (зграда, стан, кућа), ентеријера (позорница, галерија слика).</p> <p>Расправљање о прочитаној књизи, филму, телевизијској емисији у сарадњи са наставником. Дискусија или усмена расправа о актуелним проблемима у школи или друштву.</p>
<p>Б) Читање Читање књижевних дела и неуметничких текстова.</p>	<p>Вођење ученика у самосталном припремању за изражајно читање проучавањем обрађеног и неообрађеног, уметничког и неуметничког текста (условљеност ритма и темпа, јачине и боја гласа).</p>

Наставно градиво	Развијање способности
Читање текстова различитих књижевних жанрова.	Развијање брзине читања у себи у зависности од текста. Читање и казивање по улогама.
<p>Књижевност Упућивање ученика у рад на упознавању књижевних дела.</p> <p>Основно расположење и најосновније стилске слике у лирским песмама.</p> <p>Читање прозног дела. Текстови из дела српских књижевника у Мађарској.</p>	<p>Развијање навика да се запажања, утисци и закључци доказују подацима из текста.</p> <p>Упознавање при обради књижевних дела основних елемената песничког језика (емоционалност, музикалност), мотив, елементи песничког изражавања (епитет, поређење), фабула и њени елементи (увод, радња, заплет, врхунац, расплет).</p> <p>Запажање теме, садржаја и ликова. Препричавање књижевног текста са правилним изговором.</p>
Писмено изражавање	
<p>Писање и писмене вежбе Неговање лепог рукописа.</p> <p>Писмено излагање о догађајима и доживљајима са коришћењем елемената композиционе форме.</p> <p>Писмено реферисање о прочитаном књижевном делу.</p> <p>Синтаксичко-стилистичке вежбе.</p> <p>Писање писма, молбе.</p>	<p>Вежбе за савлађивање читкости и брзине писања.</p> <p>Писање састава о темама које су блиске ученицима: из школског живота, о пригодним догађајима.</p> <p>Анализа обрађеног текста на основу плана и слободно.</p> <p>Развијање осећаја за бирано писмено изражавање.</p> <p>Синтаксичко-стилистичке вежбе с различитим распоредом речи у реченици и уочавање разлика у значењу, истицању.</p> <p>Познавање општих правила у састављању писма, молбе.</p> <p>Писање чланака за Српске народне новине.</p>

Наставно градиво	Развијање способности
Примена граматичких знања	
<p>Граматика Врсте речи. Променљивост и непроменљивост речи.</p> <p>Творба речи.</p> <p>Разликовање глагола по значењу.</p> <p>Знање из семантике.</p>	<p>Род, број и промена именица. слагање именица и придева. Деклинација редних бројева. Препознавање падежа и њихова правилна употреба.</p> <p>Творба етника (називи становника насељеног места, краја, државе): Сентандреја Сентандрејац, Сентандрејка, Батања, Батањац, Батањкиња, Србија Србијанац, Србијанка, Мађарска Мађар, Мађарица. Творба збирних именица: –ад (момче-момчад, унуче-унучад); –је (е) цвет-цвеће, лист-лишће, перо-перје).</p> <p>Развијање осећаја за употребу глаголског вида. Примењивање глаголских времена у говору и писању.</p> <p>Устаљени изрази синоними и хомоними у говору и писму.</p>
<p>Правопис Писање великих слова.</p> <p>Правилно писање енклитичких облика.</p>	<p>Писање великих слова, имена становника, држава, градова, села.</p> <p>Заједно писање речце не и енклитичког облика помоћног глагола. Одвојено писање енклитичких облика заменица.</p>

МИНИМАЛНИ ЗАХТЕВИ

Усмено изражавање

Способност сналажења у комуникацијским ситуацијама усвајањем нових знања о језику путем наставе граматике и богаћењем нових речи и израза.

Разумевање на слух новог текста у оквиру тематике.

Препричавање текста с истицањем карактеристика лика у тексту.

Препричавање одслушаног одломка, радија, телевизијске емисије по плану.

Употреба речи и израза усвојених читањем књижевних дела.

Коришћење синонима и антонима.

Импровизација дијалога у разним ситуацијама.
Правилна интонација и одговарајућа акцентуација.
Изражајно читање разноврсних текстова.
Развијање личног тона при читању и казивању напамет научених текстова.

Писмено изражавање

Писање

Усавршавање читког и чистог писања.
Диктат са граматичко правописним облицима.
Описивање екстеријера и ентеријера по плану.
Подстицање на портретисање лика из књижевног дела на основу фабуле.
Писање молбе, кратког извештаја о школској приредби, свечаности.
Развијање способности писања састава на разне теме.

Писмени задаци

Примена технике у изради писаног састава (избор грађе, њено компоновање).
Портретисање особе из непосредне околине.
Писање извештаја.
Коректно писмено изражавање у оквиру језичке-лексичке грађе.
Писмени састав по упутству наставника о којем обрађеном књижевном делу.

Књижевност

Српска књижевност.
Упућивање ученика у читање и анализу књижевних дела.
Уочавање и подстицање, тумачење битних мотива, њихове функције у композицији.
Оспособљавање за препричавање фабуле заједно прочитаних и анализи-раних дела, користећи речи и изразе песника, писца.
Запажање осећаја, доживљаја у лирским песмама.
Казивање напамет од 4-6 песама, различитих врста текстова у прози.

Грамајшка

Савлађивање и препознавање следећих елемената језика:
Придеви: деklinација и компарација.
Именице: врсте именица властите и заједничке.
Заменице: њихова промена.
Бројеви: основни и редни.
У промени речи указивање на пратеће гласовне промене.
Препознавање падежа.
Примењивање три основна глаголска времена у усменом и писменом изражавању.

Правоиц

Писање великих слова.
Писање заменица у обраћању: Ви, Вас.
Интерпункција после редних бројева. Датум.
Писање енклитичких облика заменица и помоћних глагола, и писање глаголских облика у негацији.
Интерпункцијски знаци.

Теме за разговор, читање и писање

Призори из породичног живота.

Породични круг. Узајамни однос у породици.

Кућни послови. Техничка опрема стана, апарати у кухињи, у купатилу.

Вода, осветљење, грејање. Штедња енергије.

Насеље: прошлост села, развијање инфраструктуре.

Српске приредбе у насељу.

Клуб за омладину.

Призори из школског живота.

Поподневне активности, прославе.

Забаве у школи.

Сарадња са школама где се предаје српски језик, братимљења.

Просветне институције (Српска основна школа и гимназија у Будимпешти).

Културна и фолклорна удружења.

Призори из живота на јавним местима.

Јавне установе, библиотека, музеј, на изложби.

Свакодневни живот: типичне ситуације, на благајни у самопослузи, у пошти, на пијаци, на вашару итд.

Призори из саобраћаја.

Водени и ваздушни саобраћај (ред вожње, председање, аеродром).

Прва вожња авионом, веслање, на броду итд.

Призори из природе.

Природне лепоте, туризам, туристичке агенције.

Заштита природне средине.

Призори из здравља.

Хигијена, заразне болести.

Дрога, алкохол, пушење.

Језик.

Књижевни језик и народни говор.

Писмо: ћирилица (азбука) и латиница (абецеда) и њихова употреба код Срба.

Вукова реформа.

Из историје Срба.

Припадност националне мањине матичном народу.

Држава матичног народа.

Земаљске мањинске институције и организације Срба у Мађарској.

Српски медији у Мађарској. Српске народне новине, Српски екран.

На матерњем језику Радио Печуј.

Уметност и музика.

Српска уметност у Мађарској и Србији.

Вајарство, сликарство, архитектура (XVIII в.).

Сликари српског барока:

Василије Остојић: иконостаси у Будиму, Сентандреји, манастиру Грабовцу.

Барокна црква у Пешти, Сентандреји (Благовештенска, Саборна), Мохач, Сегедин, Стони Београд.

Српска средњовековна музичка традиција. Рапсоди: извођачи епских песама, трубадури, гуслари.

ЛЕКТИРА

Сава Немањић: Житије Светог Симеона
Доситеј Обрадовић: Живот и прикљученија (одломак)
Вук Ст. Караџић: Народни певачи, Српски рјечник
Бранко Радичевић: Ђачки растанак (одломак)
Јован Јовановић Змај: Циганин хавали свога коња.
Милован Глишић: Прва бразда
Стеван Сремац: Вукадин (одломак), Чича Јордан (одломак)
Јаков Игњатовић: Васа Решпект (одломак)
Ђура Јакшић: Вече
Петар Кочић: Јаблан
Бранислав Нушић: Покојник (комедија) (одломак)
Војислав Илић: У позну јесен
Стеван Раичковић: Небо
Васко Попа: Путовање Светог Саве
Мирослав Антић: Плави чуперак
Добрица Ерић: Вашар у Тополи (игроказ у стиху)
Иво Андрић: Први кораци на путу у свет књиге и књижевности, Књига
Десанка Максимовић: Крвава бајка
Смрт мајке Југовића (народна песма)
Стари Вујадин (народна песма)
Марко пије уз Рамазан вино (народна песма)
Овчар и девојка (лирска народна песма)
Избор из савремене поезије
Научно-популарни текстови.

Детаљни захтеви на крају 10. разреда

Наставно градиво	Развијање способности
Усмено изражвање	
<p>Казивање кратких акцентованих текстова.</p> <p>Комуникацијске ситуације.</p> <p>Извештавање о позоришној представи, филму, телевизијској емисији.</p> <p>Препричавање књижевних текстова.</p> <p>Читање штампе на српском језику.</p>	<p>Вежбе у говору с правилним изговором кратких и дугих вокала истичући разлике између значења појединих речи (хомографа).</p> <p>Сналажење у разним комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Развијање говорне културе у свакодневним темама.</p> <p>Кратко, садржајно и јасно излагање о одређеној теми за одређено време.</p> <p>Употреба речи и израза усвојеним читањем књижевних дела.</p> <p>Вежбе у откривању вишезначности речи, устаљених израза у народном говору.</p> <p>Праћење и изношење сопственог става прочитаних чланака из листова и часописа.</p> <p>Развијање способности за разговор о прочитаним чланцима.</p>
Писмено изражавање	
<p>Описивање предмета, сложенијег радног поступка.</p> <p>Портретисање на основу фабуле.</p> <p>Вежбе за писање разних текста: писма, формулар. Извештај о филму, позоришном комаду.</p>	<p>Писање састава који одговара задатку датом наслову.</p> <p>Тема, садржај, основна мисао, портретисање ликова.</p> <p>Познавање правила писања званичних текстова.</p> <p>Приказивање догађаја у којима су чулно и емоционално учествовали или сведочили.</p>

Наставно градиво	Развијање способности
Примена граматичких знања	
<p>Систематизација и проширење граматичког знања.</p> <p>Реченични делови у сложеној реченици.</p> <p>Систематизација променљивих и непроменљивих речи.</p> <p>Систематизација глагола.</p> <p>Основни принципи правописа српског језика. Промене у српском правопису.</p>	<p>Примењивање научених граматичких правила.</p> <p>Синтаксичке јединице којима се исказују чланови у простој реченици: реч, синтагма.</p> <p>Препознавање независно и зависно сложене реченице. Врсте независно и зависно сложених реченица.</p> <p>Обнављање деклинације и значења употребе падежа.</p> <p>Примењивање обрађених гласовних промена у оквиру деклинације, коњугације и компарације придева.</p> <p>Продубљивање знања о глаголима и правилна употреба у говору.</p> <p>Разликовање српског и мађарског правописа.</p> <p>Вежбање диктатима и преписивањем.</p>
Правопис	
<p>Интерпункција.</p> <p>Правописни знаци.</p> <p>Одступања од мађарског правописа. Писање позајмљеница и мађарских речи.</p> <p>Познавање правописних приручника.</p>	<p>Употреба запете у сложеној реченици.</p> <p>Разлика у односу на мађарски језик.</p> <p>Правилно писање страних речи које имају слово x, разлика од мађарског (техника). Именице које се свршавају на -ија (Марија).</p> <p>Сналажење и коришћење правописног речника и разних правописних помагала.</p>

Наставно градиво	Развијање способности
Књижевност	
Преглед развоја српске књижевности. Књижевне епохе.	Мотивисање ученика за читање, слушање и доживљавање књижевног дела. Развијање читалачких навика.
Читање и обрада приповедака и романа у целини и појединим одломцима.	Доказивања утисака, запажања закључака. Обрада епских дела: учовање облика фабуле, миран и динамичан ток радње.
Читање и анализа лирских дела.	Уочавање песничког осећања, поетске слике и песничког језика. Анализа лирске песме са цитатима.
Версификација и метрика.	Специфичност верификације српске народне и писане књижевности. Препознавање десетерца и словенске антитезе.
Српско-мађарске књижевне везе.	Читање и проширивање знања о књижевним везама. Српско-мађарске књижевне везе у развоју српске књижевности.

МИНИМАЛНИ ЗАХТЕВИ

Усмено изражавање

Причање о стварном или измишљеном догађају са описима и дијалозима (динамичност), о властитим и туђим доживљајима с ефектним почетком и завршетком.

Расправљање о прочитаној књизи, позоришној представи, филму, телевизијској емисији, слици, концерту.

Дискусија или усмена расправа о актуелним проблемима у школи или друштву.

Оспособљавање за самостално повезано изношење својих мисли о радњи, структури прочитаних дела, о садржини мисли лирских дела.

Обогаћивање речничког изражавања на литерарним текстовима.

Кратко и јасно излагање о одређеној теми.

Усавршавање правилног изговора и акцендовања.

Писмено изражавање

Примењивање правилног формулисања састава.

Портретисање на основу фабуле и дијалога.

Самостална анализа прозног и лирског књижевног дела.

Примењивање способности и умећа да своја запажања, мисли и осећања напишу тачно, сажето и уверљиво.

Критички приказ прочитане књиге.
Репортажа са различитом тематиком.
Неговање лепог рукописа.

Грамаїшка

Проширивање именичке, придевске и прилошке синтагме.
Исказивање реченичних чланова реченицама.
Две врсте сложене реченице; независна и зависна реченица.
Врста зависних реченица; месне, временске, узрочне и начинске.
Препознавање садржајне повезаности реченица. Најчешћи везници.
Слагање субјекта и предиката у реченици по роду, броју и падежу.
Ред речи у реченици српског језика.
Деклинација и значења употребе падежа.
Глаголи - непрелазни, прелазни и повратни. Правилна употреба глаголског вида.
Време, начин лице, број и род глагола.

Правойис

Интерпукција у сложеној реченици.
Писање мађарских речи.
Употреба великог слова, правописни знаци, састављено и растављено писање речи.
Основни принципи правописа српског језика.

Књижевносї

Препознавање битних одлика лирске и епске поезије (песнички језик, мотиви, главна и споредна радња, главни и споредни ликови).
Анализа лирске и епске песме (емотивност, ритам, стих).
Анализа прозног дела (теме, ликови, композиција).
Драмско дело – читано, позоришно, телевизијско (уочавање сличности, разлика на самостално одабраним примерима).
Анализа самостално одабраног прозног дела домаће лектире (фабула, композиција, ликови, теме, дескриптивна места).
Уочавање разлика међу стиловима.
Основне књижевне групе и жанрови.
Основна информисаност о српским и мађарским везама.

Теме за разгвор, чиїање и йисање

Призори из школског живота.
Из живота и рада ученика, нови наставни предмети, основна терминологија из друштвених наука.
Могућност школовања, средње образовање, високе школе, факултети.
Призори из живота младих.
Забавни и спортски живот, учешћа у активностима, смотре, сусрети, концерти, рок музика, снови.
Актуелна друштвена стварност значајни догађаји и појаве.
Међуљудски односи интереси, циљеви и средства, предрасуде, сукоби, толеранција и солидарност.

Хуманизам, морал и видови људске отуђености.

Призори из природе.

Природа простор, појаве, облици, покрети, перспектива, боје, звуци, предели...

Значајнија туристичка места у Мађарској и Србији.

Историјски споменици Срба у Мађарској.

Комуникативне функције.

Слагање и неслагање са мишљењем саговорника, изражавање толерантног става према саговорнику, одобравање нечијег поступка, приговор, изражавање уверености, неуверености, давање предности, савета, оцене, исказивање симпатије.

Изражавање осећаја и осећања.

Из историје Срба.

Културни живот Срба у Мађарској (1920–45).

Живот Срба у Мађарској после 1945.

Друштвене тековине, историјски споменици и културна баштина.

Уметност и музика.

Српски писци и песници у Мађарској.

Српска музика XX века.

Етномузиколошки рад; Музичке традиције Јужних Словена у Мађарској.

ДОМАЋА И ШКОЛСКА ЛЕКТИРА

Теодосије: Живот Светог Саве (одломак)(Одлазак у свету Гору)

Војислав Илић: Свети Сава

Ђура Јакшић: Отаџбина

Лаза Лазаревић: Све ће то народ позлатити

Петар Петровић Његош: Горски вијенац (писмо Селима везира и отпоздрав на писма)

Јован Јовановић Змај: Ђулићи и Ђулићи увеоци

Јован Стерија Поповић: Покондирена тиква

Иво Андрић: Пут Алије Ђерзелеза

На Дрини ћуприја (одломци)

Васко Попа: Очију твојих да није

Врати ми моје крпице

Милош Црњански: Сеобе (одломци)

Петар Прерадовић: Роду о језику

Лаза Костић: Песме по избору

Јаков Игњатовић: Вечити младожења (одломци)

Јован Дучић: Избор песама

Борисав Станковић: Увела ружа

Десанка Максимовић: Песме по избору

Данило Киш: Рани јади (одломци)

Хасанагиница (народна песма)

Предраг Степановић: Преполовљени (одломци)

Српски песници у Мађарској: Песме по избору

Избор из усмене народне књижевности

Избор из савремене поезије и прозе

1.1. Szerb nyelv és irodalom (A tannyelvű és kétnyelvű kisebbségi oktatás számára)

Részletes követelmények a 4. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
KOMMUNIKÁCIÓ		
<p>Beszéd és beszédértés Artikuláció A magyartól és a helyi nyelvhasználatától eltérő hangok irodalmi nyelvnek megfelelő kiejtése (č, ć, dž, đ, lj és a h a szó elején és végén). A szótagképző r hang.</p> <p>A cselekvést, személyt, tárgyat és birtokot jelentő szavak gyűjtése.</p> <p>Könnyű olvasási szövegek, képek és diafilmek.</p> <p>Szövegek elmondása, képek, vázlat alapján és szabadon.</p>	<p>Helyes kiejtési gyakorlatok. Helyes artikuláció.</p> <p>Gyakorlatok szavakkal és mondatokkal. Válaszadás a kérdésekre és kérdésfeltevés.</p> <p>A szövegek, képek, diafilmek tartalmának elmondása az ismert szókincs keretében.</p> <p>A szöveg tartalmának megfelelő hanglejtés és hangerő. Megfelelő mondatintonáció.</p>	<p>A szerb nyelv hangjainak tiszta kiejtése.</p> <p>A kérdések megértése és válaszadás a kérdésekre.</p> <p>A szövegek, képek, diafilmek tartalmának egyszerű, rövid elmondása.</p> <p>Mesélés a látott képek, képsorok alapján. Törekvés a megfelelő mondatintonációra.</p>
<p>Beszámoló, ismertetés. Rövid szóbeli beszámolók.</p> <p>Leírás. Az emberek, tárgyak és tér leírásának szabályai. Tájleírás.</p> <p>Beszámoló eseményekről és élményekről.</p>	<p>Teljes mondat, illetve néhány összefüggő mondat az elvégzett feladatról. Rövid beszámoló személyi adatokról.</p> <p>Élőlények leírása külső jegyek alapján. Tárgyak leírása. A tárgyak elhelyezése térben. A tárgyak közötti kapcsolat. Tájleírás vizuális élmény alapján és emlékezetből.</p> <p>Az események időrendi sorrendje. Szabad előadás.</p>	<p>Beszámoló családi eseményről előre gyűjtött szavakkal rövid mondatokban.</p> <p>Személyek, állatok és a legközvetlenebb környezet leírása. A szín, forma, nagyság, íz és illat megnevezése.</p> <p>Események elmondása kérdések alapján, amelyek utalnak az események időrendi sorrendjére.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Dialógusok, dramatizálás.	Dialógusok a tanulók mindennapi életét felölelő témák alapján. Az olvasott és arra alkalmas szövegek dramatizálása.	Rövid szöveg elmondása párbeszédes formában.
<p>Olvasott szövegek tartalmának elmondása, szövegrészek tartalmi összefoglalása.</p> <p>Beszélgetés különböző élethelyzetekről.</p> <p>Mesélés, elbeszélés.</p> <p>Kiejtés, mondatintonáció, hangsúly.</p>	<p>Szöveg tartalmának elmondása meghatározott feladat alapján (vázlat, bővítés, kiegészítés képzelet alapján).</p> <p>Szabad beszélgetés a tanulókhöz közelálló témákról.</p> <p>Mese, illetve történet alkotása képek, filmek, illetve más mese alapján.</p> <p>A hangok helyes kiejtése, megfelelő mondatlejtés és hangsúly. A magyar hatások kiküszöbölése.</p>	<p>Rövid beszámoló az elolvasott szöveg cselekményéről.</p> <p>A tanulók szabad beszélgetésre való szoktatása gyakorlatokkal.</p> <p>Képek alapján elmondott történetek kiegészítése szabad képzelet alapján.</p> <p>Korrekt kiejtés, mondatintonáció és a szerb hangsúly váltakozásának érzékelése. A szerb és a magyar szavak keverésének kerülése.</p>
<p>Írás és íráshasználat Az első és második írásmód (cirill és latin betűs) elsajátítása.</p> <p>Másolás.</p> <p>Tollbamondás.</p> <p>Beszámoló.</p> <p>Levelezés. Levél, üdvözet. Cím.</p> <p>Leírás.</p>	<p>Mérsékelt ütemű írás cirill és latin betűkkel.</p> <p>Cirill betűs szöveg másolása latin betűsre és fordítva.</p> <p>Tollbamondás utáni írás mindkét betűtípussal. Helyesírási gyakorlatok.</p> <p>Beszámoló, ismertetés, mint a szóbeli kifejezésben.</p> <p>Rövid levél, üdvözet írása, megfelelő címezés.</p> <p>Leírás vizuális élmény alapján. Tájéleírás.</p>	<p>Cirill betűs írás helyes betűalakítással és kötéssel. Latin betűs mérsékelt tempójú írás a cirill betűk keverése nélkül.</p> <p>Másolás nyomtatott cirill betűs és latin betűs szövegről.</p> <p>Cirill betűs helyesírási gyakorlatok tollbamondás után.</p> <p>Levelezőlap, alkalmi (karácsonyi, újévi, születésnap) üdvözet írása.</p> <p>A lakóhely és környezet rövid leírása.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
<p>Nyelvi ismeretek Mondat, szó, hang, betű. A mondatok jelentésük szerint (kijelentő, kérdő, felkiáltó).</p>	<p>A következő nyelvi jelenségek önálló felismerése: mondat, szó, a szavak szótagjai, hang, betű. Magánhangzó és mássalhangzó, a szótagképző r hang.</p>	<p>Eligazodás a tananyag nyelvi kategóriáiban és azok alkalmazása a beszédben.</p>
<p>Tőmondat és bővített mondat.</p>	<p>A tartalom szerinti mondatfajták használata a beszédben.</p>	<p>A mondatok megkülönböztetése a beszélő szándéka szerint.</p>
<p>Egyenes és függő beszéd.</p>	<p>Az egyenes és függő beszéd megkülönböztetése.</p>	
<p>Szótani ismeretek.</p>	<p>Konkrét főnevek. (Tulajdonnév és köznév. Az egyes és többes szám, a három nyelvtani nem.)</p>	<p>A főnevek felismerése a szövegben. A nemek, az egyes és többes szám megkülönböztetése.</p>
<p>Igék.</p>	<p>A három alapvető igeidő használata a beszédben.</p>	<p>Cselekvés, létezés, történés. Jelen, múlt és jövő idő a beszédben.</p>
<p>Névmások.</p>	<p>A személyes névmások neme és személye.</p>	<p>A személyes névmások használata igékkel.</p>
<p>Melléknevek.</p>	<p>A tulajdonságot jelentő és birtokos melléknevek felismerése.</p>	<p>Melléknevek használata a szóbeli és írásbeli kifejezésben.</p>
<p>Számnevek.</p>	<p>A tőszámnevek és sorszámnevek megkülönböztetése.</p>	<p>A tőszámnevek és sorszámnevek felismerése.</p>
<p>A leggyakoribb előljárósók.</p>	<p>A gyakori előljárósók főnevekkel, és azok vonzatai.</p>	<p>A gyakori előljárósók (pl. u, na, iz, od, do, zbog) helyes vonzathasználata a beszédben.</p>
<p>Helyesírás A nagybetű. Eltérés a magyar helyesírástól.</p>	<p>Személyek, városok, falvak, utcák nevének helyes írásmódja. Példák a lakóhelyről. A mondatkezdő nagybetű.</p>	<p>A nagybetű helyes írása mondat elején és a tulajdonnevek esetében. A magyar nevek átírása.</p>
<p>A szavak szótagolása.</p>	<p>A szavak helyes szótagolása és sorvégi elválasztása.</p>	<p>Rövid szövegek hibátlan másolása.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Az enklitikus (hangsúlytalan) szavak írása.	Az enklitikus szavak különírása.	A nagybetű helyes használata, szavak elválasztása tollbamondás utáni szövegekben.
A problematikus (magyartól eltérő) hangok jelölése č, ć, dž, đ, lj , a szó eleji és szóvégi h . Az -ić, -ćić végű családnevek helyesírása.	A "problematikus" hangok helyes írása. A magyar helyesírás hatásának eliminálása.	A magyartól eltérő hangok helyes leírásának érzékelése.
A birtokos melléknevek helyesírása (Milanov).	A birtokos melléknevek nagybetűs írása.	Nagybetű a személynévből képzett birtokos melléknevekben.
A tőszámnevek és sorszámnevek írása számjeggyel és betűkkel.	A keltezés helyes írása. Eltérés a magyar helyesírástól.	Keltezés.
Központozás.	A mondatvégi pont, vessző a felsorolásban.	Az egyszerű mondat végének ponttal való jelölése. Vessző a felsorolásban.

OLVASÁS ÉS IRODALMI ISMERETEK

Hangos és néma olvasás. Ismerkedés a könyvvel és az iskolai könyvtárral.	Bevezetés a folyékony, majd kifejező olvasásba mindkét betűtípus szövegein.	Cirill betűs és latin betűs szövegek folyékony olvasása.
Realisztikus mesék, tündérmesék, állatmesék, versek, rövid elbeszélések a népköltészet és műköltészet köréből. Közmondások és találós kérdések.	Az irodalom iránti érdeklődés felébresztése. Irodalmi szövegek bemutatása az olvasott szöveg megértésének bizonyítására. A szövegrészek logikai és időrendi összefüggésének érzékelése.	A következő fogalmak megismerése: író, költő, cím, a könyv kezelése. Az irodalmi szövegek mondatainak megértése. A történések sorrendiségének megfigyelése.
Mesék és történetek a gyermekek világából és életéből.	A szereplők rövid jellemzése. A cselekmény idejének és helyének felismerése.	A szereplők és cselekedeteik megfigyelése. A cselekmény idejének és helyének megfigyelése.
Versek a természetből és a gyermekéletből vett motívumokkal.	A vers és próza alapvető különbségének ismerete. A vers alaphangulatának és képi megjelenítésének érzékelése.	A próza és vers alapvető különbségének felismerése.

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Tudományos ismeretterjesztő művek.	A tartalom ismertetése a fontos elemek kiemelésével.	A tudományos ismeretterjesztő művek néhány mondatos ismertetése.
A korosztályhoz közelálló szerb és világirodalmi művek.	Az olvasmány keltette élmény egyszerű elmondása.	Az irodalmi szöveg néhány mondatos ismertetése.
Memoriter.	Irodalmi szövegek kifejező felolvasása, 5-6 vers könyv nélküli elmondása.	Szöveghű felolvasás, 5 rövid vers hibátlan elmondása kívülről.

FELDOLGOZANDÓ SZERZŐK ÉS MŰVEK

Képes nyelvkönyvek

Válogatás a népköltészetből (kiszámolók, kiolvasók, állatmesék, anekdoták, tündérmesék, találós kérdések, altatódalok)

Bibliai mesék. Gyermekversek gyermekekről

Jovan Jovanović Zmaj – Válogatás a gyermekversekből

Branko Radičević: Cic

Mira Alečković: Gyermekversek (válogatás)

Dobrica Erić: Válogatás a gyermekversekből és prózából

Gvido Tartalja: Válogatás a gyermekversekből

Desanka Maksimović: Versek és mesék gyermekeknek

Dragan Lukić: Versek és mesék gyermekeknek

Dušan Radović: Versek és prózai írások gyermekeknek

Predrag Stepanović: Priče o malom zecu (Nyulacska huszonöt meséje) – részletek

Válogatás a népköltészetből

Dositej Obradović: A kutya és árnyéka, A veréb és fecskék, Két kecske

A. Puskin: Mese a halászról és az aranyhalról

Grimm testvérek: Csipkerózsika, A három testvér

L. N. Tolsztoj: A veréb és a fecskék, Két barát

H. Andrsen: Mesék – válogatás

M. Twain, O. Wilde műveiből

Luise Caroll: Alice csodaországban

Alkalmi versek, szavaltok Szent Száva ünnepére

Részletes követelmények a 6. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
KOMMUNIKÁCIÓ		
<p>Beszéd és beszédértés Prózai és verses szövegek olvasása (cirill és latin betűs).</p> <p>Beszámoló az olvasmányokról.</p> <p>Események, történetek és élmények elmondása.</p> <p>Beszámoló. Rövid beszámoló ünnepekről, iskolai rendezvényről, kirándulásról, színházlátogatásról stb.</p>	<p>A kifejező olvasás fejlesztése helyes dikcióval, hangerővel és jó tempóval, a szünetek érzékeltetésével. Helyes mondatlejtés és megfelelő hangszín.</p> <p>Kötött szövegek összefüggő szóbeli bemutatása.</p> <p>Valós és képzelt események elbeszélése megadott téma szerint.</p> <p>Megfelelő mondatkapcsolatok. A meghatározott téma szavainak és kifejezéseinek problémamentes használata.</p>	<p>A prózai és verses szövegek folyékony olvasása megfelelő mondatintonációval és a tartalomnak megfelelő szünetek tartásával.</p> <p>Szövegek tartalmának elmondása vázlat és kérdések alapján.</p> <p>Párbeszéd meghatározott témáról.</p> <p>Önálló beszámoló az események helyes sorrendjében.</p>
<p>Leírás. A tanultak bővítése. Tárgyak, jelenségek, történetek leírása. Tájéleírás és portré.</p> <p>Kiejtés, artikuláció, intonáció és szóhangsúly – további tökéletesítése.</p>	<p>Önálló leírás (pl. a tárgy milyensége, elhelyezkedése térben, funkciója), személyes viszonyunk a tárgyakhoz.</p> <p>Személyleírás kitérve a részletekre.</p> <p>Tájak, tárgyak, személyek leírása hasonló és ellentétes jelentésű igék és melléknevek használatával.</p> <p>A hangok helyes kiejtése, a művelt köznyelvi beszédnek megfelelő mondatlejtés és hangsúly.</p> <p>Törekvés a helyes irodalmi beszédre magyar szavak használata nélkül.</p>	<p>Megadott vázlat szerinti és vizuális élmény alapján leírás (képek, filmek, eredeti tárgyak, tájak).</p> <p>Egy ismert személy bemutatása.</p> <p>A szókincs bővítése szinonimákkal és ellentétes jelentésű melléknevekkel.</p> <p>Megfelelő mondatintonáció és a köznyelvi hangsúlyozást megközelítő szóhangsúly.</p> <p>A szerb beszédben a magyar szavak kerülése, a meglevők kiküszöbölése.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
ÍRÁS ÉS SZÖVEGSZERKESZTÉS		
<p>Tollbamondás mindkét írásmódon.</p> <p>Szövegszerkesztés: leírás, beszámoló, levél.</p> <p>Írásbeli fogalmazás az olvasott irodalmi szöveg témájáról és tartalmáról.</p>	<p>A tanult helyesírási szabályok alkalmazása.</p> <p>A leírás, beszámoló és levélírás általános szabályainak ismerete.</p> <p>A szerkesztett szövegek élénkítése és gazdagítása szinonimákkal, hasonlatokkal, azonos és ellentétes jelentésű melléknevekkel.</p> <p>Az olvasott irodalmi szöveg szavainak és kifejezéseinek használata.</p> <p>Egyszerű szövegelemzési gyakorlatok.</p> <p>A téma megnevezése, a fontosabb adatok kiemelése.</p>	<p>Szép, olvasható és tiszta írás a tanult helyesírási normák megfelelő betartásával.</p> <p>Önálló mondat szerkesztés meghatározott műfaji, nyelvi és helyesírási fogalomkörökben.</p> <p>Egyszerű írásbeli fogalmazások képek, képsorok, filmek, események, élmények alapján.</p> <p>Egyszerű, rövid fogalmazás az olvasott irodalmi szöveg alapján.</p>
<p>Nyelvi ismeretek</p> <p>Mondattani ismeretek.</p> <p>Az egyszerű és összetett mondat fogalma.</p> <p>Ragozható és ragozhatatlan szavak.</p> <p>A főnevek fajtái.</p> <p>A főnévragozás.</p>	<p>Az egyszerű és összetett mondat felismerése, meghatározása és alkalmazása.</p> <p>A ragozható és ragozhatatlan szavak megkülönböztetése szövegösszefüggésben.</p> <p>A tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése</p> <p>Az esetvégződések ismerete és az egyes esetekkel járó hangváltozások felismerése.</p>	<p>Az egyszerű és összetett mondat megkülönböztetése, az egyszerű mondat határának felismerése az összetett mondatban.</p> <p>Fogalomalkotás a szavak ragozásáról és ragozhatatlanságáról.</p> <p>A főnevek jelentése fogalom szintjén.</p> <p>Az esetvégződések és az azokkal járó hangváltozások szövegbeli felismerése.</p>
<p>Melléknevek.</p> <p>A melléknevek jelentése és fajtái.</p> <p>A melléknevek fokozása.</p> <p>Középfok és felsőfok.</p> <p>A melléknevek és határozószók megkülönböztetése.</p>	<p>A főnév és melléknév egyeztetése.</p> <p>A melléknévfokozással járó hangváltozások megfigyelése.</p> <p>Megfigyelés és alkalmazás a beszédben.</p>	<p>A melléknév és főnév a beszédben.</p> <p>A középfokú melléknevek az összehasonlításban.</p> <p>A melléknevek és határozószók megkülönböztetése a szövegben.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
<p>Elöljárósók.</p> <p>Névmások. A névmások fajtái.</p> <p>Tőszámnevek és sorszámnevek.</p> <p>Igék.</p> <p>Igeragozás. Az igeidők. A három alapvető igeidő (prézens, perfektum és futurum).</p>	<p>Az előjárósók és esetvonzataik helyes alkalmazása.</p> <p>A névmások megkülönböztetése. A személyes névmások hangsúlyos és hangsúlytalan alakjának helyes használata.</p> <p>A számnevek és vonzataik helyes használata. Fogalom a számnévi főnevekről.</p> <p>Az igék jelentés szerinti megkülönböztetése. Az igeszemlélet. Folyamatos és befejezett igék.</p> <p>A főnévi igenév fogalma. A három alapvető igeidő alkalmazása beszédben és írásban.</p>	<p>A leggyakoribb előjárósók és vonzataik. A vonzat fogalma.</p> <p>A névmások jelentésének fogalma. A személyes névmások rövid és hosszú alakjának megfigyelése.</p> <p>A tőszámnevek és sorszámnevek megkülönböztetése, elemi fogalom a számnévi főnevekről.</p> <p>Cselekvést, történést és létezést jelentő szavak. Megkülönböztetés. A helyes igeszemlélet használatának gyakorlása.</p> <p>A három igeidő megkülönböztetése és megfelelő használata.</p>
<p>Helyesírás A nagybetű használata. A köznevek és tulajdonnevek, címek, intézmények nevek helyesírása. A birtokos melléknév helyes írása.</p> <p>Központozás.</p> <p>A segédige rövid alakjának és más hangsúlytalan szavaknak helyesírása.</p> <p>A számnevek írása.</p> <p>A melléknevek középfoka és felsőfoka. A melléknévi igenév folyamatos alakjának helyes jelölése.</p>	<p>A nagybetű helyes használata. A magyartól eltérő írásmód ismerete.</p> <p>Vessző a mondatban, a megszólító eset előtt és felkiáltásban.</p> <p>A szabály alkalmazása.</p> <p>A római számok helyesírása. Keltezés. Eltérés a magyar helyesírástól.</p> <p>A j betű megkettőzése a felsőfok meghatározott alakjaiban. A hiátustöltő j elhagyása. (bio, nosio stb.)</p>	<p>A nagybetű helyes használata.</p> <p>Vessző a felsorolásban és a mondatok között.</p> <p>Megfigyelés a szövegben és törekvés a korrekt alkalmazásra.</p> <p>A tőszámnevek és sorszámnevek helyes jelölése számjeggyel és betűkkel.</p> <p>A j betű nélküli írás az igék melléknévi igenévi alakjaiban.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
<p>A névszóragozás, igeragozás és melléknévfokozás alakjainak helyes jelölése.</p> <p>Hangok és betűk.</p> <p>A helyesírási szótár ismerete és használata.</p>	<p>A névszóragozás, igeragozás és melléknévfokozás hangváltozásos alakjainak helyes alkalmazása az írásban.</p> <p>A č, ć, đ, dž és lj hangok helyes jelölése.</p>	<p>A ragozással és fokozással járó hangváltozások megfigyelése és helyes használatukra való törekvés.</p> <p>A magyartól eltérő hangok betűjelölése.</p>
IRODALOMOLVASÁS		
<p>Prózai irodalmi alkotások olvasása. Élő és dramatikus elbeszélő szövegek és szövegrészletek.</p> <p>Humoros, vidám hangulatú irodalmi szövegek.</p> <p>Gyermektémákat tartalmazó válogatott szövegek a szerb és a világirodalom műveiből.</p> <p>Lírai versek a gyermekéletből, hazafias és leíró motívumokkal.</p> <p>Válogatott prózai írásművek (karcolatok, elbeszélés- és regényrészletek az újabb szerb irodalomból).</p> <p>Népdalok és népmesék (tündérmesék, állatmesék, realisztikus mesék).</p> <p>A magyarországi szerb írók és költők alkotásai. Teljes művek, illetve részletek.</p> <p>Tudományos ismeretterjesztő szövegek.</p>	<p>Bevezetés az irodalom tanulásába. Különböző műfajú szövegek olvasása.</p> <p>Műfaji alapismeretek.</p> <p>Összefüggő beszámoló az irodalmi olvasmányok tartalmáról.</p> <p>Az emóció és élmény, a hangulat érzékelése a lírai versekben.</p> <p>A téma, a tartalom és a szereplők megfigyelése. A szereplők jellemzése.</p> <p>A népköltészet alapvető jegyeinek ismerete.</p> <p>A lényeges és másodlagos elemek megkülönböztetése.</p>	<p>Círill betűs és latin betűs irodalmi szövegek folyékony olvasása helyes kiejtéssel.</p> <p>A vers és próza megkülönböztetése.</p> <p>Az irodalmi szöveg megértésének bizonyítása a szövegre vonatkozó kérdésekre való felelettel.</p> <p>Az író, költő, a téma és az olvasott mű műfajának megnevezése.</p> <p>Az olvasott irodalmi szöveg, illetve szövegrészlet tartalmának elmondása.</p> <p>Az írott és szójhagyomány útján terjedő irodalom megkülönböztetése.</p> <p>Néhány tudományos ismeretterjesztő mű, illetve részlet olvasása és megértése.</p> <p>Értő olvasás.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Az epikai és lírai mű egyszerű elemzése. Téma, tartalom. Bevezetés, bonyodalom, csúcspont és megoldás.	Az esztétikai és etikai érzésvilág formálása az irodalmi olvasmányok alapján. Az olvasói ízlés alakítása.	
A lírai vers hangulata, a benne kifejezett érzések és alapvető költői képek.	Az emóció, hangulat, élmény és a lírai vers költői képeinek érzékelése.	Alapismeretek a költői képekről.
Verstani ismeretek. Versszak, verssor, ritmus, rím.	Az irodalmi kifejezés alapvető költői eszközei: állandó jelző, hasonlat, megszemélyesítés, a népi tízes verssor.	A ritmus érzékelése, a rím felismerése a versekben.
Memoriter.	7-8 vers könyv nélküli előadása, idézetek, közmondások, szállóigék. Szavalás.	Idézetek emlékezetből, közmondások, szólások, 4-5 vers könyv nélküli előmondása.

FELDOLGOZANDÓ SZERZŐK ÉS MŰVEK

Válogatás a népköltészetből: lírai versek és hősi énekek, tündérmesék, állatmesék, anekdoták.

Olvasmányok Vuk Karadžić életéről

A magyarországi szerb írók és költők műveiből – válogatás

Dositej Obradović: Lisica i jarac

Vuk Stefanović Karadžić: Žitije Hajduk – Veljka Petrovića

Nenad Divljan: Iz detinjstva Nikole Tesle

Sveti Savo – népdal

Jakov Ignjatović: Vasa Rešpekt (részlet)

Branislav Nušić: Autobiografija (válogatás)

Ivo Andrić: Aska i vuk

Branko V. Radičević: Pisma o majci

Sveti Sava i pravda – népmese

Milovan Glišić: Prva brazda

Válogatás lírai versekből – Branko Radičević, Jovan J. Zmaj, Dušan Radović, Miroslav Antić

Desanka Maksimović, Gvido Tartalja verseiből

Branko Miljković: Pisma o cvetu

Válogatás tudományos-ismeretterjesztő művekből

Ch. Dickens: Twist Olivér (részlet)

Jack London: Fehér Agyar

A. P. Csehov: A lónevű

D. Defoe: Robinson Crusoe (részlet)

R. Kipling: A dzsungel könyve (részlet)

M. Twain: Tom Sawyer (részlet)

J. Swift: Gulliver utazásai (részlet)

Részletes követelmények a 8. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
KOMMUNIKÁCIÓ		
Beszéd és beszédértés Beszélgetés. Részvétel mindennapi beszélgetésekben és vitákban.	A különböző kommunikációs helyzetekben való részvétel képessége.	Tájékozódás és eligazodás különféle kommunikációs helyzetekben, elemi képesség a párbeszédes tárgyalásokban való részvételre.
Tárgyalás. Vita.	Vitatkozási képesség a beszédpartnerrel. Állásfoglalás.	Alapismeretek a vitáról, a kommunikáció különféle ágazatainak megkülönböztetése.
Beszámoló alkalmi eseményekről, az osztályközösség munkájáról, kiállítás megnyitásáról, Szent Száva ünnepi rendezvényekről, és más iskolai rendezvényekről.	Önálló beszámoló a tananyag témáiról.	Beszámoló a témákról előre elkészített vázlat alapján.
Beszédgyakorlatok összetettebb témákról.	A helyes és szép anyanyelvi kifejezés tudatos fejlesztése.	Az előző osztályokban elsajátított anyanyelvi kifejezőkészség színvonalának továbbfejlesztése.
Irodalmi és egyéb tárgyú szövegek tartalmának elmondása.	Az irodalmi művek szavainak és kifejezéseinek használata a beszédben. Új szavak és kifejezések elsajátítása a társadalmi, gazdasági és politikai élet szókincséből.	Az irodalmi művek nyelvisztiztikai eszközeinek megfigyelése, alkalmazásuk a leírásban, jellemzésben, beszámolóban. A társadalmi, gazdasági és politikai témájú szövegek megértése.
Nyelvhelyesség a szerb nyelvű beszédben.	Helyes anyanyelvi kifejezés a magyar nyelv elemeinek keverése nélkül. Megfelelő intonáció és hangsúly.	Korrekt szerb nyelvi kifejezés a magyar nyelvi elemek kerülésével, a művelt köznyelvi kiejtésre való törekvés.
Írás és szövegszerkesztés Írásbeli beszámoló meghatározott témáról.	Összetettebb tárgyak és események, történések leírása. Jellemzés.	Szövegszerkesztés a tanulókhoz közelálló témákról: iskolai élet, mindennapi élet, alkalmi események.

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Az elolvasott irodalmi mű írásbeli bemutatása.	Az irodalmi művek témája, tartalma, a szereplők portréjának bemutatása.	Fogalmazás irodalmi művekről a tanár irányítása alapján.
Mondattani, szótani és stilisztikai gyakorlatok. Közéleti műfajok írása: levél, kérvény, jegyzőkönyv, emlékeztető, riport.	Mondatelemzés. A szöveg elemzése. A szép kifejezés, választékos stílus használatának gyakorlása, fejlesztése. A közéleti műfajok megkülönböztetése, alapvető szabályaik ismerete. Rövid cikk írása a hazai szerb újságba.	Szókincs- és kifejezőképességfejlesztés az olvasott irodalmi művek szavainak és kifejezései használatával. A közéleti műfajok fogalom szintű ismerete. Nyomtatványok, adatlapok kitöltése.
NYELVI ISMERETEK		
Mondattani ismeretek. Mellérendelő és alárendelő mondatok. Az alárendelő mondatok sorrendje. Mondatrészek. Az alárendelő mondatok fajtái.	Az összetett mondatok ismerete és helyes alkalmazása. A kötőszók ismerete. Jártasság a mondat-elemzésben. Az egyenes és függő beszéd helyes használata.	A mellérendelő és alárendelő mondatok fogalma. A mondatrészek felismerése.
Szóképzés (alapszó, toldalékok, előtag, utótag, hangváltások a szóképzésben). Jelentéstani ismeretek. A nyelv és a beszéd. A nyelvek közötti különbségek és hasonlóságok. Indoeurópai és finnugor nyelvek. Szláv nyelvek. A délszláv nyelvek. A szerb nyelv. Az anyanyelv fogalma. A hazai nyelv. Kétnyelvűség.	Alapszavak, képzett szavak és összetett szavak – funkcionálisan. A szóképzéssel járó hangváltások helyes használata. Frazeológiai kifejezések, szólások, szinonimák és homonimák használata a beszédben és írásban. Alapvető általános nyelvi ismeretek. A különbségek megfigyelése magyar nyelvi és szerb nyelvi példák alapján. Az anyanyelv ápolása iránti igény fejlesztése, más népek nyelvének megbecsülésére való nevelés.	Az alapszavak és képzett, illetve összetett szavak felismerése. Frazeológiai jelenségek szövegbeli megfigyelése. Elemi szintű alkalmazásuk. Elemi tájékozottság a nyelvrokonságról és a nyelvek felosztásáról. Szoktatás az anyanyelv következetes használatára és tiszteletére.

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
<p>Vuk Karadžić munkássága a szerb nyelv és helyesírás megújítása.</p> <p>A "jat" reflexei. Ező és ijező kiejtés.</p>	<p>Vuk Karadžić nyelvi reformja jelentőségének ismerete.</p> <p>Az ező és ijező kiejtés keverésének tudatos kiküszöbölése.</p>	<p>Tájékozottság Vuk Karadžić nyelvújító tevékenységéről.</p> <p>A két kiejtésváltozat keverése nélküli beszéd.</p>
<p>Helyesírás Központozás. Rövidítések. Írásjelek.</p> <p>Idegen nevek és szavak átírása (transzkripció).</p> <p>Hangsúlyjelek.</p> <p>Helyesírási szótár.</p>	<p>Az összetett mondatok közötti vessző. Eltérés a magyar helyesírástól.</p> <p>Helyesírási ismeretek a levél, kérvény, jegyzőkönyv írásában. Az írásjelek helyes használata.</p> <p>Biztonság az idegen nevek és szavak szerb átírásában.</p> <p>A hangsúlyjelölések ismerete.</p> <p>Önkontroll és a helyesírási szótár folyamatos használata.</p>	<p>Tájékozódás az összetett mondatok közötti vesszőhasználatról eltérően a magyar helyesírástól.</p> <p>Alapismeretek a közéleti műfajok helyesírási szabályairól. Az írásjelek helyes használata.</p> <p>A magyar nevek, elnevezések, címek szerbre való átírása.</p> <p>A hangsúlyjelek megkülönböztetése.</p> <p>Tollbamondások írása, másolások hiba nélkül és tájékozottság a helyesírási szótárban.</p>
IRODALMI ISMERETEK		
<p>Az irodalmi ismeretek bővítése.</p> <p>Bevezetés az irodalmi művek értő olvasásába és elemzésébe.</p> <p>A szépirodalom szerepe az ember életében.</p> <p>A szerb irodalom kialakulása és fejlődése. A szerb irodalom helye a világirodalomban.</p>	<p>Irodalmi alkotások olvasása a szerb irodalom különböző korszakaiból és műfajaiból.</p> <p>Rövidebb prózai és verses irodalmi művek önálló elemzése.</p> <p>A szerb irodalom áttekintése korszakonként és műfajonként 1-2 mű alapján.</p>	<p>A prózai és verses irodalmi művek kifejező olvasása.</p> <p>Fogalomkialakítás az irodalomról, mint művészetről.</p> <p>A szerb népköltészet, a klasszikusok és kortárs szerb irodalom 1-2 alkotásának olvasása.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
Párhuzam a szerb és a magyar irodalom között. Szerb–magyar irodalmi kapcsolatok.	Tájékozottság a szerb és magyar irodalom kölcsönös egymásra hatásáról konkrét példák alapján.	Alapvető ismeretek a szerb és a magyar irodalom kapcsolatáról.
A legfontosabb irodalmi műfajok. Az irodalmi nyelv legfontosabb jegyei.	Eligazodás és tájékozottság az irodalmi műfajokban. Az irodalmi nyelv szépsége iránti fogékonyság.	Az irodalmi műfajok megkülönböztetése.
Memoriter és kreatív gyakorlatok. A verses és prózai művek kifejező tolmácsolása.	Vers, próza (részletek) előadása, drámai és dramatizált szövegek bemutatása. Szavalás. 10 vers könyv nélküli ismerete. A világirodalom legjelentősebb műveiből részletek, idézetek könyv nélküli ismerete szerb nyelven.	5-6 vers könyv nélküli tudása, prózai művek részletei emlékezetből. A világirodalom aforizmaértékű sorainak szerb nyelvű ismerete.

FELDOLGOZANDÓ SZERZŐK ÉS MŰVEK

A középkori irodalomból: Teodosije: Život Svetog Save (16. fejezet magyar motívumokkal)
 Válogatás a népköltészetből: lírai versek, hősi énekek, népmesék
 Dositej Obradović: Život i priključenja – részlet
 Vuk Karadžić: Filip Višnjić
 Branko Radičević: Kad mlidijah umreti, Đački rastanak – részlet
 Đura Jakšić: Na Liparu
 Jovan J. Zmaj: Đulići i Đulići uveoci – válogatás
 Petar Petrović Njegoš: Gorski vijenac – részletek
 Petar Preradović: Rodu o jeziku
 Radoje Domanović: Mrtvo more
 Milovan Glišić: Šilo za ognjilo
 Jovan Sterija Popović: Pokondirena tikva – részlet
 Jovan Dučić: Podne, Morska vrba, Zalazak sunca
 Aleksa Šantić: Ostajte ovdje, Jedna suza, Proljeće
 Petar Kočić: Jablan
 Borisav Stanković: Uvela ruža
 Ivo Andrić: Na Drini ćuprija
 Meša Selimović: Skeledžija
 Milan Dedinac: Đurđevska pesma
 Branislav Petković Dis: Među svojima
 Peđa Milosavljević: Potera za pejzažom
 Miroslav Antić: Plavi čuperak
 Desanka Maksimović: Krvava bajka
 Ivan Gundulić: Osman (részlet az 1. énekből)

Ivan Mažuranić: Smrt Smail – age Čengića
 A. Puskin: A kapitány lánya
 A. P. Csehov: A csinovnyik halála
 J. Verne: A tizenöt éves kapitány
 Ivan Goran Kovačić: A tömegsír
 Ernst Hemingway: Az öreg halász és a tenger
 Szergej Jeszenyin: A kutya
 A. S. Exupery: A kisherceg
 Válogatás az újabb szerb költészetből és prózából
 Válogatás a magyarországi szerb költők és írók műveiből
 Jovan Jovanović Zmaj néhány Petőfi-fordítása

Részletes követelmények a 10. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
KOMMUNIKÁCIÓ		
Beszéd és beszédértés Kommunikációs ismeretek különböző élethelyzetekben.	Társalgási és tárgyalási képesség különféle aktuális témákban. Jártasság nehezebb kommunikációs szituációkban.	Az ismert kommunikációs szituációkban megfelelő kifejezésmód és hanghordozás.
Kommunikációs feladatok stilisztikai megoldása.	Megfelelő stílus használata ismert és ismeretlen témájú kommunikációs helyzetekben.	Vélemény kifejezése, képesség vitában való részvételre. Nyelvi konfliktushelyzetek megoldása.
Elemzések a jelentéstan és stilisztika köréből.	Véleménykifejtés, érvelés, cáfolat képessége mindennapi témákban. A beszédkultúra és párbeszéd normáinak betartása.	A gondolatok egyszerű, helyes és spontán közlése.
Műalkotás kritikai bemutatása.	Könyv, film stb. elemzése, állásfoglalás, érvelés.	Beszámoló könyvről, filmről vélemény kifejtésével.
Anyanyelven (szerb nyelvű) sajtótermékek olvasása.	Szerb nyelvű lapok és folyóiratok rendszeres olvasása. Az egyes írások kommentálása.	Eligazodás az újságokban, néhány folyóirat ismerete. Beszélgetési képesség az olvasott cikkekről.
	Minden beszédhelyzetben biztos hanglejtés és hangsúly.	A szerb nyelvtől idegen hanglejtés és hangsúly teljes levetkőzése.

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
<p>Írás és szövegszerkesztés Stilisztikai megoldások a kommunikáció különböző helyzeteiben.</p> <p>Irodalmi alkotások írásbeli elemzése.</p> <p>Közéleti műfajú szövegszerkesztési gyakorlatok: magán- és hivatalos levelek, kérdőív, formanyomtatvány, kérvény. Beszámoló filmről, színdarabról.</p> <p>Fordítás. Fordítási gyakorlatok szerbről magyarra és fordítva.</p>	<p>Világos, helyes és precíz szövegszerkesztés különböző műfajokban.</p> <p>A fogalmazás vázlata és szerkezeti felépítése. Önálló jegyzetek készítése, az alapgondolat és fontosabb elemek kiemelése, a mű kritikai bemutatása.</p> <p>A magán és hivatalos műfajú szövegírás szabályainak ismerete.</p> <p>Mindennapi témájú szövegek fordítása, tolmácsolása. A kétnyelvű és egynyelvű szótárak használata.</p>	<p>Lexikai, stilisztikai és szövegszerkesztési gyakorlatok.</p> <p>A címben meghatározott feladatnak megfelelő fogalmazás írása.</p> <p>A fontos és epizodikus részek, elemek megkülönböztetése.</p> <p>Különféle gyakori műfajú szövegek írása a témának és a címzettnek megfelelő stílusban.</p> <p>Egyszerű szövegek fordítása szótár használatával.</p>
NYELVI ISMERETEK		
<p>A nyelv és a beszéd. Irodalmi (művelt köznyelvi) nyelv és társalgási nyelv.</p> <p>Indoeurópai nyelvek.</p> <p>A mai szerb irodalmi nyelv.</p> <p>Dialektusok.</p> <p>A nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése.</p> <p>A szerb és a magyar nyelv. Alapvető eltérések, flektálás és agglutinálás.</p>	<p>A szerb irodalmi nyelv alapvető ismertetőjegyeiben való jártasság. Törekvés az irodalmi nyelv használatára a beszédben.</p> <p>Az általános nyelvi ismeretek bővítése és elmélyítése.</p> <p>A nyelv fejlődése, jellemző jegyei.</p> <p>A tájnyelvek tanulmányozása.</p> <p>A tanult nyelvtani ismeretek alkalmazása a beszédben és a szövegelemzésben.</p> <p>A nyelvek komparatív és kontrasztív tanulmányozásának képessége.</p>	<p>Az irodalmi és tájnyelv megkülönböztetése. A köznyelvi beszéd elsajátítása.</p> <p>Tájékozottság a szerb nyelv helyéről a világ nyelvei között.</p> <p>Tájékozottság a nyelv eredetéről és fejlődéséről.</p> <p>A tájnyelvi szavak és kifejezések gyűjtése.</p> <p>A nyelvtani ismeretek használata a beszédben.</p> <p>A szerb és a magyar nyelv alapvető ismérvei.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
<p>Helyesírás A szerb helyesírás alapelve. Változások a helyesírásban.</p> <p>Helyesírási szabálygyűjtemények, helyesírási szótárak, helyesírási kézikönyvek. Egynyelvű szótárak.</p>	<p>Folyamatos helyesírási gyakorlatok, a helyesírás tökéletesítése.</p> <p>A szerb fonetikus és a magyar szóelemző helyesírás tudatos megkülönböztetése.</p> <p>A különféle helyesírási segédesszközök használatában való jártasság.</p>	<p>Helyesírási gyakorlatok tollbamondással és másolással.</p> <p>A magyar helyesírás negatív transzferének kiküszöbölése.</p> <p>A helyesírási szótár ismerete és használata.</p>
IRODALOM		
<p>Az olvasott irodalmi művek tágabb kontextusának elemei: irodalmi korszakok, költők és írók életpályája műveik tükrében.</p> <p>Az irodalmi ismeretek új motívumokkal való gazdagítása. A régi, az újabb és legújabb szerb irodalom és más népek irodalmából való ismeretek fokozatos bővítése.</p> <p>Elbeszélések, regények, versek és drámai művek, illetve ezek részleteinek olvasása és feldolgozása.</p>	<p>A szerb irodalom fejlődésének áttekintése.</p> <p>Irodalmi művek bemutatása és elemzése (korszakonként és műfajonként 1-2 irodalmi alkotás).</p> <p>Az irodalmi mű témájának, társadalmi kontextusának, szerkezetének részletes ismertetése. A szereplők lélektani jellemzése.</p> <p>Lírai vers elemzése idézetek használatával.</p>	<p>Tájékozottság a szerb irodalom fejlődésében.</p> <p>Az irodalmi mű és szerzőjének bemutatása.</p> <p>Az irodalmi mű legfontosabb motívumairól való tájékozottság.</p>
<p>Tájékozódás a világirodalomban. A szerb irodalom helye a világirodalomban.</p> <p>A klasszikus és modern nyelvi kifejezés prózai művekben.</p> <p>Egy-egy alkotói portré korszakonként és műfajonként.</p>	<p>A szerb irodalom kiemelkedő műveinek interpretálása mellett alapvető tájékozottság a világirodalom reprezentatív műveiről.</p> <p>Az irodalmi kifejezés eszközeinek és a stílus változásának megfigyelése.</p> <p>A szerző és műve. Komplex bemutatás.</p>	<p>A szerb irodalom fejlődése a világirodalom keretein belül – tájékozódó jelleggel.</p> <p>Fogalomalkotás a nyelvi kifejezőeszközökről az irodalom fejlődése során.</p> <p>A legjelentősebb szerzők egy-egy művének objektív bemutatása.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények	Minimális teljesítmény
A művészeti és stílusirányzatok jegyei irodalmi szöveg alapján. Verstani ismeretek.	A stílusirányzatok közötti eligazodás. A szerb népköltészet és műköltészet speciális jegyei.	A műfajok és fő ismertető jegeik ismerete. A népi tízes és a szláv antitézis ismerete.
Tájékozódás az európai irodalomban. Más kontinensek irodalma. Szerb–magyar irodalmi kapcsolatok a középkortól napjainkig. A kortárs magyarországi szerb irodalom. Memoriter és kreatív gyakorlatok.	A világirodalom legjelentősebb műveinek szerb nyelvű olvasása és ismerete. Néhány jellemző idézet emlékezetből való elmondása. Az irodalmi kapcsolatok ismeretének bővítése. Magyarország és Pest szerepe és helye a szerb irodalom fejlődésében. Új kiadványok figyelemmel kísérése, a magyarországi szerb művek, illetve részletek olvasása. Vers, próza, idézetek kifejező előadása. Szereplés drámai művek előadásában.	A világirodalom legkiemelkedőbb alkotásainak szerb nyelvű olvasása a szerzők nevének és a művek szerb nyelvű fordításának ismerete. Tájékozottság az irodalmi kapcsolatok jelentőségéről. A magyarországi szerb irodalom legújabb alkotásainak olvasása a szerb hetilapban. Aforizmák, 5-6 vers, próza-részletek előadása.

FELDOLGOZANDÓ SZERZŐK ÉS MŰVEK

Válogatás a népköltészetből
Domentijan: Život Svetog Save (részlet)
Jefimija: Pohvala knezu Lazaru
Zaharija Orfelin: Plač Srbije
Dositej Obradović: Pismo Haralampiju
Lukijan Mušicki: Glas narodoljupca
Vuk Karadžić: Predgovor Rječniku, Pismo knezu Milošu
Jovan Sterija Popović: Laža i paralaža
Petar Petrović Njegoš: Gorski vijenac (részletek)
Branko Radičević: Devojka na studencu, Đački rastanak
Jovan Jovanović Zmaj: Bildung, Svetli grobovi, Pesma o pesmi
Đura Jakšić: Veče, Ponoć, Noć u Gornjaku
Laza Kostić: Santa Maria della salute
Laza Lazarević: Prvi put s ocem na jutrenje
Simo Matavulj: Povareta vagy Pilipenda
Vojislav Ilić: U poznu jesen, Zimska idila
Branislav Nušić: Narodni poslanik

Radoje Domanović: Danga
Aleksa Šantić: Versek – válogatás
Jovan Dučić: Versek – válogatás
Milan Rakić: Na Gazi – Mestanu, válogatás a szerelmi költészetből
Sima Pandurović: Potres, Svetkovina
Vladislav Petković Dis: Nirvana, Možda spava
Borisav Stanković: Nečista krv
Petar Kočić: Jazavac pred sudom
Veljko Petrović: Miška eregbiroš
Miloš Crnjanski: Seobe (részletek), Lament nad Beogradom
Ivo Andrić: Prokleta avlija, elbeszélés választás szerint
Desanka Maksimović: Versek – válogatás
Dobrica Ćosić: Koreni (részlet)
Vladan Desnica: Zimsko letovanje (részlet)
Meša Selimović: Derviš i smrt
Miodrag Bulatović: egy elbeszélés
Danilo Kiš: Enciklopedija mrtvih (részlet)
Branimir Šćepanović: Usta puna zemlje
Dragoslav Mihajlović: Kad su cvetale tikve
Predrag Stepanović: Prepolovljeni
Vasko Popa: Versek – válogatás
Branko Miljković: Prelid, Bol i sunce
A magyarországi szerb költők egy-két verse
Dávid András: Mostovi uzajamnosti
Biblia – részletek az Ószövetségből és Újszövetségből
Homérosz: Odüsszea
Sophokles: Antigone
Dante: Isteni színjáték (részlet a Pokolból)
Petrarca: Egy-két szonett
Marin Držić: Dundo Maroje (részlet)
Shakespeare: Rómeó és Júlia (részlet)
Ivan Gundulić: Osman (részlet a 8. énekből)
Moliere: A fősvény (részlet)
G. Byron: Don Juan (részlet)
A. Puskin: Anyegin (részlet)
Victor Hugo: Nyomorultak
F. Prešern: Szonettkoszorú (részletek)
Petar Preradović: Jezik roda moga
H. Balzac: Goriot apó
Gogol: A revizor
Tolsztoj: Anna Karenina, Kreutzer szonáta
Baudelaire: Albatrosz
Thomas Mann: Halál Velencében
Tin Ujević: Svakidašnja jadikovka
F. Kafka: A per (részlet)
Solohov: Emberi sors
G. G. Marquez: Száz év magány (részlet)
A. Rimbaud: Ophelia
M. Krleža: Gospoda Glembajevi

1.2. Szerb nyelv és irodalom (A hagyományos nyelvoktató és bővített nyelvoktató kisebbségi oktatási forma)

Részletes követelmények a 4. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények
SZÓBELI KIFEJEZÉS	
<p>A) Beszédértés és beszéd A leggyakoribb állandósult kifejezések. A napszaknak és alkalomnak megfelelő üdvözlési formák, az órávezetés kifejezései, bemutatkozás. A mindennapi élet szavai, rövid mondatok alkotása a képes nyelvkönyv alapján. Szavak szövegösszefüggésben.</p> <p>Olvasmányok, dialógusok eljátszása. Mesélés vázlat alapján és kötetlenebb beszélgetés ismert témákról. A tanulói szókinccs gazdagítása új szavakkal.</p> <p>Személyek (szülők, testvérek, tanár, osztálytársak) egyszerű külső jellemzése. Tárgyak leírása. Tájéleírás – a tanulók szűkebb környezete.</p> <p>Élmények elmondása, a lényeges és lényegtelen elemek megkülönböztetése. Szabad beszélgetés meghatározott témákról.</p>	<p>Szoktatás a szerb nyelv hangállományának használatára, ritmusára és hanglejtésére hallás és reprodukálás útján, auditív és vizuális eszközök segítségével. Dialógusok olyan beszédmotivációt teremtő helyzetben, amelyek a szerb nyelv leggyakoribb szerkezeti elemeit tartalmazzák.</p> <p>A helyes mondatlejtés és artikuláció fokozatos elsajátítása. Válaszadás a tanár és a tanulótársak kérdéseire képek alapján, majd vizuális segédeszközök nélkül.</p> <p>Az elsajátított ismeretek szavainak, kifejezéseinek gyűjtése és nyelvtani kategóriák szerinti csoportosítása (főnevek, igék, melléknevek). A szöveg tartalmának szabad bemutatása a szövegben megismert szavak használatával. Az elolvasott szövegek tartalmának elmondása lényeges elemek kiemelésével.</p> <p>Beszámoló egyszerű eseményekről, történesekről, cselekvésről. Az események időrendi elmondása. Bemutatkozás (rövid önéletrajz).</p> <p>Gyakorlatok a szerb nyelv hangjainak helyes kiejtésére (különös tekintettel a magyartól eltérő hangokra).</p> <p>A három és négy mássalhangzót tartalmazó szavak kiejtésének gyakorlása, pl. stric, ždral, Uskrs, krst, prst.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
<p>B) Olvasás A szerb nyelv hangjai. Nyomtatott nagy és kis cirill betűk. Szavak, rövid mondatok olvasása.</p> <p>A központozás érzékeltetése az olvasásban. Egymással összefüggő kifejezések, akadozás nélküli mérsékelt ütemű olvasás.</p> <p>Versek olvasása a bennük kifejezett gondolatok érzékelésével. Gondolategységek szerinti néma olvasás.</p> <p>A latin betűsor elsajátítása. A magyartól eltérő latin betűk. Latin betűs szövegek olvasása.</p>	<p>Gyakorlatok a helyes artikuláció elsajátítására.</p> <p>A folyékony és helyes tempójú olvasás fokozatos gyakorlása ismert szövegeken. A szöveg tartalmának megfelelő ritmus, intonáció váltakozásának érzékelése.</p> <p>Egyszerű szerkezetű, világosan tagolt szövegek gondolategységeinek felismerése. Olvasmányok tartalmának elmondása vázlat alapján.</p> <p>A szerb nyelv hangjainak helyes kiejtése az olvasás során, különös tekintettel a magyartól eltérő artikulációs bázisra. Megfelelő mondatintonáció. A helyes hangsúlyozás gyakorlása.</p>
ÍRÁSBELI KIFEJEZŐKÉSZSÉG	
<p>A) Írás A folyóírásos cirill nagy- és kisbetűk. Betűalakítás, betűk helyes kötése. A nagy- és kisbetűs AZBUKA.</p> <p>Latin betűs írás.</p>	<p>A betűalakítás és betűkötés gyakorlása betűcsoportok szerint. Helyes betűalakítás és betűkötés szövegírásban: írott szöveg másolása, nyomtatott szöveg másolása, írás tollbamondás után, írás emlékezetből.</p> <p>Az írott latin betűk megismerése a magyar ábécé és cirill betűk összehasonlítása alapján. Másolás cirill betűs szövegről, tollbamondás utáni írás, írás emlékezetből.</p>
<p>B) Írásbeli gyakorlatok Mondatok írása és tagolása. Elbeszélő fogalmazás. Hármas tagolás.</p> <p>Levelezés. Levél, üdvözet, cím.</p> <p>Leírás. Egyszerű jellemzés.</p>	<p>Gondolatok elrendezése az elbeszélő fogalmazásban. Az események időrendi elbeszélése. Írásbeli gyakorlatok szinonimákkal; stílusformálási gyakorlatok.</p> <p>Rövid levél, üdvözet írása, megfelelő címzés.</p> <p>Gyakori tárgyak, növények, állatok leírása. Ismert személyek leírása.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
NYELVTANI ISMERETEK ALKALMAZÁSA	
<p>A) Nyelvtan Mondat, szó, hang, betű. A mondatok jelentésük szerint (kijelentő, kérdő és felkiáltó).</p> <p>Tőmondat és bővített mondat. Az alany és állítmány.</p> <p>Szótani ismeretek. Főnév.</p> <p>Igék személyes névmásokkal.</p> <p>Melléknevek.</p> <p>Számnevek.</p> <p>A leggyakoribb előljárószók.</p>	<p>A következő nyelvi jelenségek felismerése: mondat, szó, a szavak szótagjai, hang, betű, magánhangzó és mássalhangzó, a szótagképző r hang.</p> <p>Tőmondatok bővítése kérdések alapján. A helyes szórend.</p> <p>Konkrét főnevek (tulajdonnév és köznév). A főnevek egyes és többes száma, a három nyelvtani nem (a természetes nem példáinak alapján, pl. ismert személyek, háziállatok mutató névmásokkal).</p> <p>A három alapvető igeidő, igék személyes névmásokkal.</p> <p>A tulajdonságot jelentő melléknevek és egyszerű birtokos melléknevek felismerése. A melléknevek fokozása összehasonlításban.</p> <p>A tőszámnevek helyes kiejtése és írása. Sorszámnevek helyes használata.</p> <p>A gyakori előljárószók (u, na, iz, od, do, s, sa, zbog) helyes használata a beszédben.</p>
<p>B) Helyesírás A nagybetű.</p> <p>A szavak szótagolása.</p> <p>A segédigék rövid alakjának különírása.</p> <p>A magyartól eltérő hangok jelölése č, ć, dž, đ, lj, a szó eleji és szóvégi h.</p> <p>Központozás.</p>	<p>Ismert személyek, állatok neve, földrajzi nevek, címek és ünnepek helyes leírása. A szavak helyes szótagolása és sorvégi elválasztása.</p> <p>A segédigék különírásának gyakorlása. A hangsúlytalan li szócska helyes írása kérdő mondatokban.</p> <p>A hangok helyes használata.</p> <p>Vessző a felsorolásban. A felkiáltójel és kérdőjel használata. Vessző a megszólító eset előtt.</p>

*MINIMÁLIS TELJESÍTMÉNY***Beszédkésztség**

- Kérdések megértése, válaszok a kérdésekre. Kérdésfeltevés.
- Mondatok és rövid szövegek megértése, egyszerű válaszok a szövegekre vonatkozó kérdésekre.
- Mesélés képek, képsorok alapján, illetve egy, egységes történetet ábrázoló kép alapján.
- Rövid mondatok alkotása a beszélgetési témakörök, élmények és megfigyelések alapján.
- Az olvasott szövegek szavainak használata. Az ismétlések, a szerb nyelv szellemétől idegen nyelvi formák és a magyar szavak kerülése.
- Az olvasott mese tartalmának önálló elmondása. Egyszerű párbeszédtek ismert témákról.
- Események időrendi elmondása az igeidők használatával.
- Egyszerű leíró fogalmazások a főnevek és melléknevek egyeztetésével.
- Beszámoló elvégzett feladatról, ismert eseményekről, az élmény egyszerű elmondása.
- Tudatosítás különböző a korosztályhoz közelálló hírekről, a természet és képek megfigyelés utáni leírása, rövid mesék, tréfás történetek elmondása, találós kérdések.

Olvasás

- Az AZBUKA minden betűjének biztos ismerete.
- A másik – latin betűs – írásmód felismerése a cirill betűk és a magyar ábécé betűinek keverése nélkül.
- Cirill nyomtatott betűs egyszerű szövegek mérsékelt tempójú olvasása akadozás, szótag- és szóismétlés nélkül.
- Néma olvasás és az olvasott egyszerű szöveg értése (25 sor).
- Latin betűs szövegek olvasása betűtévesztés és akadozás nélkül.
- A helyes mondatintonáció fokozatos elsajátítása az írásjelek (pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel) segítségével.
- A szerb nyelv hangsúlyainak fokozatos megismerése.
- A szövegre vonatkozó kérdésekre rövid válaszadás képessége.
- Mondatalkotás az elolvasott szövegek szavainak használatával.
- Az olvasmány tartalmának rövid elmondása.
- A próza és vers megkülönböztetése.
- A népmesék mesés elemeinek felismerése.
- Elemi tájékozottság nagy történelmi eseményekről, szerb ünnepekről és szokásokról.
- Kb. 150 sor közmondás, találós kérdés és rövid vers memorizálása.
- Osztályonként 2-3 Szent Száva ünnepi alkalmi szavalat.

Írásbeli készség**Írás**

- A cirill nagy- és kisbetűk biztos ismerete.
- Helyes vonalvezetés, betűkötés és betűformálás.
- Rövid mondatok mérsékelt tempójú másolása írott és nyomtatott szövegről.
- Tollbamondás utáni lassú tempójú írás.
- Latin betűs írás. Helyes vonalvezetés és betűkötés. Mérsékelt tempójú írás cirill betűk és magyar ábécé betűinek keverése nélkül.
- Tiszta, olvasható külalak.

Írásbeli fogalmazás

- Események bemutatása időrendi sorrendben.
- Mondatok helyes, tartalom szerinti kötése.
- Üdvözlések, egyszerű rövid levél írása, a címzés ismerete.
- Leíró fogalmazások írása melléknevek, ellentétes jelentésű melléknevek, szinonimák és hasonlatok használatával.

Nyelvtan

Eligazodás a következő nyelvi jelenségekben, és azok alkalmazása meghatározás nélkül:

- a mondat és a szó,
- a szavak szótagjai,
- a hang és a betű,
- magánhangzók és mássalhangzók,
- a szótagképző **r**.

A következő nyelvi kategóriák önálló felismerése és alkalmazása:

- a ragozatlan konkrét főnév (tulajdonnév, köznév, egyes és többes szám, a három nyelvtani nem),
- igék és a három alapvető igeidő személyes névmások használatával, tőszámnevek és sor-számnevek és vonzataik használata,
- melléknevek (középfok az összehasonlításban, felsőfok),
- tájékozottság a birtokos melléknevekről (mamin, Zorin, Jovanov),
- egyszerű mondatok a beszélő szándéka szerint.

Helyesírás

- Hibátlan szövegmásolás.
- A mondatvégi pont.
- A mondatatár jelölése, vessző a felsorolásban.
- Helyes sorvégi szóelválasztás.
- A nagybetű helyes írása.
- A **lj**, **č**, **ć**, **đ** és **dž** betűk helyes leírása.
- A segédigék különírása.
- A szóeleji és szóvégi **h** kiírása.
- A múlt idejű igealakok **j** nélküli írása.
- Az írásjelek ismerete.

A beszéd, az olvasás és írás témái

A családi élet szituációi.

A család: szülők, gyermekek, nagyszülők, testvérek, keresztszülők.

Rokonság: az alapvető rokonsági fokok elnevezése.

Barátok és szomszédok.

A családi otthon. Szülőház. Lakás. Lakáshelyiségek és bútorok.

Lakóhely. Falu és város.

Szülőföld. Haza, állam.

Az iskolai élet szituációi.

Élet az iskolában. Órarend. Tantermek és iskolai foglalkozások.

Iskolai élmények.

Mindennapi szituációk.

Vásárlás, utca, játszótér, posta stb.

Pihenés, sport, séta, játékok.

Közlekedés.

Az utcai közlekedés. Közlekedési eszközök a városban: villamos, autóbusz, metró, trolibusz.

A gyalogos forgalom.

Vonat és vasútállomás.

Természeti jelenségek.

Évszakok. Az évszakokhoz kötődő munkák. Időjárás.

Kirándulások. Nyári és téli örömök.

Hónapok, a hét napjai, a leggyakoribb természeti jelenségek.

Házi és erdei állatok.

Egészségügyi ismeretek.

Az emberi test és az öltözködés. Egészség és betegség. Orvos, orvosi rendelő, kórház. Higiéniai ismeretek.

Nyelv

Anyanyelv. Szerb nyelv. Ki volt Vuk Karadžić?

Államnyelv (hivatalos nyelv). A környezet nyelve. Kétnyelvűség.

Ünnepek.

Szenteste és karácsony. Virágvasárnap, húsvét. A házi védőszent és a lakóhely templomi védőszentjének ünnepe. Újév. Szent Iván ünnepe. Szent Vid ünnepe. Pünkösd. Szent Száva, a szerb iskolák alapítója.

Rítusok és szokások.

A karácsonyi szalma, kalács.

Vízkereszt és családi védőszent, ünnepi vízszentelés. Az ünnepi kalács felszélése.

Húsvéti tojásfestés.

Halál- és halottkultuszok. "Ružicalo" (sírszentelés), gyászszertartások (koljivo-főttbúza, halotti emlékkönyv).

Családi események.

Születés, előnévadás, keresztelő. Eljegyzés és esküvő.

Halál, halotti búcsúztatás (opelo), temetés.

A szerbek történelméből.

Szerbia a rigómezei csata előtt. Szent Száva, az első szerb népművelő. Koszovó és a koszovói hősök. A nagy szerb vándorlás.

Régi szerb nevek. Szerb települések, iskolák, templomok.

A szerb nemzeti kisebbség. Országos Szerb Önkormányzat.

Művészet.

Szerbiai kolostorok képek alapján.

A magyarországi szerbek művészetéből. Szerb templomok.

Szentendre nevezetességei. Szerb festők.

Paja Jovanović: A nagy szerb vándorlás c. festménye (1895).

A szerbek zenéjéből. Szerb színház.

SZERZŐK ÉS MŰVEK

Költészet

Alkalmi versek Szent Száva ünnepére
Milovan Danojlić: Mamina dužnost
Desanka Maksimović: Sestre bez brata
Jovan J. Zmaj: Stara baka, Ded i unuk
Dragan Lukić: Šta je otac, Koje su dužnosti jedne bake
Dušan Radović: Vukova azbuka
Miroslav Antić: Šta je najveće
Dragan Lukić: Slovarica
Jovan J. Zmaj: Patak i žabe
Stevan Raičković: Nedelja u školi
Vojislav Stanojčić: Domaći zadatak
Desanka Maksimović: Lutke računaju
Ranko Simović: Tačka
Toma Slavković: Naš učitelj
Dušan Kostić: Septembar
Desanka Maksimović: Čestitka za Novu godinu
Vojislav Ilić: Prvi sneg
Dragan Lukić: Šaljivi dan
Branko Miljković: Pisma o cvetu
Dragan Kulidžan: Aprilske šale
Gvido Tartalja: Jež i jabuka, Som, Jelen
Jelenče (népdal)
Dušan Radović: Zubobolja (dramatizált játék)
Branko Ćopić: Bolesnik na tri sprata
Jovan J. Zmaj: Pera kao doktor
Dete i leptir (dramatizált játék)
Majka Jovu u ruži rodila (népdal)
Višnjica rod rodila (narodna pesma)
Branko Radičević: Cic
U Budimu gradu (népdal)
Pala rosa oko Segedina (népdal)
Marko Kraljević i orao (népdalrészlet)
Kiolvasók, kiszámolók, találós kérdések, közmondások.

Próza

Jovan J. Zmaj: Krivac Kifla
A galamb és a méhecske (népmese)
Az öregapó és a répa (népmese)
A ló és a szamár (népmese)
Dobrica Erić: Dečak s plavom kotaricom
Dušan Radović: Priča o nezahvalnom mišu
Ljubivoje Ršumović: Tandara mandara
Vuk Karadžić: Filip Višnjic
Zoran Popović: Muzika
Desanka Maksimović: Bajka o labudu
Aždaja i carev sin (népmese)
Čardak ni na nebu ni na zemlji (népmese)

Branko V. Radičević: Bajka o oblaku i vetru
 Voja Carić: Junak Hajduk Veljko
 Sveti Sava i đavo (népmese)
 Ivo Andrić: Lili lalauna

Részletes követelmények a 6. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények
SZÓBELI KIFEJEZÉS	
<p>A) Beszéd Beszélgetés nyári élményekről, utazásról, kirándulásról. Elbeszélés a szerkezeti egységek tiszteletben tartásával (bevezetés, cselekmény, befejezés).</p> <p>Beszámoló. Valós vagy képzeletbeli hír (iskola, falu) ki, mi, mikor, hogyan és miért kérdések alapján.</p> <p>Párbeszéd a mindennapi élet témáiról.</p> <p>Tájleírás és portré.</p>	<p>Események időrendi elbeszélése közösen elkészített vázlat alapján és önállóan. Egyszerű munkafolyamat leírása (cipőtisztítás, teafőzés); tér (az én szobám, tanterem), természeti jelenségek (tavaszi gyümölcsfa, az őszi park, behavazott falu); állatok mozgása (madár, kutya).</p> <p>A helyes hangsúly gyakorlása. Szókincsgyarapítás a kötelező és ajánlott irodalom szintagmáinak megfigyelésével és megjegyzésével.</p> <p>Rövid beszélgetések a tanulók között, a tanulók és a tanár között.</p> <p>A közvetlen környezethez tartozó személy (családtag, barát, osztálytárs) bemutatása.</p>
<p>B) Olvasás Prózai irodalmi alkotások olvasása.</p> <p>Lírai versek a gyermekéletről.</p> <p>Dramatikus elbeszélő szövegek.</p> <p>Vidám hangulatú irodalmi szövegek.</p> <p>Népdalok, népmesék (tündérmesék, állatmesék, realiztikus mesék).</p>	<p>A kifejező olvasást célzó szöveg tanulmányozás (ritmus, tempó, szünettartás, hangerősség és hangszín, mondatlejtés).</p> <p>A figyelő olvasás és versmondás gyakorlása.</p> <p>Szerepek szerinti olvasás.</p> <p>Néma olvasás gyakorlása pontos, előre kitűzött feladatok alapján (szereplők jellemzése, dialógusok, írásjelek, szavak).</p> <p>A szereplők és cselekedeteik megfigyelése. A cselekmény idejének és helyének megfigyelése.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
ÍRÁSBELI KÉSZSÉG	
<p>A) Írás Betűformálás, betűkötés.</p> <p>Tollbamondás és emlékezet utáni írás.</p>	<p>Cirill betűs szöveg másolása latin betűsre és fordítva.</p> <p>Tollbamondás utáni írás mindkét betűtípussal.</p> <p>Az íráshasználat során a tanult nyelvtani és helyesírási ismeretek helyes alkalmazása.</p>
<p>B) Írásbeli gyakorlatok Tájak, tárgyak, személyek leírása.</p> <p>Beszámoló iskolai eseményről (papírgyűjtés, osztályterem szépítése).</p> <p>Levél mint a hírközlés eszköze.</p>	<p>A feldolgozott szöveghez kapcsolódó kérdések és válaszok, a köznapi élet eseményeinek leírása.</p> <p>A külső és belső tér leírása (téli falu, az én osztályom), természeti jelenségek (tavaszi kert, erdő) megadott vázlat alapján.</p> <p>Gyakorlatok az írásbeli fogalmazások módszereinek elsajátítására (központi téma, téma egységeinek elrendezése, a szerkezeti felépítés alapelemei).</p> <p>Magánlevél írása. A levélírás szabályai.</p>
NYELVTANI ISMERETEK ALKALMAZÁSA	
<p>Nyelvtan A mondat és a szó. A mondatok fajtái. Alany és állítmány.</p> <p>Igék használata.</p> <p>Melléknevek jelentése.</p>	<p>A helyes szórend. Az egyszerű mondat felismerése és alkalmazása.</p> <p>Az igeszemlélet helyes használatának gyakorlása. A három alapvető igeidő (prezent, perfektum, futurum) és a felszólító mód.</p> <p>A tulajdonságot kifejező és birtokos melléknevek felismerése. A tanulók életével, iskolával kapcsolatos főnevek és melléknevek gyűjtése, majd mondatalkotás a gyűjtött szavakkal.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
Számnevek használata. Szófajok felismerése. Elöljárósók.	A tőszámnevek és sorszámnevek helyes használata. Egyszerű mondatok alkotása rokonértelmű igékkel és melléknevekkel. A leggyakoribb elöljárósók helyes alkalmazása.
Helyesírás A nagybetű használata. A birtokos melléknév helyesírása. A segédige és más szavak helyesírása. Központozás.	A hegyek, vizek nagy kezdőbetűje (példák a lakóhelyről és környékéről, a magyar földrajzi nevek átírása). A -ski, -čki, -ov, -ev, -in végződésű melléknevek írásának helyes használata. A gyakori hibaforrást jelentő igealakok helyesírása (folyamatos melléknévi igenév, jövő idő). Vessző a mondatban, a felkiáltás utáni vessző.

MINIMÁLIS TELJESÍTMÉNY

Beszédképesség

Helyes kiejtés és artikuláció.

Spontán beszélgetések a feldolgozott témák és nyelvtani ismeretek alapján.

Beszámoló személyes élményekről és eseményekről a közvetlen környezetből. Válaszok kérdésekre és kérdések a megadott mondatokkal kapcsolatban.

Rövid ismertetés, beszámoló.

Alkalmi szövegek dramatizálása, mindennapi szituációk eljátszása.

Az elolvasott mese tartalmának önálló elmondása.

Olvasás

A szövegek önálló olvasásának készsége.

Nyugodt tempójú, hangos olvasás helyes kiejtéssel és megfelelő hanglejtéssel.

A magánhangzók és mássalhangzók helyes artikulációja.

A néma olvasás képességének fejlesztése.

A szövegértés bizonyítása a fő elemek és alakok felismerésével.

Különböző szövegegységek tartalmának elmondása.

Néhány közmondás, vers, prózarészlet memorizálása.

Írásképesség

Írás

Rövid szöveg hibátlan másolása (mindkét írásmód).

Tollbamondás (mindkét írásmódon) súlyos helyesírási hibák nélkül.

A helyesírási ismeretek alkalmazása.

Írásbeli feladatok

Fogalmazás megadott és szabad téma alapján.

Rövid levél írása.

Külső és belső tér leírása, természeti megfigyelések leírása.

A fogalmazás szabályainak alkalmazása.

A hármas tagolás ismerete.

Nyelvtan

Eligazodás a következő nyelvi kategóriákban:

- mondat és szó,
- egyszerű mondat,
- alany és állítmány,
- összetett mondat.

A következő nyelvi jelenségek önálló felismerése:

- szófajok a szövegben,
- névszók (nemük és számuk),
- igék (a három alapvető igeidő és a felszólító mód),
- tőszámnevek és sorszámnevek.

Helyesírás

- A nagybetű.
- A tulajdonnevek írása.
- Szavak elválasztása.
- A **-ski, -čki, -ov, -ev, -in** végű birtokos melléknevek helyesírása.
- A folyamatos melléknévi igenév és jövő idő alakjának helyesírása.
- Írásjelek használata.

A beszéd, az olvasás és írás témakörei

Szituációk a családi életből.

A család. Élet a családban, családtagok.

Rokonság. Ősök: dédszülők. Anyós, após.

A családi otthon. Családi kör. Szülőhely.

Keresztelő. Születésnap, vendégvárás.

Település. Város és falu. Főváros.

Városrészek (utcák, körutak, terek, központ, kerületek)

Szülőföld. Állam és állampolgárság.

Szituációk az iskolai életből.

Iskolai napirend, tantárgyak, órarend, szünet stb.

Mindennapi iskolai élmények.

Szituációk nyilvános helyeken.

Vásárlás, áruház, mozi, színház, posta.

Mindennapi élet: tipikus köznapi szituációk: önkiszolgáló bolt, rajzfilm a televízióban stb.

Sport és szórakozás.

Közlekedés. Vasútállomás, autóbusszmegálló, városi közlekedés, hosszabb utazás.

A természetből vett szituációk.

Mezőgazdasági munkák (aratás, kukoricatörés stb).

A gyümölcsöskertben (gyümölcsfa tavasszal, almaszedés stb).

Nyaralás és téli üdülés.

Természet- és környezetvédelem.

Egészségügyi ismeretek.
Az emberi test szervei és azok funkciói.
Egészségvédelem, higiénia.
Orvosi rendelő, gyógyszertár.
Nyelv. Anyanyelv.
Irodalmi nyelv és dialektusok.
Ünnepek. Naptári (vallási, egyházi) és családi ünnepek.
Sztartások és szokások. Karácsonyi kalács, karácsonyi ételek.
Koszorúfonás, búzafőzés.
A szerbek történelméből.
Az anyanemzet országa. Óhaza. Vándorlások és migrációk.
Szerbek Magyarországon. Szerb települések.
Szomszéd országok és népek.
Szerbek a világban és a szomszédos államokban.
Művészet
Népművészet: textil (szőttek, népviseletek),
fa (használati eszközök, szerszámok),
kerámia (fazekasság, agyagművészet),
szalma (fonás).
A szerb festészetből, szobrászatból.
A magyarországi szerb templomok.
Szerb zene. A szerbek magyarországi zenéje. Népzene.

SZERZŐK ÉS MŰVEK

Vuk St. Karadžić: Krsno ime
Voja Carić: Mornar
Jovan J. Zmaj: Stara baka
Vreća i zakrpa (népmese)
Branislav Nušić: Autobiografija – részletek
Branko Ćopić: Mačak otišo u hajduke
Kosta Trifković: Izbiračica – részlet a komédiából
Stevan Raičković: Bajka o belom konju
Branislav Crnčević: Bosonogi i nebo
Desanka Maksimović: Srebrne plesačice
Vojislav Ilić: Zimsko jutro
Ljubivoje Ršumović: Dete
Dobrica Erić: Mak u žitu
Dragan Lukić: Šta je otac
Dušan Radović: Šta je učiteljica sanjala
Aleksa Popović: Dva pisma (dramatizált játék)
Pastir iz Tršića (Vuk Karadžić gyermekkorából)
Svetozar Ćorović: Sveti Sava blagosilja Sprčad
Sveti Sava i đaci (népmese)
Zlatoruni ovan (népmese)
Devojka cara nadmudrila (népmese)
Vuk i jagnjad (állatmese)
Ero i Turčin (népmese)
Oranje Kraljevića Marka (hősi ének)
U Milice duge trepavice (népdal)
Kiolvasók, kiszámolók, találós kérdések, közmondások

Részletes követelmények a 8. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények
BESZÉDKÉSZSÉG	
<p>A) Beszédértés és beszéd A helyes beszéd és kiejtés.</p> <p>Beszámoló olvasmányokról, rendezvényekről, kirándulásról.</p> <p>Események és élmények elmondása.</p> <p>Párbeszéd meghatározott témáról.</p> <p>A tanultak bővítése. Leírás.</p> <p>Beszédgyakorlatok összetettebb témákról.</p>	<p>Fokozott követelményű, párbeszédes formájú beszéd-készség (dialógus, változó válaszokkal, kiegészítő kérdésekkel, meghatározott szavakkal és szintagmákkal) a feldolgozott tematika és nyelvi anyag alapján.</p> <p>Önálló beszámoló képesség fejlesztése feldolgozott témákról vizuális segédanyag (kép, képsor) alapján és anélkül.</p> <p>Elbeszélés valós és képzelt eseményekről leírással és dialógusokkal (témairányultság, dinamika).</p> <p>Olyan szövegek elemzése, amelyekben a dialógus könnyebb megértése érdekében a szereplők párbeszéde dominál. Az egyenes beszéd átalakítása függő beszéddé.</p> <p>Összetettebb munkafolyamat leírása (munka a biológia szaktanteremben), exteriőr (épület, lakás, ház), interiőr (színpad, képtár).</p> <p>Elolvasott könyv, film, tévéműsor megbeszélése a tanár vezetésével. Szóbeli tárgyalás, illetve vita az iskolai és társadalmi élet problémáiról.</p>
<p>B) Olvasás Köznapi és művészi szöveg olvasása.</p> <p>Különböző műfajú szövegek olvasása.</p>	<p>A tanulók irányítása a kifejező olvasás elsajátítására, ismert és ismeretlen, művészi és köznapi szövegek tanulmányozása után (a szövegnek megfelelő ritmus, tempó, hanghordozás, hangszín).</p> <p>A szöveg nehézségétől függő gyors néma olvasás képességének fejlesztése. Olvasás és bemutatkozás szerepek szerint.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
<p>Irodalom Előkészítő feladatok az irodalmi művek megismerésére.</p> <p>A lírai vers hangulata, alapvető költői képek.</p> <p>Prózai irodalmi alkotások olvasása. A magyarországi szerb írók és költők alkotásai.</p>	<p>A tanulók irányítása a szövegbeli megfigyelésekre, benyomások és következtetések adatokkal való bizonyítása.</p> <p>A költői nyelv alapvető jegyeinek megismertetése szövegek feldolgozása során (érzelem, hangulat, zeneiség). A költői kifejezés eszközei (jelzők, hasonlatok), a cselekmény elemei (bevezetés, bonyodalom, tetőpont, megoldás).</p> <p>A téma, tartalom és a szereplők megfigyelése. Az olvasott irodalmi szöveg, illetve szövegrészlet tartalmának elmondása.</p>
ÍRÁSBELI KÉSZSÉG	
<p>Írás és írásbeli gyakorlatok A szép kézírás továbbfejlesztése.</p> <p>Történetek, élmények leírása, szerkezeti szabályok betartásával.</p> <p>Elolvasott irodalmi mű írásbeli bemutatása.</p> <p>Mondattani, stilisztikai gyakorlatok.</p> <p>Közéleti műfajok írása: levél, kérvény.</p>	<p>Az olvasható és gyors tempójú írás készségének elsajátítását célzó gyakorlatok.</p> <p>Szövegszerkesztés a tanulókhöz közelálló témákról: iskolai élet, események.</p> <p>Az irodalmi művek szereplőinek jellemzése a cselekmény és vázlat alapján. A szöveg szűkítése és bővítése.</p> <p>A szép kifejezések gyakorlása, fejlesztése. Mondattani – stilisztikai gyakorlatok a szavak mondatbeli különböző sorrendjének megfigyelésével, a szórendi különbségek érzékelése.</p> <p>A közéleti műfajok alapvető szabályainak ismerete. Egy rövid riport írása a magyarországi szerb hetilapba.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
NYELVTANI ISMERETEK	
<p>Nyelvtan Szófaji ismeretek. Ragozható és ragozhatatlan szavak.</p> <p>Szóképzés.</p> <p>Az igék jelentés szerinti megkülönböztetése.</p> <p>Jelentéstani ismeretek.</p>	<p>A főnevek neme, száma, ragozása. A főnevek és melléknevek egyeztetése. A sorszámnevek ragozásának gyakorlása. A szerb névszóragozás hét esetének használata.</p> <p>A hovatartozást jelentő szavak képzése (lakóhelyek, tájak, országok lakosainak elnevezése). Pl. Sentandreja – Sentandrejac, Sentandrejka, Batanja – Batanjac, Batanjkinja, Mađarska – Mađar, Mađarica. Az -ad és -je végű gyűjtőnevek képzése (momče – momčad, unuče – unučad, cvet – cveće, list – lišće, pero – perje).</p> <p>A helyes igeszemlélet használatának gyakorlása. Az igeidők megfelelő használata beszédben és írásban.</p> <p>Szólások, szinonimák és homonimák használata írásban és beszédben.</p>
<p>Helyesírás Nagybetű helyes írása.</p> <p>A hangsúlytalan szavak helyesírása.</p>	<p>Az országok, városok, falvak és lakóik elnevezésének nagybetűs írásának helyes használata.</p> <p>A ne és ni hangsúlytalan tagadószó egybeírása a segédigével. A névmások hangsúlytalan alakjának különírásának alkalmazása.</p>

MINIMÁLIS TELJESÍTMÉNY

Beszédképesség

Különböző kommunikációs helyzetekben való részvétel képessége a kibővített szókincs és új nyelvi ismeretek segítségével.

A beszélgetés témaköreihez tartozó új szöveg hallás utáni értése.

Szöveg tartalmának elmondása a szereplők jellemének kiemelésével.

Rádió- és televízió-műsor, illetve a műsor részletének ismertetése vázlat alapján.

Az irodalmi művek olvasása során tanult szavak és kifejezések használata.

Rokonértelmű és ellentétes értelmű szavak használata.

Párbeszéd rögtönzése különböző helyzetekben.

Helyes mondatintonáció és megfelelő hangsúly.

Az egyéni előadásmód fejlesztése az olvasás során és a memoriterek előadásában.

Írásbeli készség**Írás**

Az olvasható és tiszta írás tökéletesítése.

Tollbamondások a nyelvtani – helyesírási ismeretek rögzítésére.

Exteriőr és enteriőr leírása vázlat alapján.

A szereplők jellemzésének képessége cselekmény alapján.

Kérvény, rövid beszámoló írása iskolai rendezvényről.

Különböző műfajú fogalmazások íráskészségének fejlesztése.

Írásbeli fogalmazás

A fogalmazás technikája (témaválasztás, kompozíció).

A közvetlen környezetből ismert személy portréja.

Beszámoló írása.

Az ismert nyelvi-lexikai témákon alapuló fogalmazási jártasság.

Fogalmazás írása a tanár választása szerint feldolgozott irodalmi műről.

Irodalom

A szerb irodalom.

A tanulók bevezetése az irodalmi művek olvasásába és elemzésébe.

A lényeges elemek és azok szerkezetbeli funkcióinak megfigyelése.

A közösen elolvasott és elemzett irodalmi művek cselekményének elmondása a költők, írók szavainak használatával.

Az érzelem, hangulat és élmény megfigyelése lírai versekben.

A prózai és verses műfajok.

4-6 vers és különböző tartalmú prózarészletek könyv nélküli elmondása.

Nyelvtan

A következő nyelvi elemek felismerése és elsajátítása:

Melléknevek ragozása és fokozása.

A főnevek és fajaik.

Névmások és a névmások ragozása.

Töszámnevek és sorszámnevek.

A ragozások során jelentkező hangváltozások megfigyelése.

Az esetvégzódések felismerése.

A három alapvető igeidő használata szóban és írásban.

Helyesírás

A nagybetűk helyesírása.

Önözés, magázás: Vi, Vas.

A sorszámnevek utáni interpunkció. Dátum.

Hangsúlytalan (enklitikus szócskák) helyesírása segédigék mellett, és tagadó igealakok helyesírása.

Központozás és írásjelek.

A beszélgetés, olvasás és írás témakörei

Családi élet. Családi kör. Családi kapcsolatok.

Házimunkák. A lakás műszaki berendezése, háztartási gépek.

Víz, világítás, fűtés. Energiatakarékosság.

Lakóhely. A falu múltja, az infrastruktúra fejlődése.

Szerb rendezvények a faluban.

Ifjúsági klub.

Iskolai élet. Délutáni foglalkozások, ünnepélyek.
Iskolai szórakozás. Együttműködés más szerb nyelvoktató iskolákkal. Testvériskolák.
Közoktatási intézmények. Szerb Általános Iskola és Gimnázium Budapesten.
Kulturális és népművészeti együttesek.
Szituációk nyilvános helyeken. Nyilvános helyek, könyvtár, múzeum, képtár.
Mindennapi élet: tipikus helyzetek pl. az önkiszolgáló bolt pénztáránál, postán, piacon, vásáron stb.
Közlekedés. Vízi és légi közlekedés (menetrend, átszállás, repülőtér).
Első repülőút, hajózás, evezés stb.
A természetből. Természeti szépségek, idegenforgalom, utazási irodák. Környezet- és természetvédelem.
Egészségügyi ismeretek. Higiénia. Fertőző betegségek.
Kábítószer, alkohol, dohányzás.
Nyelv. Az irodalmi nyelv és a tájnyelv.
Írásmód. Az AZBUKA és az ábécé használata.
Vuk Karadžić nyelvi reformja.
A szerbek történelméből.
A nemzeti kisebbség és az anyanemzet kapcsolata.
Az anyanemzet országa.
Országos szerb nemzetiségi szervezetek.
A magyarországi szerb médiumok. Szerb újság, tévéadás.
A pécsi rádió szerb nyelvű adása.
Művészet, zene
A magyarországi és szerbiai szerb művészet.
Szobrászat, festészet, építészet (18. sz.).
A szerb barokk festői: Vasilije Ostojić ikonosztázai Budán, Szentendrén és a grábóci kolostortemplomban.
A pesti, szentendrei (Blagoveštenska, Saborna), mohácsi, szegedi, székesfehérvári szerb templomok barokk építészeti emlékek.
A szerb középkori zenei hagyomány. Rapszodoszok: hősi énekeket előadó vándorénekesek, trubadurok, guzlicások.

SZERZŐK ÉS MŰVEK

Sava Nemanjić: Žitije Svetog Simeona
Dositej Obradović: Život i priključenija (részlet)
Vuk St. Karadžić: Narodni pevači, Srpski rječnik (részlet)
Branko Radičević: Đački rastanak (részlet)
Jovan J. Zmaj: Ciganin hvali svoga konja
Milovan Glišić: Prva brazda
Stevan Sremac: Vukadin (részlet), Čiča Jordan
Jakov Ignjatović: Vasa Rašpekt (részlet)
Đura Jakšić: Veče
Petar Kočić: Jablan
Branislav Nušić: Pokojnik (részlet)
Vojislav Ilić: U poznu jesen
Stevan Raičković: Nebo
Vasko Popa: Putovanje Svetog Save
Miroslav Antić: Plavi čuperak
Dobrica Erić: Vašar u Topoli (verses szerepjáték)
Ivo Andrić: Knjiga. Első lépések a könyv és az irodalom világába

Desanka Maksimović: Krvava bajka
 Smrt majke Jugovića (népbajka)
 Stari Vujadin (hősi ének)
 Marko piše uz Ramazan vino (hősi ének)
 Ovčar i devojka (népdal)
 Válogatás a kortárs költészetből
 Tudományos-ismeretterjesztő szövegek

Részletes követelmények a 10. évfolyam végén

Tananyag	Fejlesztési követelmények
BESZÉDKÉSZSÉG	
<p>Rövid, hangsúlyjelölésű szövegek elmondása.</p> <p>Kommunikációs ismeretek.</p> <p>Beszámoló családi eseményről, filmről, televízió-műsorról.</p> <p>Irodalmi szövegek tartalmának elmondása.</p> <p>Szerb nyelvű sajtótermék olvasása.</p>	<p>A rövid és hosszú hangsúlyú magánhangzók kiejtésének gyakorlása az azonos alakú szavak eltérő jelentésének tudatosítása.</p> <p>Eligazodás különféle kommunikációs helyzetekben. Társalgási képesség fejlesztése különféle aktuális témákban.</p> <p>Tömör, világos, tartalmas beszámoló megadott témáról, meghatározott idő alatt.</p> <p>Irodalmi művek kifejezéseinek használata a beszédben.</p> <p>A többjelentésű szavak, a népnyelv állandósult kifejezésének megismerése.</p> <p>Folyóiratokból egyes írások kommentálása. Beszélgetési képesség fejlesztés az olvasott cikkekről.</p>
ÍRÁSKÉSZSÉG	
<p>Tárgyak, összetettebb munkafolyamatok leírása.</p> <p>Portré cselekmény alapján.</p> <p>Közéleti műfajú szövegszerkesztési gyakorlatok: hivatalos levelek, formanyomtatvány.</p> <p>Beszámoló filmről, színdarabról.</p> <p>Fordítási gyakorlatok.</p>	<p>A címben meghatározott feladatnak megfelelő fogalmazás írása.</p> <p>Az irodalmi művek témája, tartalma, a szereplők portréjának bemutatása.</p> <p>Hivatalos műfajú szövegírás szabályainak ismerete.</p> <p>Megbízható, meggyőző beszámoló olyan eseményről, amelynek a tanulók részesei voltak, a megfigyelt események és látványok igazsághű leírása.</p> <p>Mindennapi témájú szövegek fordítása szerbről magyarra és fordítva. A kétnyelvű és egynyelvű szótárak használata.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
NYELVTANI ISMERETEK ALKALMAZÁSA	
<p>Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése.</p> <p>Mondatrészek összetett mondatokban.</p> <p>A ragozható és ragozhatatlan szavak rendszerezése.</p> <p>Az igék rendszerezése.</p> <p>A szerb helyesírás alapelve. A változások a helyesírásban.</p>	<p>A tanult nyelvtani ismeretek alkalmazása. Az egyszerű mondat részeit tartalmazó mondat-tani egységek. Szavak és szókapcsolatok.</p> <p>Mellérendelő és alárendelő mondatok felismerése. A mellérendelő és alárendelő mondatok fajtái.</p> <p>A névszóragozás és az esetvégződések jelentésének ismételése. A névszóragozást, az igeragozást és melléknévfokozást kísérő hangtani változások áttekintése.</p> <p>Az igékről tanult ismeretek elmélyítése és helyes alkalmazása a beszédben.</p> <p>A szerb fonetikus és a magyar szóelemző helyesírás megkülönböztetése. Helyesírási gyakorlatok tollbamondással és másolással.</p>
HELYESÍRÁS	
<p>Központosítás. Írásjelek használata.</p> <p>Eltérés a magyar helyesírástól. A jövevényszavak és magyar szavak átírása.</p> <p>Helyesírási szótár használata.</p>	<p>Vesszőhasználat az összetett mondatokban. Eltérés a magyar helyesírástól.</p> <p>A h hangot tartalmazó idegen szavak magyartól eltérő írásmódja (technika), az -ija-ra végződő főnevek írása pl. Marija.</p> <p>A különféle helyesírási segédeszközök használatában való jártasság.</p>
IRODALOM	
<p>A szerb irodalom fejlődésének áttekintése. Irodalmi korszakok.</p> <p>Elbeszélések, regények, illetve ezek részleteinek olvasása és feldolgozása.</p>	<p>A tanulók motiválása az irodalmi művek olvasására, hallgatására és élményszerű befogadására. Az irodalmi művek önálló olvasásának és értésének igénye.</p> <p>Benyomások, megfigyelések, következtetések bizonyítása. Epikai művek feldolgozása. A tartalom és a forma (a cselekmény nyugodt és dinamikus kibontakozása, kompozíció, bevezetés, bonyodalom, tetőpont, megoldás) irodalomelméleti meghatározások nélkül.</p>

Tananyag	Fejlesztési követelmények
Lírai versek olvasása és elemzése.	A költői érzésvilág, a költői képek és a költői nyelv megfigyelése. Lírai vers elemzése idézetek használatával.
Verstani ismeretek.	A szerb népköltészet és műköltészet speciális jegyei. A népi tizes és a szláv antitézis felismerése.
Szerb–magyar irodalmi kapcsolatok.	Az irodalmi kapcsolatok megfigyelése. A szerb–magyar irodalmi kapcsolatok a szerb irodalom fejlődésében.

MINIMÁLIS TELJESÍTMÉNY

Beszédképesség

Beszámoló megtörtént és képzelt eseményről leírásokkal és dialógusokkal, egyéni élményekről és mások élményeiről hatásos kezdéssel és befejezéssel.

Könyv, színdarab, film, tévéműsor, koncert, festmény megtárgyalása.

Beszélgetés vagy vita aktuális iskolai és társadalmi eseményekről.

A tanulók felkészítése saját véleményük kifejtésére az olvasott művek tartalmáról, versek gondolatvilágáról.

Szókincsbővítés irodalmi művek segítségével.

Tömör és világos beszámoló meghatározott témáról.

A helyes kiejtés és hangsúlyozás továbbfejlesztése.

Írásképesség

A helyes szövegszerkesztés elsajátítása.

Jellemzés cselekmény és dialógus alapján.

Prózai és lírai mű önálló elemzése.

Képesség a megfigyelések, gondolatok és érzések pontos, tömör és meggyőző leírására.

Az elolvasott könyv kritikai bemutatása.

Riport különböző témákról.

A szép kézírás tökéletesítése.

Nyelvtan

A főnévi, melléknévi és határozószói szintagmák bővítése.

A mondatrészek mondatokban való kifejezése.

A mellérendelő és alárendelő összetett mondat.

Az összetett mondatok fajtáinak felismerése.

A leggyakoribb kötőszók.

Az alany és állítmány egyeztetése nemben, számban és esetben.

A szerb nyelvi mondatrend.

A névszóragozás és az esetvégződések jelentésének ismerete.

Az igék felosztása – tárgyias, tárgyatlan, visszaható, az igeszemlélet helyes használata.

Az igék ideje, módja, személye, száma, a nyelvtani nemekhez való egyeztetése.

Helyesírás

Az összetett mondat interpunkciója.

A magyar szavak átírása.

A nagybetű használata, írásjelek, egybeírás és különírás.

A szerb helyesírás alapelve.

Irodalom

A lírai és epikai költészet alapvető jegyeinek ismerete (költői nyelv, motívumok, cselekmény és epizódok főszereplők és mellékszereplők).

A lírai és elbeszélő költemény elemzése (érzelem, ritmus, versszak).

Prózai mű elemzése (téma, alakok, kompozíció).

Drámai mű – olvasott, színpadi, televíziós (hasonlóságok és különbségek megfigyelése szabadon választott példák alapján).

Házi olvasmány önálló elemzése (cselekmény, kompozíció, alakok téma, leírások).

A stílusok közötti különbségek megfigyelése.

Elemi tájékozottság a szerb–magyar irodalmi kapcsolatokról.

A beszéd, az olvasás és írás témakörei

Az iskolai életből. A tanulók élete és munkája, új tantárgyak, a humán tantárgyak terminológiája.

Továbbtanulási lehetőségek, középiskolák, főiskolák, egyetemek.

A fiatalok életéből.

Szórakozás és sport, részvétel különféle akciókban, szemlék, találkozók, hangversenyek, zene, elképzelések.

Társadalmi aktualitások – fontos események és jelenségek.

Egymásközi kapcsolatok – érdekek, célok, eszközök, előítéletek, ellentétek, tolerancia és szolidaritás.

Humanizmus, erkölcs és az elidegenedés formái.

A természetből

Természet, tér, jelenségek, formák, mozgások, perspektíva, színek, hangok, tájak ...

Magyarország és Szerbia jelentősebb idegenforgalmi helyei. Szerb műemlékek Magyarországon.

Kommunikatív funkciók.

Egyetértés és egyet nem értés a beszédpartnerrel, toleráns magatartás kifejezése, helyeslés, ellenvetés, meggyőződés és kételkedés, előzékenység, tanácsadás, értékelés, rokonszenv kifejezése.

Érzelmek, érzések kifejezése.

A szerb történelméből.

A szerbek kulturális élete Magyarországon (1920–1945.)

A magyarországi szerbek élete 1945 után.

Társadalmi folyamatok, műemlékek, kulturális örökség.

Művészet, zene

A magyarországi szerb írók és költők.

A 20. századi szerb zene.

Népdalgyűjtő és feldolgozó tevékenység. A magyarországi délszlávok zenei hagyományai.

SZERZŐK ÉS MŰVEK

- Teodosije: Život Svetog Save (részlet)
Vojislav Ilić: Sveti Sava
Đura Jakšić: Otadžbina
Laza Lazarević: Sve će to narod pozlatiti
Petar P. Njegoš: Gorski vijenac (részlet)
Jovan J. Zmaj: Đulići i Đulići uveoci
Jovan Sterija Popović: Pokondirena tikva
Ivo Andrić: Put Alije Đerzeleza
Na Drini ćuprija (részletek)
Vasko Popa: Očiju tvojih da nije, Vrati mi moje krpice
Miloš Crnjanski: Seobe (részletek)
Petar Preradović: Rodu o jeziku
Laza Kostić: Szabadon választott vers
Jakov Ignjatović: Večiti mladoženja (részlet)
Jovan Dučić: Versek – válogatás
Borisav Stanković: Uvela ruža
Desanka Maksimović: Versek – válogatás
Danilo Kiš: Rani jadi (részlet)
Hasanaginica – népballada
Predrag Stepenović: Prepolovljeni (részlet)
Válogatás a magyarországi szerb költők verseiből
Válogatás a népköltészetből
Válogatás a kortárs költészetből és prózából

III. rész HATÁROZATOK

Az Országgyűlés határozatai

Az Országgyűlés 12/1999. (III. 8.) OGY határozata

mentelmi jog fenntartásáról*

A Magyar Köztársaság Országgyűlése *Csurka István* országgyűlési képviselő mentelmi jogát a Pesti Központi Kerületi Bíróság 24.025/1999/2. számú megkeresésével érintett ügyben fenntartja.

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 13/1999. (III. 8.) OGY határozata

mentelmi jog fenntartásáról**

A Magyar Köztársaság Országgyűlése *Szinyei András* országgyűlési képviselő mentelmi jogát a Füzesabonyi Városi Bíróság B.280/1998/5. számú megkeresésével érintett ügyben fenntartja.

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

* A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

** A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

Az Országgyűlés 14/1999. (III. 8.) OGY határozata

az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról,
tisztviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló
39/1998. (VI. 29.) OGY határozat módosításáról*

Az Országgyűlés bizottságainak létrehozásáról, tisztviselőinek és tagjainak megválasztásáról szóló 39/1998. (VI. 29.) OGY határozat a következők szerint módosul:

Az Országgyűlés

a Gazdasági bizottságba

dr. *Csiha Judit* helyett

Kovács Tibort,

az Európai integrációs ügyek bizottságába

Kovács Tibor helyett

Herczog Editet,

az Ügyrendi bizottságba

Herczog Edit helyett

dr. *Csiha Juditot,*

a Területfejlesztési bizottságba

Tóth Imre helyett

dr. *Czira Szabolcsot,*

a Költségvetési és pénzügyi bizottságba

dr. *Czira Szabolcs* helyett

dr. *Tímár Györgyöt*

a bizottság tagjává megválasztja.

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 15/1999. (III. 8.) OGY határozata

a politikusokról és más közéleti személyiségekről,
valamint azok családtagjairól az előző parlamenti
ciklusban folytatott törvénytelen és titkos adatgyűjtést
vizsgáló bizottság tisztviselőinek és tagjainak
megválasztásáról**

Az Országgyűlés a 69/1998. (XI. 23.) OGY határozatának 3. és 4. pontja alapján a politikusokról és más közéleti személyiségekről, valamint azok családtagjairól az előző parlamenti ciklusban folytatott törvénytelen és titkos adatgyűjtést vizsgáló bizottság tisztviselőinek és tagjainak a következőket választja meg:

* A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

** A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

Elnök:

dr. Kosztolányi Dénes (Fidesz)

Alelnök:

Keleti György (MSZP)

Tagok:

Simicskó István (Fidesz)

Nyitray András (Fidesz)

Nikolits István (MSZP)

Vancsik Zoltán (MSZP)

dr. Kóródi Mária (SZDSZ)

dr. Világosi Gábor (SZDSZ)

Atyánszky György (FKgP)

Csatári József (FKgP)

dr. Horváth Balázs (MDF)

ifj. Hegedűs Lóránt (MIÉP)

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 16/1999. (III. 8.) OGY határozata

a Választási Rendszer Reformját Előkészítő eseti bizottság létrehozásáról*

1. Az Országgyűlés a Házaszabály 34. §-ának (1) bekezdése és 35. §-a alapján, a választási rendszer átfogó vizsgálatára eseti bizottságot hoz létre, amelynek neve: A Választási Rendszer Reformját Előkészítő Bizottság (a továbbiakban: Bizottság).

2. A Bizottság feladata: a választási rendszer reformja szükségességének és lehetséges irányainak vizsgálata. A Bizottság munkája eredményéről országgyűlési határozati javaslatban tájékoztatja az Országgyűlést, amely javaslat tartalmazza a szükséges szabályozási tematikát.

3. A Bizottság tagjai: a Bizottságba minden képviselőcsoport két képviselőt delegál azzal, hogy a képviselőcsoportokat frakciónként egy szavazat illeti meg.

4. A Bizottság elnöke az Alkotmány- és igazságügyi bizottság elnöke, két alelnökét a két nagyobb ellenzéki párt delegálja.

5. A Bizottság tagjai munkájukért díjazásban nem részesülnek.

6. A Bizottság határozatképességéhez legalább öt frakció képviselőjének jelenléte szükséges, a Bizottság határozatait legalább öt egyetértő szavazattal hozza meg.

* A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

7. A Bizottság munkájában — szavazati jog nélkül — részt vesznek a Kormány képviselői.

8. A Bizottság működési költségei az Országgyűlés költségvetéséből kerülnek biztosításra.

9. A Bizottság munkájáról rendszeresen tájékoztatja a nyilvánosságot.

10. A Bizottság a megalakulását követő 6. hónap végéig működik.

11. E határozatot az elfogadása napjától kell alkalmazni.

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 17/1999. (III. 8.) OGY határozata

a Választási Rendszer Reformját Előkészítő eseti bizottság tisztségviselőinek és tagjainak megválasztásáról*

Az Országgyűlés a 16/1999. (III. 8.) OGY határozatának 3. és 4. pontja alapján a Választási Rendszer Reformját Előkészítő eseti bizottság tisztségviselőinek és tagjainak a következőket választja meg:

Elnök:

dr. Pokol Béla (FKgP)

Alelnökök:

dr. Lamperth Mónika (MSZP)

dr. Kóródi Mária (SZDSZ)

Tagok:

dr. Rubovszky György (Fidesz)

dr. Salamon László (Fidesz)

dr. Turi-Kovács Béla (FKgP)

dr. Balsai István (MDF)

dr. Horváth Balázs (MDF)

dr. Wiener György (MSZP)

dr. Hack Péter (SZDSZ)

Balczó Zoltán (MIÉP)

dr. Fenyvessy Zoltán (MIÉP)

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

* A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

**Az Országgyűlés
18/1999. (III. 8.) OGY
határozata**

a Dunán való hajózás rendjének szabályozása
tárgyában Belgrádban, 1948. évi augusztus hó
18. napján kelt Egyezmény Budapesten,
1998. évi március 26-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve
és ennek Aláírási Jegyzőkönyve megerősítéséről*

Az Országgyűlés

1. megerősíti a Dunán való hajózás rendjének szabályozása tárgyában Belgrádban, 1948. évi augusztus hó 18. napján kelt Egyezmény Budapesten, 1998. évi március 26-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyvét és ennek Aláírási Jegyzőkönyvét;

2. felkéri a köztársasági elnököt a megerősítő okirat kiállítására;

3. felkéri a külügyminisztert, hogy a megerősítő okirat letétbe helyezéséről gondoskodjék.

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

**Az Országgyűlés
19/1999. (III. 8.) OGY
határozata**

a Magyar Nemzeti Bank 1997. évi tevékenységéről szóló
beszámoló elfogadásáról**

Az Országgyűlés a Magyar Nemzeti Bank 1997. évi tevékenységéről szóló beszámolót tudomásul veszi.

Dr. Áder János s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Kocsi László s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Molnár Róbert s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

* A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

** A határozatot az Országgyűlés az 1999. március 2-i ülésnapján fogadta el.

**IRÁNYMUTATÁSOK,
IV. rész JOGEGYSÉGI
HATÁROZATOK**

**A Legfelsőbb Bíróság
jogegységi határozatai**

**A Magyar Köztársaság Legfelsőbb
Bírósága
jogegységi határozata**

1/1999. BJE szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának büntető jogegységi tanácsa az 1999. február 15-én megtartott nem nyilvános ülésen a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettesének indítványa alapján meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Ha a Btk. Különös Részének valamely rendelkezése ún. keretdiszpozíció, és az annak keretét kitöltő jogszabályi rendelkezésekben a bűncselekmény elkövetése után olyan mérvű változás következik be, amely a kötelezettség megszüntetésével vagy a tilalom feloldásával az addigi büntetőjogi védelmet megszünteti, e változás — a meghatározott időre szóló jogszabályok kivételével — a Btk. 2. §-ának második mondatára figyelemmel az elbíráláskor hatályban lévő büntetőjogi szabályozás visszaható hatályú alkalmazását alapozza meg.

INDOKOLÁS

A Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese az 1997. évi LXVI. törvény (Bsz.) 29. §-a (1) bekezdésének *b)* pontja és 31. §-a (1) bekezdésének *a)* pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta a következő kérdésben:

„Ha a Btk. Különös Részének valamely rendelkezése ún. keretdiszpozíció és az ezen keretet kitöltő jogszabályi rendelkezésekben a bűncselekmény elkövetése után olyan mérvű változás következik be, amely a kötelezettség megszüntetésével vagy a tilalom feloldásával az addigi büntetőjogi védelmet megszünteti, e változás a Btk. 2. §-ának II. fordulatára figyelemmel megalapozza-e az elbíráláskor hatályban lévő büntetőjogi szabályozás visszaható hatályú alkalmazását, avagy a büntetőjogi keretrendelkezést kitöl-

tő igazgatási jogszabály változása esetén a visszamenő hatály kérdése fel sem merülhet.”

A jogegységi tanács nem nyilvános ülésén a legfőbb ügyész képviselője az indítvánnyal kapcsolatos felszólalásában kifejtette, hogy azzal az állásponttal ért egyet, amely szerint a keretkitöltő rendelkezés változása megalapozza az elbíráláskor hatályban levő büntetőjogi szabályozás visszaható hatályú alkalmazását, ha a kötelezettség megszüntetése vagy a tilalom feloldása az addigi büntetőjogi védelmet megszünteti.

A fenti kérdésben a Vas Megyei Bíróság elnöke kezdeményezte a jogegységi eljárást.

A Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettesének indítványa a Btk. 2. §-a visszaható hatályának értelmezésével kapcsolatban kialakult eltérő elvi álláspontokat az alábbiak szerint foglalta össze.

Az egyik álláspont szerint — a Legfelsőbb Bíróság B.törv.III.285/1988. sz. határozata (Bírósági Határozatok 1988/11/382. szám) — a Btk. Különös Részének egyes rendelkezései közül az ún. keret-diszpozíciókat más jogágakba tartozó jogszabályok rendelkezései töltik ki tartalommal. A keretrendelkezéseket kitöltő jogszabályok nem büntető jogszabályok, ezért a 2. § rendelkezései nem vonatkoznak rájuk, és megváltoztatásuk általában nem érinti a büntetőjogi felelősséget.

Más a helyzet, ha a keretkitöltő rendelkezésekben olyan mérvű változás következik be, amely a kötelezettség megszüntetésével vagy a tilalom feloldásával az addigi büntetőjogi védelmet megszünteti. Ez már a büntetőtörvény megváltoztatásának tekintendő, és az ilyen tartalmú rendelkezésnek visszaható hatálya van.

A másik álláspont szerint — a Legfelsőbb Bíróság B.törv.III.1120/1991. számú határozata (Bírósági Határozatok 1992/7/445. szám) a büntetőjogi keretrendelkezéseket kitöltő jogszabályok esetében a visszaható hatály kérdése fel sem merülhet. A Btk. 2. §-a kizárólag a büntetőtörvény tekintetében teszi lehetővé — a törvényben megjelölt esetekben visszamenőleges hatállyal — az elbírálás idején hatályban lévő büntetőtörvény alkalmazását. Ennek megfelelően, ha a cselekmény elkövetése és elbírálása közötti időben olyan új igazgatási jogszabály lép hatályba, amely szerint a magatartás már nem tiltott, illetőleg — pl. deviza-bűncselekmény esetén — már nincs előzetes devizahatósági engedélyhez kötve, nem lehet helye (a Btk. 2. §-ára hivatkozással) bűncselekmény hiányában felmentő ítéleti rendelkezés meghozatalának. Legfeljebb büntethetőséget megszüntető ok folytán [a Btk. 32. §-ának d) pontja és 36. §-a] az eljárás megszüntetése kerülhet szóba. Ez esetben a Btk. 71. §-a (1) és (2) bekezdésének értelmében a megrovás alkalmazása kötelező, illetőleg lehetséges, és szóba kerülhet az elkobzás, illetve elkobzás helyett elkobzás alá eső érték megfizetésére kötelezés, illetőleg ezeknek méltányosságból való mellőzése is.

Emellett az indítvány hivatkozott a Vas Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság több, a korábbi eseti döntésben foglaltakkal egyező álláspontot kifejtő határozatának jogi

indokolására. Áttekintette a büntetőtörvény időbeli hatályával kapcsolatos jogi szabályozás alakulását az 1878. évi V. törvénycikk hatálybalépésétől a jelenleg hatályos 1978. évi IV. törvény megalkotásáig, a törvényi rendelkezésekhez fűzött miniszteri indokolásokat és a jogértelmezési kérdéssel kapcsolatos jogirodalmi álláspontokat.

A Legfelsőbb Bíróság büntető jogegységi tanácsa nem nyilvános ülésén azt állapította meg, hogy a büntetőtörvény időbeli visszaható hatályával kapcsolatban — a Btk. 2. §-ának második mondata — a Legfelsőbb Bíróság ítélezési gyakorlata és általában a bírói gyakorlat nem tekinthető egységesnek.

A jogegységi tanács az ellentétes elvi álláspontok feloldása és az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek találta jogegységi eljárás lefolytatását.

Ennek eredményeként a rendelkező részben foglaltak szerint határozott. Álláspontjának kialakításánál az alábbiakat tartotta szem előtt:

A Btk. 2. §-a szerint:

„A bűncselekményt az elkövetése idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. Ha a cselekmény elbíráláskor hatályban lévő új büntetőtörvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új törvényt kell alkalmazni; egyébként az új büntetőtörvénynek nincs visszaható ereje.”

A büntetőtörvény időbeli hatályának általános szabálya szerint tehát, ha a bűncselekmény elkövetésétől annak elbírálásáig új büntetőtörvény lép hatályba, annak általában nincs visszaható ereje, azaz a cselekményt nem az új, hanem a régi törvény szerint kell elbírálni. A szigorúbb büntetőtörvény visszaható erejének kizárása megfelel a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvének [az Alkotmány 57. §-ának (4) bekezdése].

Az elbíráláskor hatályos enyhébb törvény visszaható hatálya is a jogállamiság követelményéből fakad. Az Alkotmány ugyanis nem engedheti meg alapelveitől idegen normák alkalmazását, még az elkövetéskori törvény alkalmazási főszabálya mellett sem [a 11/1992. (III. 5.) AB határozat IV/4. pontja]. De abban az esetben is, ha a korábbi norma nem alkotmányellenes, a Btk. abból indul ki, hogy az újabb rendelkezés pontosabban fejezi ki az adott cselekménytípus társadalomra veszélyességét az adott időpontban, emellett jobban megfelel a korszerű büntetőpolitikai megfontolásoknak, végül érvényesülése méltányos is.

A Btk. 2. §-ának második mondata szerinti kivételnek két esete van: ha a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy ha enyhébben kell elbírálni.

Ha a cselekmény már nem bűncselekmény, azt az új törvény visszaható ereje folytán úgy kell tekinteni, mintha az elkövetése idején sem lett volna az. Ebből eljárásjogilag egyértelműen következik, hogy a terheltet (az eljárás tárgyalási szakaszában) fel kell menteni és nem a büntetőeljárást kell vele szemben — a büntethetőséget megszüntető okból — megszüntetni (BH 1990/4/124. sz. eseti határozat).

A visszaható hatályértelmezésével kapcsolatban a gyakorlatban — mint a jelen esetben is — probléma általában a keretjogszabályok értelmezésével kapcsolatban merül fel. A Btk. Különös Részének számos rendelkezése — különösen a gazdasági bűncselekmények körében — keretdiszpozíció, amelyeket ennek megfelelően más jogágakba tartozó jogszabályok rendelkezései töltenek ki tartalommal.

Ha a keretrendelkezéseket kitöltő jogszabályok tartalma úgy változik, hogy ezzel a büntetőjogi védelem terjedelme módosul, de nem szűnik meg, a 2. § rendelkezései általában nem vonatkoznak rájuk, és a tartalmi változás rendszerint nem érinti a büntetőjogi felelősséget.

Más a helyzet azonban akkor, ha a keretkitöltő rendelkezésekben olyan mérvű változás következik be, amely a kötelezettség megszüntetésével vagy a tilalom feloldásával az addigi büntetőjogi védelmet megszünteti. Ez már a büntetőtörvény megváltozásának tekintendő. Ezeknek a jogszabályoknak rendelkezései ugyanis a keretrendelkezésként meghatározott törvényi tényállás egyes elemeit konkretizálják. Gyakorlatilag tehát az elkövetéskori és elbíráláskori jogi szabályozás a keretkitöltő rendelkezéssel együtt, teljes egészében vetendő össze. Amennyiben pedig ezen összevetés eredményeként az állapítható meg, hogy a keretkitöltő rendelkezésekben olyan mértékű változás következett be, amely a kötelezettség megszüntetésével vagy a tilalom feloldásával az eddigi büntetőjogi védelmet megszüntette, ez már — a meghatározott időre szóló jogszabályok kivételével — a Btk. 2. §-ának alkalmazása szempontjából a büntető törvény megváltozásának tekintendő. Ezért az ilyen tartalmú rendelkezésnek visszaható ereje van.

Azt, hogy a Btk. 2. §-a második mondatának ekkénti értelmezése felel meg e törvénynek, az alábbiak erősítik meg:

A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó jogi szabályozás előzményeit áttekintve megállapítható, hogy az 1878. évi V. törvénycikk — Csemegi Kódex, 1878. évi Btk. — az időbeli hatály kérdésében részben eltérő szabályozást alkalmazott.

Az 1878. évi Btk. 2. §-a akként rendelkezett: „ha a cselekmény elkövetésétől az ítélet hozásáig terjedő időben különböző törvények, gyakorlat vagy szabályok léptek hatályba, ezek közül a legenyhébb alkalmazandó”.

Az e rendelkezés alkalmazása során kialakult bírói gyakorlat a keretkitöltő jogszabályok megváltozása esetén a visszaható hatályt minden esetben kizárta.

Ugyanakkor a jogirodalom a visszaható hatály alkalmazását azokban az esetekben, amikor a keretjogszabályok változása folytán megszűnt a büntetőjogi védelem, elméletileg szükségesnek ítélte [dr. Angyal Pál: A Magyar Büntetőjog Kézikönyve (Széchenyi Rt. Budapest, 1941.) 18. kötet, Árdragító visszaélések stb. 105—106. oldal].

Ezen a jogalkotói megítélésen változtatott az 1878. évi Btk. Első Részének helyébe lépő, a büntető törvénykönyv Általános Részéről szóló 1950. évi II. törvény (Btá.), majd a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény — 1961. évi

Btk. —, illetve a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) egymásra épülő szabályozása.

A Btá.-nak a büntetőtörvény időbeli hatályával kapcsolatos rendelkezései (a Btá. 2. §-a) az elbíráláskor hatályos új törvény tekintetében lényegében azonosak voltak a hatályos Btk. szabályozásával, amennyiben a cselekmény már nem volt büntetendő, avagy enyhébben volt büntetendő, mint a korábbi törvény szerint. Az 1961. évi Btk. rendelkezései — annak 3. §-a — pedig megegyeznek a jelenleg hatályos Btk. megfelelő rendelkezéseivel.

Emellett mind a Btá.-nak, mind az 1961. évi Btk.-nak a büntetőtörvény időbeli hatályáról szóló rendelkezéseirez fűzött miniszteri indokolások, érintőlegesen vagy részletebben, de egyaránt foglalkoztak a keretrendelkezéseket kitöltő jogszabályok változásának kérdéseivel, és lényegében azonos álláspontot foglaltak el, mint amelyet a hatályos Btk. 2. §-ához kapcsolódó miniszteri indokolás tartalmaz.

Eszerint: „A Javaslat Különös Részének egyes tényállásai ún. keretrendelkezések [pl. a 311. § (1) bek.]. A keretrendelkezéseket kitöltő jogszabályok nem büntető jogszabályok, ezért ezek változására a 2. § általában nem vonatkozik. Kivételesen azonban ez a változás is figyelembe vehető, ha általa a büntetőjogi védelem megszűnik.”

Legrészletesebben azonban e kérdésben az 1961. évi Btk. 3. §-ához fűzött miniszteri indokolás 2/b. pontja fejti ki a kérdéses jogi álláspontot. Eszerint: „ezen a helyen felmerül az a kérdés, miként kell elbírálni az ún. keretszabályokat betöltő szabályok változását. A jogtudomány egységesen azt az álláspontot képviseli, hogy ezek a rendelkezések osztoznak a nem büntetőjogszabályok sorsában, azaz rájuk is vonatkoznak a következő irányelvek: Ha a büntető jogszabály által védett tárgy jogi minőségében következik be változás, ezzel a büntető rendelkezés nem tekinthető megváltozottnak, tehát azt a rendelkezést kell alkalmazni, amely az elkövetés idején hatályban volt. Ha ellenben az addig védett tárgy többé nem részesül jogi védelemben, ezzel a büntető rendelkezés is megváltozottnak tekintendő.”

A jogi szakirodalomban az 1961. évi Btk. hatálybalépése után közzétett, illetve az 1978. évi Btk. hatályban léte óta megjelent alábbi művek is osztják a visszaható hatály a fentiek szerinti érvényesülését:

A büntető törvénykönyv kommentárja (KJK Budapest, 1968.) 38. oldal;

Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára (HVG Orac Kiadó, Budapest, 1995.) 3. oldal;

Földvári József: Magyar Büntetőjog Általános Rész (OSIRIS Kiadó, Budapest, 1997.) 66—67. oldal;

Nagy Ferenc: A nullum crimen/nulla poena sine lege alapelvről (közzétéve: Büntetendőség—Büntethetőség Büntetőjogi Tanulmányok — szerk.: Wiener A. Imre, KJK—MTA ÁJT Budapest, 1997.) 146—147. oldal.

A kifejtettekből következően a Legfelsőbb Bíróság nem értett egyet azzal a jogi állásponttal, miszerint a Btk. 2. §-ának alkalmazásában büntetőjogi keretrendelkezést kitöltő jogszabályok változásával kapcsolatban a visszaható hatály kér-

dése fel sem merülhet. Ez az álláspont ugyanis a Btk. 2. §-ának indokolatlan szűkítő értelmezését jelenti.

Végül a teljesség kedvéért utalni kell arra is, hogy jelen jogegységi vizsgálathoz szükséges volt az olyan keret-kitöltő jogszabályok változásának vizsgálata is, amelyek határozott időtartamon át voltak, illetve vannak hatályban.

A határozott időtartamra alkotott keret-kitöltő jogszabályoknál azonban, a „későbbi” eltérő jogszabály hatálybalépése fogalmilag sem merül fel. Az ilyen jogszabályok tartalmi eleme, hogy a büntetőjogi felelősségrevonásnak nem akadályozza az, ha a keret-kitöltő jogszabály az elbírálást megelőzően hatályát veszti. Ezért abban az esetben, ha a jogszabály kerettényállását határozott időre szólóan kitöltő kötelezettség vagy tilalom az elbíráláskor már nem áll fenn, a Btk. 2. §-a szerinti visszaható hatály kérdése fel sem merülhet (BH 1998/9/409. sz. eseti határozat).

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság büntető jogegységi tanácsa a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében (Bsz. 27. §) a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és döntését a Bsz. 32. §-ának (4) bekezdése alapján közzéteszi.

Dr. Berkes György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Szabó Péter s. k.,
előadó bíró

Dr. Belegi József s. k.,
a jogegységi tanács tagja

Dr. Demeter Ferencné s. k.,
a jogegységi tanács tagja

Dr. Kiniczky Anna s. k.,
a jogegységi tanács tagja

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága jogegységi határozata

2/1999. BJE szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának büntető jogegységi tanácsa az 1999. február 15. napján megtartott nem nyilvános ülésen a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettesének indítványa alapján meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Ha a személysérüléssel járó vagy a sértett életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszélyhelyzetet az elkövető vétkesen idézi elő, de nem nyújt tőle elvárható segítséget a rászorultnak, cselekménye a segítségnyújtás elmulasztásának alapeseteként [Btk. 172. § (1) bek.] és nem annak büntetési alakzata [Btk. 172. § (3) bek.] szerint minősül.

INDOKOLÁS

A Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese a Bsz. 31. §-a (1) bekezdésének *a*) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

Az indítvány szerint a bírói gyakorlat nem egységes abban, hogyan kell minősíteni a segítségnyújtás elmulasztását (Btk. 172. §), ha az elkövető a közúti baleset okozásában vétlen.

Az indítvány a joggyakorlat megosztottságát példákon mutatta be.

1. A Bírósági Határozatok 1991. évi 9. számában 343. szám alatt közzétett eseti döntés szerint különös segítségnyújtási kötelezettség terheli azt az elkövetőt, aki a veszélyhelyzetet akár vétkesen, akár szándékos vagy gondatlan magatartásával idézi elő, és annak nem teljesítése esetén a Btk. 172. §-a (3) bekezdésének első fordulata szerint a segítségnyújtás elmulasztásának büntette miatt tartozik büntetőjogi felelősséggel.

A határozat indokolása szerint a Btk. 172. §-ának (1) bekezdésében megfogalmazott — szándékos mulasztással megvalósítható — bűncselekmény (vétség) a törvény szövegéből, illetve a Btk. 172. §-ának (3) bekezdéséhez fűzött miniszteri indokolásból kitűnően csak olyan személy terhére állapítható meg, akinek semmilyen szerepe nincs az alaphelyzet (akár vétkesen) kialakulásában, semmilyen formában nem róható fel neki a veszélyhelyzetbe került személy vagy sérült segítséget igénylő helyzete, vagyis teljességgel kívülálló (extraneus). Ez a rendelkezés tehát az ún. általános segítségnyújtási kötelezettséget szándékos mulasztással megszegő elkövetők magatartását pönalizálja; ezzel szemben a Btk. 172. §-a (3) bekezdésének első fordulata — az ún. különös segítségnyújtási kötelezettség körében — azoknak a személyeknek a mulasztását vonja súlyosabb büntetőjogi megítélés alá, akik a segítségre szoruló személy fenyegetett helyzetét, veszélyhelyzetbe jutását vagy testi sérülésének bekövetkezését saját — akár vétkesen, akár szándékos vagy gondatlan — magatartásukkal hozták létre. Az okozás ténye vétkesen személy esetében is megalapozza a minősített eset alkalmazhatóságát (Legf. Bír. Bf.IV.794/1991. sz.).

Már korábban is, majd a határozat közzétételét követően a bíróságok ítélkezési gyakorlata széles körben követte az elvi irányítást. (Azonos módon foglalt el álláspontot az Igazságügyi Minisztérium Oktatási és Továbbképzési Főosztálya által a közlekedési bűncselekményeket tárgyaló bírák számára 1996-ban kiadott módszertani útmutató is.)

2. A Bírósági Határozatok 1997. évi 6. számában 296—II. szám alatt a korábbitól eltérő ítélkezési gyakorlat kialakítása céljából közzétett eseti döntés szerint, ha a járművezető vétkesen az ittasan haladó, kivilágítatlan kerékpáros halálos kimenetelű elütésében, de a sértettet segítség nélkül hagyja: cselekménye a segítségnyújtás alapesete, és nem annak a büntetési alakzata szerint minősül.

A határozat jogi indokolása szerint a terhelt — mint a balesettel érintett jármű vezetője — megállt ugyan a baleset közelében, de nem nyújtott segítséget a sértettnek, nem teljesítette az értesítési kötelezettségét sem, és a helyszínt az erre jogosult engedélye nélkül hagyta el. Ezért a terhére valóban megállapítható a segítségnyújtás elmulasztásának a ténye, azonban tévedett az elsőfokú bíróság, amikor ezt a magatartást a Btk. 172. §-ának (3) bekezdése szerint — a veszélyhelyzetet előidéző által elkövetett bűntettnek — minősítette.

A megyei bíróság álláspontja szerint az említett rendelkezés szövegéből nem következik az, hogy a vétkes magatartással előidézett veszélyhelyzet is megalapozza a minősített eset megállapítását.

Az ellentétes ítélkezési gyakorlat ugyanis figyelmen kívül hagyja, hogy a korábbi törvényszöveg [az 1961. évi V. törvény 259. §-ának (3) bekezdése] egyértelműen tartalmazta azt a törvényhozói szándékot, hogy a súlyosabb megítélésű segítségnyújtási kötelezettség azokat terheli, akik a segítségre szoruló személy fenyegetett helyzetét akár gondatlan, akár vétkes magatartással okozták. Az ennek a jogalkotói szándéknak az alapján kialakított bírói gyakorlat azonban a most hatályos jogszabályi szövegből nem következik. A magyar büntetőjogi rendszertől idegen az objektív felelősségi forma, amit a Btk. miniszteri indokolása kriminálpolitikai indíttatásának jelöl meg.

A Btk. 10. §-a szerint: bűncselekmény az a szándékosan vagy — ha a törvény a gondatlan elkövetést is bünteti — gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendel. „Bűnösség nélkül nincs büntetőjogi felelősség”, és a bűnösségnek a törvényi tényállás valamennyi elemére ki kell terjednie. Ezekből a törvényi követelményekből az következik, hogy akit nem terhelt bűnösség, amikor a magatartását kifejtette, büntetőjogi értelemben felelőssé nem tehető. Az adott esetben pedig a terhelt sem szándékos, sem gondatlan magatartással nem hatott közre a baleset bekövetkezésében, ezért nem róható fel neki a veszélyhelyzet előidézése.

Kétségtelen azonban, hogy a terhelt magatartása megvalósította a Btk. 172. §-ának (1) bekezdése szerinti segítségnyújtás elmulasztásának vétségét: ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatva a terhelt bűnösségét e vétségben állapította meg (Bács-Kiskun Megyei Bíróság 1.Bf.1150/1994. sz.).

3. A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Bf.IV.541/1997/3. számú ítéletéből a Vas Megyei Bíróság B.99/1996/21. számú ítéletét megváltoztatva, a terheltet a foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétségének vádjára alól — mert a vád tárgyává tett cselekmény nem bűncselekmény — felmentette; a terhére fennmaradó a segítségnyújtás elmulasztásának büntetése [Btk. 172. § (2) és (3) bek.] miatt új büntetést szabott ki.

Az irányadó tényállás lényege szerint a vaddisznóra vadászó terhelt a lőfegyverével vétkesen okozott halálos sérülést a sértettnek, mivel a Vadászati Szabályzat fegyverhasználati rendelkezéseit nem sértette meg.

A terhelt azonban tudatában volt annak, hogy a sértett segítségre szorul, mert a súlyos vérző sérülését észlelte; felismerte azt is, hogy a veszélyhelyzetet, amelynek nyomán a sebzés bekövetkezett, a saját — bár vétkes — magatartásával ő idézte elő; azt is tudta, hogy a vadász foglalkozásának szabályai a segítségnyújtásra kifejezetten kötelezik.

A Vadászati Szabályzat nem csupán kötelezővé teszi a segítségnyújtást, hanem annak D/44. pontja meghatározza a teljesítés módját is. A vadászvizsgát tett terhelt a részletesen előírt segítségnyújtási kötelezettségeit nem teljesítette. A terhelt mulasztása és a sértett halála között az okozati összefüggés megállapítható, mert ha a terhelt a számára előírt módon teljesíti a segítségnyújtását, a sértett élete nagy valószínűséggel megmenthető lett volna.

Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság helyben hagyta az elsőfokú ítélet rendelkezését, amely a terhelt bűnösségét a Btk. 172. §-ának (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdésre tekintettel a (3) bekezdés második fordulata szerint minősülő bűntettben állapította meg.

4. A Szombathelyi Városi Bíróság a B.1007/1995/5. számú ítéletében a terhelt bűnösségét segítségnyújtás elmulasztásának a veszélyhelyzetet előidéző által elkövetett bűntettben állapította meg, és szabott ki vele szemben büntetést.

A Vas Megyei Bíróság — a fenti 2. pont alatti iránymutató döntésnek a Bírósági Határozatok 1997. évi 6. lapszámában történt közzétételét megelőzően — az 1996. augusztus 27. napján meghozott, a Bf.142/1996/3. számú ítéletében az elsőfokú ítéletet megváltoztatta: a terhelt cselekményét segítségnyújtás elmulasztása vétségének minősítette, és a büntetést enyhítette.

Az irányadó tényállás lényege szerint kizárólag a sértett okozta a sérülésével járó közúti balesetet. Erre tekintettel a terhelt ellen közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt indított eljárást már a büntetőeljárás nyomozati szakában bűncselekmény hiányában megszüntették.

A terhelt azonban nem nyújtott tőle elvárható segítséget a balesetben megsérült, segítségre szoruló sértettnek.

A megyei bíróság ítéletének jogi indokolása szerint a Btk. 172. §-a (3) bekezdésének törvényi tényállása nem rendelkezik arról, hogy a segítségnyújtás elmulasztásáért felelős elkövető milyen magatartással idézi elő a sérülést vagy a veszélyhelyzetet. A megyei bíróság azonban a BJD.6416., 7353. szám alatt közzétett határozatok elvi iránymutatását követő eddigi bírói gyakorlattal — amelynek egyik lényeges tétele szerint a balesetben tanúsított elkövetői magatartás vétkesége közömbös körülmény — nem ért egyet. A Btk. 172. §-ának (1) és (3) bekezdése tételei között a különbség lényege abban határozható meg, hogy súlyosabb megítélés alá esik annak a segítségnyújtást elmulasztó személynek a cselekménye, aki vétkesen idézte elő a segítséget igénylő helyzetet. Ebből a rendelkezésből pedig egyenesen következik, hogy a hatósági határozat szerint is a forgalomban szabályosan közlekedő terhelt nem lehet a veszélyhelyzet előidézője; ekként a segítségnyújtás elmulasztásának súlyosabb megítélésű büntetése nem állapítható meg a terhére.

A legfőbb ügyész képviselője a BF.234/1999. számú átiratában jelezte, hogy álláspontja szerint a Bírósági Határozatok 1997. évi 6. lapszámában 269. szám alatt közzétett eseti döntés van összhangban a hatályos törvénnyel.

A jogegységi tanács az ismertetett jogeseteket is szem előtt tartva, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát szükségesnek találta.

Az ítélkezési gyakorlat eddigi alakulását a felhozott jogesetek példázzák.

Egyértelmű, hogy a BH.1991/343. számon közzétett jogesetben az 1961. évi V. törvény 259. §-ának törvényi tényállásán alapuló jogértelmezés élt tovább.

Az 1961. évi V. törvény 259. §-ának (3) bekezdése értelmében ugyanis a segítségnyújtás minősített esetéért felelt az elkövető, aki a sértett sérülését, a balesetet, illetve a sértett élete vagy testi épsége tekintetében a közvetlenül fenyegető helyzetet akár gondatlan, akár vétkes magatartásával okozta.

Az említett határozatnak a hatályos Btk. 10. §-ával ellentétben álló okfejtése azonban figyelmen kívül hagyja a korábbi anyagi jogi rendelkezéstől eltérő új normaszöveg tartalmát, és a miniszteri indokolás kriminálpolitikai indíttatású megállapításait a bűnösség elvének áttörésére is alkalmasként kezeli: a segítségnyújtást indokoltá tevő esemény vétkes részére továbbra is fenntartja a különös segítségnyújtás kötelezettségét. A vétkes (okozói) magatartás azonban önmagában „bűnös” cselekményként nem értékelhető. A miniszteri indokolás a jogalkalmazási értelmezést segíti, de a büntetőjogi felelősséget nem terjesztheti ki.

Téves a határozatnak az a további hivatkozása is, amely szerint a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 125. számú állásfoglalásával módosított 123. számú állásfoglalás II. tétele mindenben alátámasztja a kifejtett jogi álláspontot. A kollégiumi állásfoglalás közvetve sem tartalmaz okfejtést arról, hogy a segítségnyújtásra okot adó esemény vétkes részese mennyiben felel a segítségnyújtás elmulasztása miatt.

A Btk. 172. §-ának (3) bekezdése szerint — a korábbi törvényi tényállástól eltérően — büntettnak minősül a cselekmény, ha a veszélyhelyzetet az elkövető idézi elő. A hatályos Btk.-nak a korábbtól eltérő rendelkezését az indokolja, hogy az 1961. évi V. törvény valójában tárgy

jellegű (objektív) felelősséget állapított meg, amikor a különös segítségnyújtási kötelezettség elmulasztásáért az elkövetőt akkor is felelőssé tette, ha magát a veszélyhelyzetet vétkes magatartásával idézte elő. Az objektív felelősség azonban kiküszöbölhetetlen ellentétben áll a Btk. 10. §-ában megfogalmazott alapelvvel: „bűnösség nélkül nincs büntetőjogi felelősség”. Ezért az ítélkezési gyakorlatban nem érvényesülhet.

Végül indokolt megemlíteni, hogy a 3. pontban jelzett büntetőügyben a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság ítéletének dogmatikai felfogása is teljes mértékben meg egyezik a BH.1997/269—II. pontjában kifejtettekkel.

A Legfelsőbb Bíróság a bűncselekmények megnevezéséről szóló BK. 1. számú állásfoglalásnak a Btk. 172. §-a (2) és a (3) bekezdése 2. tételének megfelelő szövegezése miatt hagyta helyben az elsőfokú bírósági ítélet rendelkezését, amely a terhelt cselekményét „segítségnyújtás halált okozó elmulasztásának a veszélyhelyzetet előidéző és segítségnyújtásra egyébként is kötelezett személy által elkövetett büntettnak” nevezte.

A másodfokú ítélet jogi indokolásából azonban egyértelműen megállapítható, hogy a sértett halálához vezető lövés leadásában a vádlott vétkes volt, a bíróság a Vadászati Szabályzatban előírt speciális segítségnyújtási kötelezettség elmulasztása miatt állapította meg a terhelt bűnösségét a Btk. 172. §-ába ütköző és a (2) bekezdésre figyelemmel a (3) bekezdés második fordulata szerinti súlyosabb megítélésű büntettnak. Ekként a 3. és 4. pontokban jelzett jogesetek megoldásaiban valóságos dogmatikai ellentét nem mutatható ki.

Mindezekre tekintettel a legfőbb ügyésznek a jogegységi indítványt támogató állásfoglalásával egyetértve, a Legfelsőbb Bíróság jogegységi tanácsa az egységes bírói ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és a döntését a Bszi. 32. §-ának (4) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Dr. Berkes György s. k.,
a tanács elnöke

Dr. Völgyesi Miklós s. k.,
előadó bíró

Dr. Belegi József s. k.,
a jogegységi tanács tagja

Dr. Demeter Ferencné s. k.,
a jogegységi tanács tagja

Dr. Kiniczky Anna s. k.,
a jogegységi tanács tagja

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1–3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: Nyéki József vezérigazgató.

Szerkesztőségi iroda: Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon/Fax: 266-5096.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: Tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 246 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönypoltjában.

Éves előfizetési díj: 38 304 Ft. Egy példány ára: 90 Ft 16 oldal terjedelmig, utána + 8 oldalanként + 45 Ft.

A kiadó az előfizetési díj év közbeni emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407